

ปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย พ.ศ.2534 - 2548

นางสาวศศิธร ทิพย์ชำนาญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

แขนงวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2552

Factors Determining Household Saving in Thailand, B.E.2534-2548

Miss Sasithon Thipchamnan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for

the Degree of Master of Economics

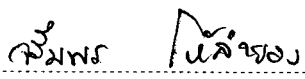
School of Economics

Sukhothai Thammathirat Open University

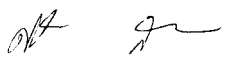
2009

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย พ.ศ.2534-2548
ชื่อและนามสกุล นางสาวศศิธร ทิพย์ชำนาญ
แขนงวิชา เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.พอพันธ์ อูยานนท์
2. รองศาสตราจารย์ศิริพร สัจจามันท์

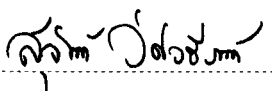
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.จรัมพร ให่ลำยอง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พอพันธ์ อูยานนท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ศิริพร สัจจามันท์)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
เศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

วันที่ 11 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2553

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย พ.ศ.2534-2548

ผู้วิจัย นางสาวศศิธร ทิพย์ชำนาญ **ปริญญา** เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.พอพันธ์ อุทยานนท์ (2) รองศาสตราจารย์ศิริพร

ถึงจำนวนที่ ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษารูปแบบการออมและพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศไทย (2) เพื่อศึกษาลักษณะและแนวโน้มการออมของครัวเรือนไทยรวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างการออมของครัวเรือนและการออมสุทธิในประเทศไทย (3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทยในระหว่างปีพ.ศ.2534 - พ.ศ.2548

การศึกษานี้ได้ทำการวิเคราะห์โดยอาศัยข้อมูลทศนิยมซึ่งเป็นข้อมูลรายปีระหว่างปีพ.ศ.2534-2548 โดยใช้วิธีทางเศรษฐมิติ โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยในรูปของสมการเส้นตรง ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลจากการศึกษาพบว่า (1) พฤติกรรมการออมของภาคครัวเรือนในช่วงดังกล่าวอัตราการออมของภาคครัวเรือนลดลงมาโดยตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ.2537 และลดลงอย่างมากหลังวิกฤติเศรษฐกิจปีพ.ศ.2540 (2) เนื่องจากรายจ่ายเพื่อการบริโภคเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เริ่มมีการรณรงค์และส่งเสริมการออมมากขึ้นในปี พ.ศ.2546 ทำให้แนวโน้มการออมภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้น แต่เนื่องจากเป็นช่วงที่มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนสูงขึ้น ทำให้อัตราการขยายตัวการออมเริ่มลดลงเนื่องจากมีการดึงเงินไปใช้ในภาคธุรกิจอื่นและประชาชนเริ่มมีการใช้จ่ายมากขึ้น (3) ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในประเทศไทย พบว่า รายได้ที่ใช้จ่ายจริงต่อหัว และสินทรัพย์สุทธิมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับปริมาณการออมน้อยละ 98.9 และร้อยละ 93.6 ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีรายได้สมบูรณ์ของเคนส์ รวมทั้งวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการออมของภาคครัวเรือนร้อยละ 92.6 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในขณะที่อัตราเงินเฟ้อและอัตราฟุ้งเฟ้อมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณการออมของภาคครัวเรือน

คำสำคัญ ปัจจัยกำหนดการออม รายได้ที่ใช้จ่ายจริงต่อหัว พฤติกรรมการออม การออมภาคครัวเรือน

Thesis title : Factors Determining Household Saving in Thailand, B.E. 2534-2548

Researcher : Miss Sasithon Thaipchamnan ; **Degree** Master of Economics ; **Thesis Advisors :**

(1) Dr.Porphant Ouyyanont, Associate Professor; (2) Siriporn Sajjanand, Associate Professor;

Academic year : 2009

Abstract

The purposes of this research were to (1) examine the patterns and the behaviors of household saving in Thailand, (2) study characteristics and tendencies of household saving in Thailand, including the relationships between household saving and net savings in Thailand, and (3) study the factors influential to household saving in Thailand during B.E. 2534 to B.E. 2548.

In this research, the simple linear regression analysis technique was employed to analyze by using the secondary annual data from B.E. 2534 to B.E. 2548 at 0.05 statistically significant level.

The results of the study showed that, (1) for the savings behaviors of household, it was found that the percentage of household savings had continually decreased since B.E. 2537 and was lower after the economic crisis in B.E. 2540. (2) As there was an increase of expenses for consumption, the savings campaign promotion was encouraged in B.E.2546. However the tendency of savings was increased in only a short period of time due to the increase of capital movement, this pulled income out to other business sectors and also there was an increase of people spending. (3) For factors affecting saving behaviors of household in Thailand, the study found that disposable personal income per capita and net assets related to the savings of household in the same direction as the saving volume at 98.9 percent and 93.6 percent respectively. These were related to the Keynes' absolute income theory. In addition, the economic crisis also changed in the same direction as the household savings at 92.6 percent which was related to the hypothesis at statistically significant 0.05 level. While net assets, inflation rate and dependency ratio changed in the opposite direction with the volume of household savings.

Keywords: Factors Determining Saving, Disposable Personal Income, Saving Behavior,

Household Saving

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และคณาจารย์สาขาเศรษฐศาสตร์ทุกท่านที่ให้ความรู้ในการศึกษาและขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้คือรองศาสตราจารย์ดร.พอพันธ์ อุยยานนท์ ซึ่งเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้อनुเคราะห์ให้คำปรึกษาแนะนำ และติดตามการทำวิทยานิพนธ์นี้อย่างใกล้ชิดเสมอมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานสถิติแห่งชาติทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้เป็นอย่างมาก อีกทั้งขอขอบคุณผู้ที่ให้ข้อมูลทางด้าน สถิติจากหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งเพื่อนๆ คณะเศรษฐศาสตร์ร่วมรุ่นทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดมา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ญาติพี่น้อง ที่ได้ให้การสนับสนุนและกำลังใจในการศึกษาจนสามารถสำเร็จได้ด้วยดีหากประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ บิดามารดา และครูอาจารย์ หากเกิดความผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ศศิธร ทิพย์ชำนาญ

กันยายน 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	8
สมมติฐานการวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	9
ข้อจำกัดในการวิจัย	9
วิธีการศึกษา	10
นิยามศัพท์เฉพาะ	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	12
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการออม	12
แนวคิดเกี่ยวกับการออมของคลาสสิก	14
แนวคิดเกี่ยวกับการออมของเคนส์	16
แนวคิดเกี่ยวกับการออมภายหลังเคนส์	18
ทฤษฎีอัตราเงินเฟ้อ	27
ทฤษฎีอธิบายสาเหตุการเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ	27
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล	40
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40
การวิเคราะห์ข้อมูล	40
แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา	41
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
รูปแบบการออมของครัวเรือนในประเทศไทย	45

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
พฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศไทย.....	47
ลักษณะและแนวโน้มการออมของครัวเรือนในประเทศไทย.....	48
การออมรวมและการออมสุทธิของครัวเรือนในประเทศไทย.....	49
การออมของภาคครัวเรือนในส่วนภูมิภาค	51
การออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทย.....	56
การออมของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.....	68
การออมของภาคกลาง.....	73
การออมของภาคเหนือ.....	78
การออมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	83
การออมของภาคใต้.....	88
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	94
สรุปการวิจัย	94
อภิปรายผล	98
ข้อเสนอแนะ	101
ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป	102
บรรณานุกรม	103
ภาคผนวก	106
ก แสดงรูปแบบการออมของครัวเรือนในประเทศไทย.....	107
ข ข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณ.....	116
ประวัติผู้วิจัย	123

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1	การออมจากภาคเศรษฐกิจต่างๆ และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ 4
ตารางที่ 1.2	อัตราการออมจากภาคเศรษฐกิจต่างๆ ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ 5
ตารางที่ 1.3	เงินออมและเงินทุนรวม ณ ราคาปัจจุบัน 6
ตารางที่ 1.4	อัตราเพิ่มของเงินออม และเงินลงทุนรวม ณ ราคาปัจจุบัน 7
ตารางที่ 4.1	รูปแบบของเงินออมภาคครัวเรือน 45
ตารางที่ 4.2	รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนตามแหล่งที่มาของรายได้เป็นรายภาค 53
ตารางที่ 4.3	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนตามประเภทของค่าใช้จ่าย เป็นรายภาค 53
ตารางที่ 4.4	เปรียบเทียบรายได้ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนปี 2547 กับปี 2545 54
ตารางที่ 4.5	ค่าสถิติการออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทย 58
ตารางที่ 4.6	แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S , Ex_{t-1} , DF 62
ตารางที่ 4.7	แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ Ex_{t-1} 63
ตารางที่ 4.8	แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ DF 63
ตารางที่ 4.9	แสดงการเปรียบเทียบค่า SSR และค่า SSE ระหว่าง S , Ex_{t-1} , DF 64
ตารางที่ 4.10	แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง $S = Y$, R 65
ตารางที่ 4.11	ตารางแสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ Ex_{t-1} 66
ตารางที่ 4.12	แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ R 66
ตารางที่ 4.13	การเปรียบเทียบค่า SSR และค่า SSE 67
ตารางที่ 4.14	แสดงค่าสถิติการออมของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 68
ตารางที่ 4.15	แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง $S = W$, DF 70
ตารางที่ 4.16	แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ W 70
ตารางที่ 4.17	แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ DF 71
ตารางที่ 4.18	แสดงการเปรียบเทียบค่า SSR และค่า SSE 72
ตารางที่ 4.19	แสดงค่าสถิติการออมของภาคกลาง 73
ตารางที่ 4.20	แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง $S = Ex_{t-1}$, DF 75
ตารางที่ 4.21	แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ Ex_{t-1} 76
ตารางที่ 4.22	แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ DF 76
ตารางที่ 4.23	แสดงการเปรียบเทียบค่า SSR และค่า 77

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.24 แสดงค่าสถิติการออมของภาคเหนือ.....	78
ตารางที่ 4.25 แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง $S = W, INF$	80
ตารางที่ 4.26 แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ W	81
ตารางที่ 4.27 แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ INF	81
ตารางที่ 4.28 แสดงการเปรียบเทียบค่า SSR และค่า SSE	82
ตารางที่ 4.29 แสดงค่าทางสถิติการออมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	83
ตารางที่ 4.30 แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง $S = Y, W$	85
ตารางที่ 4.31 แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ Y	85
ตารางที่ 4.32 แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ W	86
ตารางที่ 4.33 ตารางแสดงการเปรียบเทียบค่า SSR และค่า SSE	87
ตารางที่ 4.34 แสดงค่าสถิติการออมของภาคใต้.....	88
ตารางที่ 4.35 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง $S = INF, X$... 90	90
ตารางที่ 4.36 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ INF ... 90	90
ตารางที่ 4.37 แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ X	91
ตารางที่ 4.38 แสดงการเปรียบเทียบค่า SSR และค่า	92

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 เส้นฟังก์ชันการออม	13
ภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ของการออมกับรายได้	17
ภาพที่ 2.3 การบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้สมบูรณ์ในระยะสั้น	19
ภาพที่ 2.4 การบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้สมบูรณ์ในระยะสั้น (SRC) และระยะยาว (LRC) ..	20
ภาพที่ 2.5 สมมติฐานวัฏจักรชีวิต	23
ภาพที่ 2.6 รายได้, การบริโภค, การออม, และทรัพย์สินในสมมติฐานวัฏจักรชีวิต.....	24
ภาพที่ 2.7 วิฤตการณ์ด้านดุลการชำระเงินและการใช้นโยบายของรัฐบาลที่ไม่สมดุล	28
ภาพที่ 2.8 วิฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการคาดการณ์.....	28
ภาพที่ 4.1 การออมของครัวเรือนในปี 2534-2548.....	48
ภาพที่ 4.2 การออมและอัตราการออม : แยกตามภาค.....	51
ภาพที่ 4.2 การออมและอัตราการออม : แยกตามภาค.....	51

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศจะเกิดขึ้นได้ ด้วยการผลิตสินค้าและบริการในระยะยาวซึ่งสามารถวัดได้จากผลิตภัณฑ์ประชาชาติและรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลที่สูงขึ้น การที่จะสามารถผลิตสินค้าและบริการเพิ่มขึ้นได้นั้นจะต้องมีปัจจัยผลิตที่เพิ่มขึ้น ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์ได้ให้ความสำคัญต่อการออมและลงทุนเป็นอย่างมาก เพราะการออมและการลงทุนมีความสัมพันธ์กับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นเป้าหมายหนึ่งของการพัฒนาประเทศ การออมของประเทศจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการสนับสนุนการลงทุน โดยการออมเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับการลงทุนทางเศรษฐกิจและการขยายการผลิตของประเทศ เพราะเงินออมเป็นแหล่งเงินทุนสำคัญที่นำมาใช้ในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต และทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหลายทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับการออมและการสะสมเงินทุนเป็นอย่างยิ่ง

สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา และมีการขยายความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ประเทศไทยมีความต้องการเงินทุนเพื่อใช้ในโครงการต่าง ๆ จากตารางที่ 1.2 จะเห็นได้ว่าแม้ประเทศไทยจะมีปริมาณการออมรวมในประเทศเบื้องต้นต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในปี พ.ศ.2538 การออมในประเทศอยู่ที่ร้อยละ 35.64 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ แต่เมื่อเทียบกับการลงทุนแล้วถือว่าปริมาณการออมค่อนข้างต่ำ ดังนั้นเมื่อต้องการการลงทุนมากขึ้นขณะที่เงินออมมีไม่เพียงพอต่อความต้องการที่จะใช้ในการลงทุนจึงก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุน (saving-Investment gap) เกิดขึ้น ดังนั้นประเทศที่กำลังพัฒนาเศรษฐกิจ จะให้ความสำคัญต่อการลงทุนและจำเป็นต้องอาศัยเงินทุนเป็นจำนวนมาก เงินทุนถือว่าได้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เช่นด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม คมนาคมขนส่ง เป็นต้น ดังนั้นแหล่งเงินทุนที่สำคัญของประเทศจึงมาจากการออมภายในประเทศ (domestic saving) ได้แก่ การออมภาคเอกชนและภาครัฐ และเงินลงทุนจากต่างประเทศ ได้แก่ เงินกู้ เงินช่วยเหลือ และเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ แม้ว่าการพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศจะมีผลกระทบต่อการเพิ่มขึ้นของปริมาณ

เงินทุนเช่นเดียวกับการออมในประเทศ แต่การพึ่งพาเงินทุนต่างประเทศมากเกินไป อาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากต้องเสียผลประโยชน์ให้กับต่างประเทศในรูปแบบของดอกเบี้ยและสิทธิพิเศษต่าง ๆ ดังนั้นการที่ระดมเงินออมในประเทศจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่รัฐจำเป็นต้องกระทำ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจทั้งด้านการเจริญเติบโตและการพัฒนาประเทศ เพราะประเทศที่จะประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจล้วนเป็นประเทศที่มีเงินออมภายในประเทศในระดับสูงที่สามารถรองรับการลงทุนภายในประเทศได้

จากตารางที่ 1.1 และตารางที่ 1.2 จะเห็นว่าการออมรวมของประเทศไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2534 – พ.ศ.2548 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาตลอด ยกเว้นในปี พ.ศ.2540 ที่ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ (economic crisis) ซึ่งมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากปัญหาด้านการระดมเงินทุนในระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากการระดมเงินออมไม่เพียงพอที่จะลงทุนภายในประเทศทำให้ต้องพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศ แต่การพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศในระยะเวลาที่นานเกินไปทำให้เกิดปัญหาการขาดดุลการค้าและการขาดบัญชีเดินสะพัดจนทำให้ประเทศไทยต้องประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ เนื่องจากการระดมเงินออมไม่พอ และจะเห็นได้จากตารางที่ 1.1 และ 1.2 การออมของภาคครัวเรือนลดลงร้อยละ 1.2 โดยในปี พ.ศ.2534 มูลค่าการออมรวมในประเทศเท่ากับ 869.1 พันล้านบาท และเพิ่มเป็น 2,248.4 พันล้านบาทในปีพ.ศ.2548 กล่าวคือ ในช่วงระยะ 14 ปีที่ผ่านมา มูลค่าการออมรวมในประเทศเพิ่มขึ้นประมาณ 2.59 เท่า ถือว่าเป็นการเพิ่มในอัตราที่ไม่สูงมากนัก และเมื่อนำมาคิดเปรียบเทียบกับมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product) พบว่าในปี พ.ศ.2534 อัตราการออมรวมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศคิดเป็นร้อยละ 34.67 และลดลงเป็นร้อยละ 31.72 ในปี พ.ศ.2548 และจะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ.2540 อัตราการออมของภาคครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศจัดอยู่ในอัตราที่สูงคือร้อยละ 10.17 เพราะประชาชนไม่มั่นใจในภาวะเศรษฐกิจจึงเพิ่มความระมัดระวังในการใช้จ่ายใช้สอยมากขึ้น เมื่อการออมในประเทศลดลงจึงไม่เพียงพอกับการเพิ่มขึ้นของการลงทุนที่ขยายตัวตามสภาพเศรษฐกิจทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่าการออมของประเทศไทยไม่พอแต่การลงทุนแท้จริงแล้วประเทศไทยมีการลงทุนมากเกินไปและลงทุนเกินกำลัง โดยการพึ่งพาเงินทุนต่างประเทศจนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ

ตารางที่ 1.3 และ ตารางที่ 1.4 เห็นได้ว่าประเทศไทยมีมูลค่าการลงทุนมากกว่าการออมมาโดยตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ.2534 - พ.ศ.2540 ยกเว้นในปี พ.ศ.2541 ที่ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจทำให้มูลค่าการออมลดลงจากเดิมในปี 2540 มูลค่าการลงทุนในประเทศเบื้องต้นเท่ากับ 1580.0 พันล้านบาท เหลือเพียง 940.7 พันล้านบาท ในปี พ.ศ.2541 หรือลดลงร้อยละ 40.5 แม้การออมจะลดลงจากปีที่แล้วค่อนข้างมาก แต่ก็ยังมีมูลค่าสูงกว่าการลงทุน หรือมีดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล เพราะมีการชะลอการใช้จ่ายและการลงทุน จากตารางที่ 1.2 ภาคครัวเรือนมีเงิน

ออมเกินดุลเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในปี พ.ศ.2540 เป็นร้อยละ 10.1 ในปี พ.ศ.2541 จนในปี พ.ศ.2542 แนวโน้มเศรษฐกิจดีขึ้น ทำให้ประชาชนลดการออมลงร้อยละ 5 เมื่อเทียบกับปีก่อน สืบเนื่องมาจนถึง พ.ศ.2548 ที่จะเห็นว่ามูลค่าการออมประชาชาติเบื้องต้นจะเพิ่มขึ้นและมากกว่าการลงทุน เพราะการเพิ่มระดับการออมในประเทศเป็นแนวทางสำคัญที่จะขยายการลงทุนโดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

สำหรับการออมของภาคครัวเรือนนั้นเป็นเครื่องชี้ถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประชาชนโดยรวม เพราะการออมของบุคคลในครัวเรือนจะแสดงถึงผลทางเศรษฐกิจที่ประชาชนได้รับ ดังนั้นการออมภาคครัวเรือนจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก จากตารางที่ 1.1 และตารางที่ 1.2 ในปีพ.ศ.2534 มูลค่าการออมของครัวเรือนเท่ากับ 255.4 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 10.19 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และในปี พ.ศ.2548 มูลค่าการออมของครัวเรือนเท่ากับ 349.6 พันล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 4.93 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ จะเห็นว่าในช่วงระยะเวลา 14 ปีที่ผ่านมามูลค่าการออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้นเป็น 1.4 เท่า แต่เมื่อนำมูลค่าการออมของภาคครัวเรือนมาเปรียบเทียบกับมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ จะพบว่าอัตราส่วนการออมของภาคครัวเรือนต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศกลับลดลง ซึ่งแสดงถึงการออมของภาคครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นช้ากว่าการเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หมายถึงความมั่นคงของเศรษฐกิจครัวเรือนถูกเฉลี่ยไปสู่ภาคธุรกิจและภาครัฐบาลมากขึ้น

ตารางที่ 1.1 การออมจากภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

	หน่วย : พันล้านบาท																
	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548		
การออมรวม	869.1	956.2	1,094.3	1,290.5	1,492.1	1,580.2	1,564.1	1,470.0	1,397.6	1,548.0	1,502.5	1,564.4	1,691.7	1,852.5	1,978.3		
ภาคเอกชน	357.4	405.7	449.7	503.1	575.7	530.2	434.8	581.6	510.8	618.2	486.2	385.2	412.0	508.8	544.0		
- ครีวเรือน	255.4	267.2	279.7	256.0	318.1	278.0	297.0	470.3	420.2	367.8	274.7	214.5	249.9	319.5	344.5		
- ธุรกิจ	102.0	138.5	170.0	247.1	257.7	252.3	137.8	111.3	90.6	250.3	211.5	170.7	162.0	189.3	199.5		
ภาครัฐบาล	224.6	267.8	308.5	391.5	447.0	496.2	498.5	209.3	189.9	201.5	256.8	388.2	455.5	475.4	506.7		
- รัฐบาล	234.0	222.3	255.2	329.3	378.6	431.4	410.8	229.7	139.7	140.3	154.1	220.1	314.1	327.4	374.1		
- รัฐวิสาหกิจ	42.9	45.5	53.3	62.2	68.4	64.8	87.7	(20.4)	43.2	61.2	102.7	168.1	141.1	148.0	132.6		
เงินสำรองค่าเสื่อมราคา	234.6	282.7	335.9	396.0	469.3	553.8	630.8	679.1	703.9	728.3	759.4	790.9	824.2	868.6	927.4		
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ	2,506.6	2,830.9	3,170.3	3,629.3	4,186.2	4,611.0	4,732.6	4,626.4	4,632.1	4,907.7	5,123.4	5,451.9	5,931.6	6,489.8	7,087.7		

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึงค่าเป็นลบ

ที่มา : หนังสือข้อมูลการออมจากภาคเศรษฐกิจต่างๆ ปี2532-2547 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 1.2 อัตราการออมจากเศรษฐกิจต่างๆ ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

หน่วย : ร้อยละ

	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548
การออมรวม	34.67	33.78	34.1	35.54	35.64	34.27	33.05	31.77	30.16	31.54	30.27	30.52	30.9	31.65	31.72
ภาคเอกชน	14.26	14.33	13.89	13.86	13.75	11.5	9.19	12.57	10.79	12.18	10.0	8.9	9.27	10.57	11.02
- ครุภัณฑ์	10.19	9.44	8.53	7.05	7.6	6.03	6.28	10.17	8.84	7.08	4.93	3.94	4.77	5.0	4.93
- ธุรกิจ	4.07	4.89	5.36	6.81	6.16	5.47	2.91	2.41	1.96	5.1	5.07	4.96	4.5	5.78	6.09
ภาครัฐบาล	11.05	9.46	9.63	10.79	10.68	10.76	10.53	4.52	4.19	4.52	5.44	7.12	7.73	7.7	7.94
- รัฐบาล	9.34	7.85	8.01	9.07	9.04	9.36	8.63	4.96	3.25	3.27	3.43	4.04	5.4	4.92	5.27
- รัฐวิสาหกิจ	1.71	1.61	1.62	1.71	1.63	1.41	1.85	(0.44)	0.93	1.26	2.0	3.08	2.33	2.77	2.68
เงินสำรองค่าเสื่อมราคา	9.36	9.99	10.6	10.91	11.21	12.01	13.33	14.68	15.2	14.84	14.82	14.5	13.9	13.38	12.75

หมายเหตุ : จากการคำนวณตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.3 เงินออมและเงินทุนรวม ณ ราคาปัจจุบัน

	หน่วย : พันล้านบาท														
	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548
1. การลงทุนในประเทศเบื้องต้น	1,073.9	1,131.4	1,266.3	1,460.2	1,754.5	1,922.2	1,580.0	940.7	946.6	1,124.1	1,317.0	1,297.3	1,482.5	1,700.4	2,231.7
2. ภาคเอกชน	826.6	881.5	1,003.2	1,133.6	1,343.2	1,415.1	1,030.6	583.4	536.0	682.9	832.9	865.7	1,082.6	1,247.6	1,343.6
3. ภาครัฐบาล	181.0	229.8	249.3	316.6	372.9	471.0	550.8	444.9	430.2	409.4	474.1	426.7	386.0	435.0	509.5
4. การเปลี่ยนแปลงสินค้าคงคลัง	30.3	20.1	13.3	10.0	38.4	36.1	(1.4)	(87.6)	(16.6)	31.8	10.0	4.9	13.9	17.8	28.3
5. มูลค่าทางการเงิน	1073.9	1131.4	1266.3	1460.2	1,343.2	1,922.2	1,580.0	940.7	949.6	1,124.1	1,317.0	1,297.3	1,482.5	1,700.4	1,881.4
6. กรอรวมประชาชาติเบื้องต้น	869.1	956.2	1,081.0	1,290.6	1,492.1	1,580.0	1,564.1	1,489.0	1,396.9	1,547.9	1,550.8	1,664.1	1,833.0	2,054.3	2,248.4
7. กรอรวมประชาชาติสุทธิ	634.5	673.5	745.6	894.6	1,022.8	1,026.5	933.3	790.9	693.8	819.6	791.4	873.2	1,008.8	1,185.7	1,220.3
8. ภาคเอกชน	357.5	405.7	440.4	503.1	575.8	530.3	434.8	581.6	499.9	597.8	512.8	485.0	550.0	686.2	781.7
9. ครัวเรือน	255.4	267.2	270.4	256.0	318.1	278.0	297.0	470.3	409.3	347.4	252.9	214.5	282.2	324.2	349.6
10. ภาครัฐกิจ	102.0	138.5	170.0	247.1	257.6	252.2	137.8	111.3	90.6	250.3	259.9	270.5	267.2	362.0	432.1
11. ภาครัฐบาล	277.0	267.8	305.2	391.5	447.0	496.2	498.5	209.3	193.9	221.8	278.6	388.5	458.8	499.5	563.1
12. รัฐบาล	234.0	222.3	253.8	329.3	378.6	431.4	410.8	229.7	150.7	160.6	175.9	220.1	320.4	319.4	373.4
13. รัฐวิสาหกิจ	42.9	45.5	51.4	62.2	68.4	64.8	87.7	(20.4)	43.2	61.2	102.7	168.1	138.4	180.0	189.7
14. ค่าเสื่อมราคา	234.6	282.7	335.8	396.0	469.3	553.8	630.8	679.1	703.8	728.3	759.4	790.6	824.2	868.2	927.3
15. ความคลาดเคลื่อนทางสถิติ	(12.4)	(17.6)	(13.5)	31.0	66.1	22.8	8.7	(71.5)	(24.6)	52.8	(41.1)	64.7	16.9	(3.85)	(63.6)
16. กรอรวมต่างประเทศ	192.4	157.6	159.8	205.5	341.8	377.4	37.7	(595.0)	(472.4)	(371.0)	(274.1)	(302.1)	(324.1)	(380.6)	(395.5)

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึงค่าเป็นลบ

ที่มา : หนังสือข้อมูลการออมและการลงทุนจากภาคเศรษฐกิจต่างๆ ปี2532-2547 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 1.4 อัตราเพิ่มของเงินออม และเงินลงทุนรวม ณ ราคาปัจจุบัน

	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548
1. การลงทุนในประเทศเบื้องต้น	18.9	5.4	11.9	15.3	20.2	9.6	(17.8)	(40.5)	0.9	18.3	17.1	(1.5)	14.2	14.7	31.2
2. ภาคเอกชน	15.4	2.2	13.8	13.0	18.5	5.4	(27.2)	(43.4)	(8.1)	27.4	21.9	3.9	25.0	15.2	7.6
3. ภาครัฐบาล	35.1	27.0	8.7	26.7	17.8	26.3	16.9	(19.2)	(3.3)	(4.8)	15.8	(9.9)	(9.5)	12.7	17.1
4. การเปลี่ยนแปลงสินค้าคงคลัง	42.9	(33.7)	(33.8)	(24.8)	283.0	(6.0)	(103.9)	6,357.1	118.9	(291.6)	(68.6)	(51.0)	183.7	28.1	59.0
5. มูลค่าทางการเงิน	18.9	5.4	11.9	15.3	20.2	9.6	(17.8)	(40.5)	0.9	18.3	17.1	(1.5)	14.2	14.7	11.8
6. การออมประชาชาติเบื้องต้น	20.5	10.0	13.1	19.4	15.6	5.9	1.0)	(6.7)	(5.0)	10.8	0.2	7.3	10.1	12.1	9.4
7. การออมประชาชาติสุทธิ	26.1	6.1	10.7	20.0	14.3	0.4	(9.1)	(15.2)	(12.3)	18.1	(3.4)	10.3	15.5	17.5	13.4
8. ภาคเอกชน	17.0	13.5	8.6	14.2	14.5	(7.9)	(18.0)	33.8	(14.0)	19.6	(14.2)	(5.4)	13.4	24.8	13.9
9. ครัวเรือน	19.7	4.6	1.2	(5.4)	24.3	(12.6)	6.8	58.4	(13.0)	(15.1)	(27.2)	(15.2)	31.8	14.6	7.8
10. ภาครัฐบาล	10.4	35.8	22.7	45.4	4.2	(2.1)	(45.5)	(19.2)	(183.2)	176.3	3.8	4.1	(1.2)	35.5	19.4
11. ภาครัฐบาล	26.5	(5.0)	14.2	29.7	14.9	13.9	(4.7)	(44.0)	(34.4)	6.5	9.5	25.1	45.5	(0.3)	16.9
12. รัฐบาล	2.4	6.0	12.9	21.0	9.9	(5.2)	35.3	(123.2)	(311.7)	41.6	67.8	63.9	(17.6)	30.0	5.3
13. รัฐวิสาหกิจ	22.8	20.5	18.6	18.0	18.3	18.0	13.9	5.9	3.5	3.6	4.2	4.1	4.2	5.3	4.0
14. ค่าเสื่อมราคา	(381.8)	41.7	44.8	(240.8)	121.1	(55.2)	(38.6)	(451.2)	(133.2)	(310.3)	(22.1)	57.4	(59.4)	1.1	6.7
15. ความคลาดเคลื่อนทางสถิติ	3.2	(18.1)	1.3	28.5	66.3	10.4	(90.0)	(1678.2)	(20.6)	(21.4)	(26.1)	10.2	7.3	17.4	3.9
16. การออมต่างประเทศ	18.9	5.4	11.9	15.3	20.2	9.6	(17.8)	(40.5)	0.9	18.3	17.1	(1.5)	14.2	14.7	11.8

หมายเหตุ : จากการค้าถาวรตารางที่ 1.3

การที่มูลค่าการออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้นซ้ำ และอัตราส่วนการออมของครัวเรือน เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศลดลง แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของลักษณะการออมภายในประเทศ ดังนั้นปัจจัยที่กำหนดการออม และการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่กำหนดการออมกับมูลค่าการออม จึงเป็นปัจจัยที่แฝงอยู่เบื้องหลังมูลค่าการออมของครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นซ้ำๆ ในระยะหลัง

การศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทยและการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าของปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศกับการออมของครัวเรือนในช่วงเวลาต่างๆ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษารูปแบบการออมและพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศไทย
- 2.2 เพื่อศึกษาลักษณะและแนวโน้มของการออมของครัวเรือนไทยรวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างการออมของครัวเรือนและการออมสุทธิในประเทศไทย
- 2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทยในระหว่างปี พ.ศ.2534 - พ.ศ.2548

3. สมมติฐานการวิจัย

ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดการออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2534-2548 ได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การออมของภาคครัวเรือน (S) จะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัว (Y)

สมมติฐานที่ 2 การออมของภาคครัวเรือน (S) จะมีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับสินทรัพย์สุทธิ (W)

สมมติฐานที่ 3 การออมของภาคครัวเรือน (S) จะมีความสัมพันธ์ตรงกับอัตราดอกเบี้ย (W)

สมมติฐานที่ 4 การออมของภาคครัวเรือน (S) จะมีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับอัตราเงินเฟ้อ (INF)

สมมติฐานที่ 5 การออมของภาคครัวเรือน (S) จะมีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมา (Ex_{t-1})

สมมติฐานที่ 6 การออมของภาคครัวเรือน (S) จะมีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับอัตราฟังกง (DF)

สมมติฐานที่ 7 การออมของภาคครัวเรือน(S) จะมีความสัมพันธ์กับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในทิศทางเดียวกัน เมื่อเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจประชาชนจะลดการใช้จ่ายลง และเพิ่มการออมมากขึ้น

4. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทยและภาคต่างๆ แต่ละช่วงเวลา รวมไปถึงรูปแบบและพฤติกรรมกรออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทย ซึ่งในที่นี้จะเป็นการศึกษาถึงปัจจัยทางด้านรายได้ของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการบริโภคในปีที่ผ่านมาของครัวเรือน อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำประเภท 12 เดือน และอัตราเงินเฟ้อ สินทรัพย์สุทธิ และอัตราฟังกง โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลากำหนดระยะเวลาทางการศึกษาและวิเคราะห์ตัวเลขในช่วงปีพ.ศ.2534 - 2548

5. ข้อจำกัดในการวิจัย

ในงานวิจัยฉบับนี้ จะใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย ในช่วงเวลา พ.ศ.2534-2548 ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) แบบอนุกรมเวลาเป็นรายปี (time series data) ตั้งแต่ปี พ.ศ.2534-2548 รวม 15 ปีซึ่งรวบรวมจากธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ และเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

6. วิธีการศึกษา

ในการทำวิจัยครั้งนี้จะใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive Method) โดยการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของการออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทย ปริมาณการออม พฤติกรรมและรูปแบบของการออมซึ่งแสดงข้อมูลโดยตารางและการพรรณนาและใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative analysis) คือนำข้อมูลทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่รวบรวมได้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์โดยอาศัยเครื่องมือทางสถิติ สร้างสมการในรูปสมการถดถอย (linear regression) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (ordinary least square) เพื่อนำมาอธิบายและสรุปความสัมพันธ์ของปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทยใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยวิธีสหสัมพันธ์อย่างง่าย (coefficient of simple correlation) โดยเลื่อนไปตามเวลาที่ละปี

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

7.1 เงินออม หมายถึง เงินออมเฉลี่ยรายเดือน ซึ่งได้จากรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว

7.2 ภาคครัวเรือน หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป กินอยู่และใช้สิ่งอุปโภคที่จำเป็นแก่การดำรงชีพร่วมกัน โดยจะรวมรายได้เข้าด้วยกันหรือไม่ก็ตาม และมีความเกี่ยวพันฉันท์ญาติหรือไม่ได้ หรือบุคคลที่อยู่คนเดียวโดยไม่ได้กินอยู่และใช้สิ่งอุปโภคบริโภคร่วมกับผู้อื่นตลอดจนครอบคลุมไปถึงกิจการของเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเงิน ไม่ได้อยู่ในรูปบริษัท และสถาบันที่ไม่แสวงหากำไร เช่น สภากาชาดไทย มูลนิธิ สมาคม สโมสร เป็นต้น

7.3 การออมของครัวเรือน หมายถึง รายได้พึงใช้จ่ายของครัวเรือน หักด้วยภาษีเงินได้ และหักด้วยรายจ่ายของครัวเรือน (Personal outlay)

7.4 สินทรัพย์ทางการเงิน หมายถึง ตราสารทางการเงินทั้งสิ้น หุ้นประเภทต่างๆ รวมถึงการลงทุนในธุรกิจอื่นๆ กรมธรรม์ประกันชีวิต ตัวสัญญาใช้เงิน พันธบัตรหรือหลักทรัพย์รัฐบาล เงินให้กู้แก่บุคคลนอกครัวเรือน เงินสดในมือ รวมไปถึงเงินฝากกับสถาบันการเงินและกองทุนประเภทต่างๆ

7.5 รายได้ของครัวเรือน รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนได้แก่

7.5.1 ค่าแรงและเงินเดือน เงินรางวัลบริการเงินโบนัส เป็นต้น

7.5.2 กำไรสุทธิจากการประกอบธุรกิจการเกษตรและธุรกิจอื่นๆ

7.5.3 รายได้จากทรัพย์สิน เช่น ค่าเช่าบ้าน ค่าเช่าที่ดิน ค่าลิขสิทธิ์ ดอกเบี้ย และเงินปันผล

7.5.4 เงินได้รับจากการช่วยเหลือ บำเหน็จ บำนาญ

7.5.5 รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน ได้แก่ มูลค่าของสินค้าและบริการที่ได้รับเป็นส่วนหนึ่งของค่าแรง เงินเดือนมูลค่าของสินค้าหรืออาหารที่ครัวเรือนผลิตและบริโภคเอง(รวมค่าประเมินค่าเช่าบ้านที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของและอยู่เอง) หรือได้รับมาโดยไม่ต้องซื้อ

7.5.6 รายรับที่เป็นตัวเงินอื่นๆ เช่นเงินได้จากการประกันภัย หรือประกันชีวิต เงินรางวัลสลากกินแบ่ง และรายรับอื่นๆ ในประเภทเดียวกัน

7.5.7 รายได้ประจำ ได้แก่ รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน ซึ่งไม่รวมรายรับที่เป็นตัวเงินอื่นๆ ใน ข้อ 6

7.6 รายได้ถาวร หมายถึง มูลค่าปัจจุบันของรายได้เฉลี่ยระยะยาวที่คาดว่าจะได้รับจากสินทรัพย์

7.7 การออมภาคเอกชน (Sp) ประกอบด้วย เงินออมภาคครัวเรือน เงินออมของธุรกิจนิติบุคคล และเงินออมของสหกรณ์

7.8 การออมภาครัฐ (Sg) ประกอบการออมภาครัฐบาล และการออมภาครัฐวิสาหกิจ

7.9 การออม (S) หมายถึงการออมภาครัฐ และการออมภาคเอกชน

7.10 รายได้ประชาชาติ (Yt) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ในประเทศเบื้องต้น (Gross Domestic Product: GDP)

7.11 อัตราพึ่งพิง หมายถึง อัตราส่วนจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี และสูงกว่า 65 ปี ต่อจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุ 15 ถึง 64 ปี

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย ตลอดจนปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดการออมของภาคครัวเรือน รวมถึงผลกระทบของวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจที่มีต่อการออมของภาคครัวเรือน เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผนการออมและอาจใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการออมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐและเอกชนในการดำเนินนโยบายที่เหมาะสมเพื่อรักษาและเพิ่มระดับการออมของครัวเรือนในประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการออม

จากการศึกษานี้จะใช้แนวคิดทางทฤษฎีว่าด้วยการบริโภคและการออม เพื่อใช้ในการศึกษาที่เกี่ยวกับการออมของประเทศไทย สำหรับทฤษฎีที่นำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ คิดเลียน กล่าวว่า รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการกำหนดการบริโภคและการออม และมีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกับรายได้ที่ใช้จ่าย

นักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก กล่าวว่า ระดับการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคหรือการออมของประชาชน จะขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ย เมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น คนจะแบ่งรายได้ปัจจุบันไปออมมากขึ้น

เบนนอค, แบกซ์เตอร์ และ ริสท์ กล่าวว่า การออมของครัวเรือนหมายถึง รายได้ส่วนที่ไม่ได้ใช้จ่ายไปเพื่อการบริโภค และชำระค่าภาษี รายได้ส่วนที่เหลือนี้ก็คือการออม ทั้งนี้การออมไม่จำเป็นต้องเป็นเงินออมที่อยู่ในบัญชีออมทรัพย์หรืออยู่ในรูปสินทรัพย์ใด ๆ แต่จะเป็นการออมที่เป็นเงินฝากในบัญชีกระแสรายวันหรือเก็บใส่ไว้ในที่ใดที่หนึ่งก็ได้ เพียงแต่ให้เป็นรายได้ส่วนที่มีได้มีการใช้จ่ายเท่านั้น

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น สามารถที่จะสรุปความหมายได้ว่า การออม หมายถึง การสละการบริโภคจากรายได้ปัจจุบันเพื่อการบริโภคในอนาคต เท่ากับว่าการออมนั้น มีวัตถุประสงค์ชัดเจนในการนำเงินออมไปลงทุนเพื่อให้มีรายได้มากขึ้นในอนาคต ดังนั้นการออมส่วนบุคคลหรือการออมของครัวเรือนจึงเป็นการออมจากส่วนหนึ่งของรายได้ ซึ่งผู้ออมยังไม่พอใจที่จะบริโภคสินค้าและบริการในระยะเวลาที่กำหนด หากแต่จะขยายระยะเวลานั้นออกไปจนกว่ารายรับจะมีส่วนสัมพันธ์กับการลงทุนจากรายได้นั้น

ฟังก์ชันการออม (Saving Function)

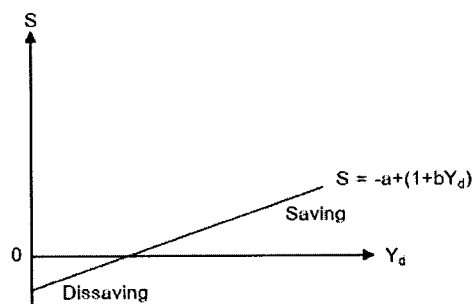
การออมนั้นหากจะกล่าวก็คือการออมทรัพย์ ซึ่งการออมทรัพย์ของครัวเรือนจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริงและการบริโภคของครัวเรือนอย่างมาก ด้วยเหตุที่ว่าหลังจากที่ครัวเรือนได้รับรายได้มาแล้ว เมื่อนำไปหักภาษีออก รายได้ดังกล่าวถือเป็นรายได้ที่ครัวเรือนสามารถนำไปจับจ่ายใช้สอยได้จริง ครัวเรือนจะจัดสรรรายได้ส่วนนี้ไปใช้เพื่อการบริโภค ส่วนที่เหลือจึงค่อยเก็บออมไว้เมื่อบุคคลมีรายได้เป็นเงินสะสมเรียกการออมเงินส่วนที่เหลือนี้ว่า การออมทรัพย์ หากพิจารณาจะพบว่า การออมเปรียบเป็นส่วนรั่ว (leakage) ของวงจรการหมุนเวียนของกระแสรายได้ ซึ่งเป็นผลให้กระแสรายได้หรือกระแสเงินเข้าในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งมีค่าไม่เท่ากับกระแสเงินออกในช่วงเวลานั้น เนื่องจากมีเงินบางส่วนถูกเก็บออมไว้ไม่ได้ใช้จ่ายออกไป ทั้งนี้ สามารถเขียนสมการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริงค่าใช้จ่าย และปริมาณการออมได้ ดังนี้

$$Y_d = C + S$$

หรือ $S = Y_d - C$

โดย $S = \text{การออม}$

กล่าวคือ เงินออมก็คือ รายได้หลังหักภาษีส่วนที่เหลือจากการใช้จ่าย ถ้ารายได้หลังหักภาษีอยู่ในระดับต่ำ เงินออมย่อมต่ำไปด้วย แต่เมื่อรายได้หลังหักภาษีมีระดับที่เพิ่มขึ้น เงินออมจะเพิ่มสูงขึ้นด้วย ดังนั้น เงินออมย่อมมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับรายได้หลังหักภาษีของบุคคล เส้นที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเงินออมกับระดับรายได้ต่างๆ กันก็คือ เส้นฟังก์ชันการออมหรือเส้นการออม

ภาพที่ 2.1 เส้นฟังก์ชันการออม

เส้นฟังก์ชันการออมจะแสดงให้เห็นว่าการออมมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับ รายได้หลังหักภาษี แต่เมื่อระดับรายได้หลังหักภาษีเท่ากับศูนย์การออมจะเท่ากับ $-a$ นั่นคือการออมติดลบต่อ เมื่อระดับรายได้หลังหักภาษีเพิ่มขึ้นแล้วการออมจึงเพิ่มขึ้นตาม แต่จะเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่านอกจากนี้ฟังก์ชันการออมจะแสดงให้เห็นถึงความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม นั่นคือจะทำให้ทราบว่าเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย คริวเรือนจะทำการออมเก็บไว้เท่าไร ซึ่งให้เห็นถึงพฤติกรรมในการจัดสรรรายได้ไปในการออมของครัวเรือน ซึ่งอาจต่ำกว่า เท่ากับ หรือมากกว่าระดับรายได้หลังหักภาษีที่เพิ่มขึ้นก็ได้จะให้เห็นว่าการออมยังมีความสัมพันธ์กับวงจรชีวิตของบุคคล โดยในช่วงชีวิตของบุคคลขณะที่มีอายุน้อย จะมีระดับรายได้อยู่ในระดับต่ำ และจะมีรายได้สูงขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น ต่อมาเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุก็จะกลับมามีรายได้ลดลงอีกครั้ง หมายความว่าในช่วงต้นของชีวิต บุคคลจะมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค ดังนั้นบุคคลจึงต้องประหยัดเงินเป็นผู้ออกหนี้ ต่อมาในช่วงกลางของชีวิตจึงจะเริ่มที่จะมีรายได้เหลือจ่ายจนสามารถชดใช้หนี้เดิมได้ และเก็บเงินสะสมไว้สำหรับช่วงปลายของชีวิตเงินสะสมส่วนนี้ก็คือส่วนของเงินออมนั่นเอง

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการออมของคลาสสิก

อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงกำหนดเงินออมที่แท้จริง ตามแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก อัตราดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นในภาวะดุลยภาพในระยะยาวถูกกำหนดโดยอุปทานของเงินทุน ได้แก่ อุปทานของเงินออมในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยโดยตรง กล่าวคือ เมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น อุปทานของเงินออมจะเพิ่มขึ้น และหากอัตราดอกเบี้ยลดลง อุปทานของเงินออมจะลดลง ดังนั้นความมั่งคั่งของประชาชน จึงเป็นเครื่องมือกำหนดการออมที่แท้จริงและผลิตภาพของทุนซึ่งเป็นเครื่องกำหนดการลงทุนที่แท้จริงของระบบเศรษฐกิจ

การออมแสดงถึงการละเว้นการบริโภคในปัจจุบัน เพื่อที่จะได้มีความสามารถในการบริโภคมากขึ้นในอนาคต ดังนั้นการออมจึงแสดงถึงการเสียสละของผู้ออมที่จะไม่ทำการบริโภคในปัจจุบัน ดังนั้นอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงที่เป็นบวกจึงเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้ออมทำการออมมากขึ้น เส้นการออมที่แท้จริงจึงมีลักษณะเป็นเส้นที่ชันขึ้นจากซ้ายไปขวา และมีค่าความชันเป็นบวก แสดงว่าการออมที่แท้จริงผันแปรไปในทางเดียวกันกับอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง ฟังก์ชันการออมตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ของสำนักคลาสสิก แสดงได้ดังนี้

$$S = S(r)$$

โดย

S = การออมที่แท้จริง

R = อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงหรืออัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวเงินหักด้วยอัตราเงินเฟ้อ

รูปแบบการออมตามแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก คือ การซื้อและการขายพันธบัตร โดยผู้ออมและผู้ลงทุน โดยมีข้อสมมติคือ ประการแรก พันธบัตรที่พิจารณานี้เป็นพันธบัตรประเภทที่ให้ผลตอบแทนในรูปแบบกระแสของดอกเบี้ยอย่างไม่มีที่สิ้นสุด โดยไม่มีการจ่ายคืนเงินต้น ประการที่สอง ไม่มีตลาดรองสำหรับพันธบัตรดังกล่าว และประการที่สาม ไม่มีสถาบันตัวกลางทางการเงิน ดังนั้นวิธีการหาเงินจะเป็นวิธีการหาเงินโดยตรงคือ ผู้ลงทุนที่ต้องการใช้เงินจะออกพันธบัตรเพื่อนำมาขายให้แก่ผู้ออมโดยตรง สำหรับผู้ออมตามทัศนะของนักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกเป็นผู้ออมที่มีเหตุผล (rational saver) เขาจะใช้รายได้ส่วนที่เหลือจากการบริโภคในปัจจุบันไปในการซื้อพันธบัตรที่ออกโดยผู้ลงทุนที่ต้องการเงินเพื่อใช้จ่ายในการลงทุนมากกว่าที่จะถือไว้ในรูปของเงินสด นั่นคือผู้ออมยอมเลือกทางที่ได้ผลตอบแทนมากกว่าทางที่ไม่ได้ผลตอบแทน

นอกจากนี้ Irving Fisher ได้ทำการศึกษาทฤษฎีอัตราดอกเบี้ย กล่าวว่า อัตราดอกเบี้ยตามปกติจะกำหนดเป็นร้อยละของเงินต้นในรูปของตัวเงิน ที่เรียกว่าอัตราดอกเบี้ยในนาม (nominal interest rate) หรืออัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวเงิน ซึ่งแตกต่างไปจากอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (real interest rate) อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงคือ อัตราดอกเบี้ยแต่ในนามที่ได้มีการขจัดอิทธิพลของภาวะเงินเฟ้อแล้ว ดังนั้นอัตราเงินเฟ้อมีผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยในนามของบรรดาสิ่งต่างๆ และให้ความหมายอัตราดอกเบี้ยในนามเป็นฟังก์ชันของอัตราดอกเบี้ยแท้จริงและอัตราเงินเฟ้อที่คาดหวังกังนี้ (เวรศ, 2539)

$$r_n = r_r + p_e$$

หรือ

$$r_n = r_r - p_e$$

เมื่อ

$$r_n = \text{อัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวเงิน หรืออัตราดอกเบี้ยในนาม}$$

$$r_r = \text{อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง}$$

$$p_e = \text{อัตราเงินเฟ้อที่คาดคะเน}$$

ดังนั้นเมื่ออัตราเงินเฟ้อที่คาดคะเนเพิ่มขึ้นจะทำให้อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงลดลงการออม

จะลดลง

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการออมของเคนส์

รายได้จากครัวเรือนสามารถถูกจัดสรรใน 3 ทางด้วยกัน คือ จ่ายภาษี บริโภค หรือ การออม รายได้หลังหักภาษีเป็นรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริง (disposable income) ดังนี้

$$Y = S + C \quad (1)$$

โดยที่

Y	=	รายได้ที่เอาไปใช้จ่ายได้จริง
S	=	การออม
C	=	การบริโภค

ทั้งนี้ รายได้ การออม และการบริโภคถูกจัดในรูปที่แท้จริง (real term)

ฟังก์ชันการออมในรูปปกติของเคนส์ การเพิ่มขึ้นในการบริโภคเกิดจากการเพิ่มขึ้นของรายได้แต่ไม่มากเท่าการเพิ่มขึ้นของรายได้ ซึ่งสามารถเขียนฟังก์ชันการบริโภคและการออมในรูปทั่วๆ ไป ได้ดังนี้

$$C = a + bY \quad (2)$$

ฟังก์ชันการบริโภคในระยะสั้น

โดยที่

C	=	ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค
a	=	ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในขณะที่ยังไม่มีรายได้
b	=	ค่าความโน้มเอียงในการบริโภค
Y	=	ระดับรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริง

ในสมการที่ 2 C' และ S' เป็นแนวโน้มหน่วยสุดท้ายในการบริโภคและการออมตามลำดับ (marginal propensity to consume and save)

ฟังก์ชันการออมเส้นตรงอย่างง่าย ซึ่งเป็นไปตามสูตรของเคนส์ คือ

$$\begin{aligned}
 S &= S_0 + sY \text{ โดยที่ } S_0 < 0 \text{ และ } 0 < S < 1 \\
 S &= Y - C \\
 &= Y - (-a+b)Y \\
 S &= -a+(1-b)Y \tag{3}
 \end{aligned}$$

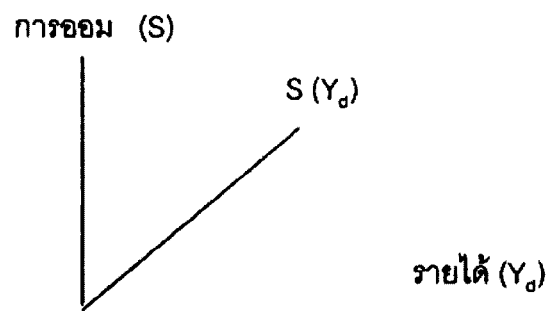
จากสมการที่ 1

$$\begin{aligned}
 C &= Y - S \\
 &= Y - (S_0 + sY) \\
 &= -S_0 + (1 - s)Y
 \end{aligned}$$

1.2.1 รายได้ที่แท้จริงกำหนดเงินออมที่แท้จริง

John Maynard Keynes เห็นว่ารายได้ที่ใช้จ่ายได้ หรือรายได้ที่ครัวเรือนได้รับ หลังหักด้วยภาษีเงินได้ เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดการบริโภคและการออมที่แท้จริง ส่วนปัจจัยอื่นๆ ถือเป็นตัวกำหนดทางอ้อม ฟังก์ชันการออมตามแบบจำลองของ Keynes เป็นดังนี้

$$S = S(Y_d)$$

ภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ของการออมกับรายได้

ฟังก์ชันการออมที่มีลักษณะตามภาพ ขึ้นอยู่กับสมมติฐานของ Keynes เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคและรายได้ ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการออมกับรายได้ด้วย เนื่องจากครัวเรือนมีทางเลือกใช้จ่ายรายได้เพียง 2 ทาง

เท่านั้น คือ การบริโภค และการออม ความสัมพันธ์ระหว่างการออมกับรายได้ตามสมมติฐานของ Keynes มีสาระสำคัญคือ ณ ระดับรายได้ที่ต่ำมากๆ ครัวเรือนใช้จ่ายในการบริโภคมากกว่ารายได้ที่ได้รับในปัจจุบัน ซึ่งทำได้โดยการใช้จ่ายจากเงินออมที่เก็บสะสมในอดีตหรือโดยการกู้ ดังนั้นเงินออมที่ครัวเรือนมีอยู่จะลดลง หรือการออมมีค่าเป็นลบ เมื่อระดับรายได้สูงขึ้น ค่าใช้จ่ายในการบริโภคของครัวเรือนจะเท่ากับรายได้ในงวดปัจจุบันพอดี ระดับรายได้ดังกล่าวคือระดับรายได้เสมอตัว ซึ่งการออมของครัวเรือนเท่ากับศูนย์ สำหรับระดับรายได้ที่สูง ครัวเรือนใช้จ่ายในการบริโภคน้อยกว่ารายได้ในงวดปัจจุบัน ดังนั้นครัวเรือนจะมีการออมเกิดขึ้นหรือการออมมีค่าเป็นบวก จากสมมติฐานดังกล่าว เส้นการออมจึงเป็นเส้นตัดแกนนอนที่ระดับรายได้หนึ่งและมีลักษณะเป็นเส้นที่ชันขึ้นจากซ้ายไปขวา ระดับรายได้ที่เส้นการออมตัดกับแกนนอน ก็คือระดับรายได้เสมอตัว ซึ่งการออมเท่ากับศูนย์

ลักษณะที่น่าสนใจประการหนึ่งของเส้นการออมคือ ความชันของเส้นการออม เนื่องจากความชันดังกล่าวเป็นค่าเดียวกับความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม (Marginal Propensity to Save หรือ MPS) ซึ่งเป็นเครื่องกำหนดค่าตัวทวี (multiplier) โดยตัวทวีมีค่าเท่ากับ $1/MPS$ ดังนั้นค่าตัวทวีคือส่วนกลับของค่าความชันของเส้นการออมนั่นเอง และเป็นเครื่องแสดงว่า รายได้จะเปลี่ยนแปลงมากน้อยเท่าใดเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในการใช้จ่ายจำนวนหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการใช้จ่ายในการลงทุนหรือการใช้จ่ายของรัฐบาล

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการออมภายหลังเคนส์

1.3.1 ทฤษฎีรายได้สัมบูรณ์ ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีการบริโภคตามแนวคิดของ John Maynard Keynes ซึ่งเชื่อว่าในระบบเศรษฐกิจที่ผู้บริโภคมีเสรีภาพในการเลือกบริโภคสินค้าและบริการและการบริโภคที่ตั้งใจไว้ของครัวเรือนในงวดเวลาหนึ่งจะถูกกำหนดโดยระดับรายได้สัมบูรณ์ในงวดเวลานั้น โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน การบริโภคมวลรวมกับรายได้มวลรวมหลังหักภาษีเป็นรายได้ที่สามารถนำไปใช้จ่ายใช้สอยได้จริงมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน

ดังนั้นจึงอาจเขียนในรูปสมการ แสดงความสัมพันธ์แบบง่าย ๆ ของฟังก์ชันการบริโภคในระยะสั้นได้ดังนี้

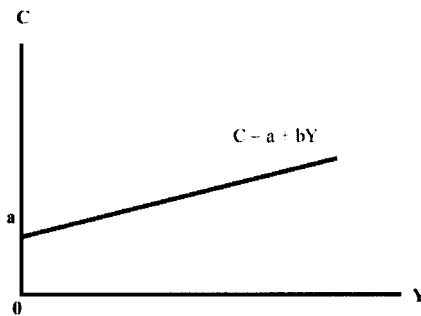
$$C_d = a + bY_d ; \quad a > 0, 0 < b < 1$$

กำหนดให้ C_d = คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

Y_d = คือ ระดับรายได้ที่สามารถใช้จ่ายได้จริง

a คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในขณะที่ยังไม่มีรายได้ แม้ว่าบุคคลจะยังไม่มีรายได้ ($Y = 0$) แต่เพื่อความอยู่รอดจึงต้องมีค่าใช้จ่ายระหว่างที่ยังไม่มีรายได้เกิดขึ้น

b คือ ค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค (Marginal Propensity to Consume หรือ MPC) หรือค่า coefficient ซึ่งแสดงถึงความชัน(slope) ของเส้นการบริโภคนั้นเอง สามารถนำเสนอภาพ มาแสดงโดยรูปภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2.3 การบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้สมบูรณ์ในระยะสั้น

จากสมการที่ (1) นำมาหารด้วย Y ตลอด จะได้ว่า

$$C/Y = a/Y + b$$

ในที่นี้ C/Y คือค่า APC (Average Propensity to Consume : ค่าความโน้มเอียงหน่วยเฉลี่ยในการบริโภค) บอกให้ทราบว่ารายได้ที่สามารถนำไปจับจ่ายใช้สอยได้จริงจะถูกจัดสรรไปเพื่อการบริโภคเท่ากับ C/Y หน่วย

อธิบายได้ว่า a เป็นมูลค่าของการบริโภคระดับต่ำสุดที่ไม่เกี่ยวข้องกับรายได้ หรือเป็นระดับของการบริโภคที่เกิดขึ้น แม้จะไม่มีรายได้เรียก a ว่าการบริโภคอิสระส่วน bY นั้นเรียกว่าการบริโภคโดยจงใจ การบริโภคส่วนนี้จะมีค่าเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับรายได้ การออมซึ่งเป็นส่วนที่เหลือจากการบริโภคจึงขึ้นอยู่กับรายได้ในปัจจุบันเพราะเหตุที่รายได้สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริงของบุคคลจะถูกจัดสรรไปเพื่อใช้ในการบริโภค ส่วนที่เหลือ จะนำเก็บออมไว้ สามารถแปลงสมการการบริโภคเป็นสมการการออม โดยอาศัยคำจำกัดความที่ว่า

$$S = Y - C$$

ได้เป็นสมการการออดังนี้

$$S = -a + (1-b)Y$$

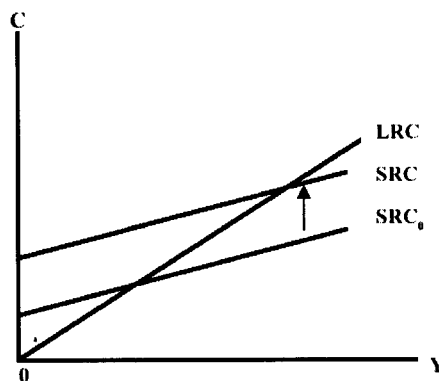
โดยกำหนดให้

S คือ ระดับการออม

-a คือ แสดงการบริโภคเพื่อการยังชีพ

(1-b) คือ ค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม (Marginal Propensity to Save หรือ MPS) คือ อัตราส่วนของการออมที่เปลี่ยนแปลงไป

เมื่อรายได้เปลี่ยนแปลง สมการการออมซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการออมและจำนวนรายได้ที่บุคคลสามารถใช้จ่ายใช้สอยได้จริงในปัจจุบันเพราะเหตุว่าค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายของการออม (MPS หรือ $-b$) เป็นบวก ดังนั้นปริมาณการออมและจำนวนรายได้ที่สามารถใช้จ่ายใช้สอยได้จริงจะมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก นั่นคือ เมื่อรายได้เพิ่ม การออมก็จะเพิ่ม ตามทฤษฎีการบริโภคของเคนส์ นั่นคือว่าความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคกับรายได้จะเป็นไปตามกฎเกณฑ์จิตวิทยาขั้นพื้นฐาน โดยค่าความโน้มเอียงการบริโภคหน่วยสุดท้าย เป็นค่าบวกหรือมีค่าน้อยกว่า 1 เนื่องจากบุคคลทั่วไปจะเพิ่มการบริโภค เมื่อรายได้ของเขามากขึ้น แต่การบริโภคที่เพิ่มขึ้นจะน้อยกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้นและ MPC ในช่วงระยะสั้นจะมีค่าน้อยกว่าในระยะยาว นอกจากนั้นในระยะสั้นการปรับตัวในการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของบุคคล ต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้นั้น จะยังทำได้ไม่สมบูรณ์ ถ้ารายได้เพิ่มการบริโภคก็อาจจะเพิ่มไม่มากนัก หรือถ้ารายได้ลดลงการบริโภคก็อาจจะลดลงไม่มากนักเพราะผู้บริโภคคุ้นเคยกับมาตรฐานการบริโภคอยู่ระดับหนึ่งส่วนในระยะยาวการปรับตัวก็จะไปตามอย่างสมบูรณ์สามารถแสดงโดยรูปภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 2.4 การบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้สมบูรณ์ในระยะสั้น (SRC) และระยะยาว (LRC)

1.3.2 ทฤษฎีรายได้ถาวร ทฤษฎีนี้ถูกเสนอขึ้นครั้งแรกโดย Milton Friedman ในผลงานวิจัยเรื่อง A Theory of Consumption Function เมื่อ ค.ศ. 1957

Milton Friedman เสนอแนวคิดที่ว่า การบริโภคในปัจจุบันไม่ได้ขึ้นกับรายได้ในปัจจุบันเพียงอย่างเดียว ยังขึ้นกับรายได้ในอนาคตที่ผู้บริโภคคาดว่าจะได้รับอีกด้วย โดยเชื่อว่าครัวเรือนจะมีการจัดสรรรายได้เพื่อการบริโภคโดยอิงกับรายได้ในระยะยาว (long term income) ที่คาดว่าจะได้รับ ได้กำหนดรายได้ประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ รายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราวและกำหนดค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคออกเป็น 2 ส่วน เช่นกัน คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคถาวร และค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคชั่วคราว อธิบายถึงฟังก์ชันการบริโภคโดยการแบ่งเทอมของรายได้ และการบริโภคออกเป็นส่วนประกอบด้านถาวร และด้านชั่วคราว ดังนี้

$$Y = Y_p + Y_t$$

$$C = C_p + C_t$$

ซึ่ง

- Y คือ รายได้ที่เกิดขึ้นจริงในงวดเวลา ประกอบด้วย
- Y_p คือ รายได้ถาวร (permanent income)
- Y_t คือ รายได้ชั่วคราว (transitory income)
- C คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคที่เกิดขึ้นจริงในงวดเวลาหนึ่ง

ประกอบด้วย

C_p คือ การบริโภคถาวร (permanent consumption)

C_t คือ การบริโภคชั่วคราว (transitory consumption)

Friedman เชื่อว่ารายได้ชั่วคราว ซึ่งเป็นรายได้ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดฝันในงวดเวลาใดเวลาหนึ่งอาจมีค่าเป็นได้ทั้งบวกหรือลบ แต่ในระยะยาวแล้วรายได้ก็จะพอดี ดังนั้นรายได้ในระยะยาวเกิดขึ้นจริงในงวดเวลาใดเวลาหนึ่งจึงมี เฉพาะส่วนถาวรเท่านั้น และเหตุผลทำนองเดียวกันนี้ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคที่เกิดขึ้นจริงจึงมีเฉพาะส่วนของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคถาวรด้วยเช่นกัน ภายใต้อัสมมติที่ว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่าง

- 1) รายได้ถาวรกับรายได้ชั่วคราว
- 2) ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคถาวรกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคชั่วคราว
- 3) รายได้ชั่วคราวกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคชั่วคราว

L แทนแรงงานและทรัพย์สินตลอดระยะเวลาชั่วชีวิต ส่วนรายได้ชั่วคราวนั้น หมายถึงรายได้ที่เกิดขึ้นเป็นบางโอกาสอาจเกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัวหรือเกิดขึ้นตามความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจ เช่น มรดกราย ได้จากทรัพย์สินที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งรายได้ชั่วคราวนี้จะ เป็นบวกหรือลบก็ได้ สำหรับการบริโภคถาวรก็ได้แก่ มูลค่าของการบริโภคซึ่งได้ถูกวางแผนไว้แล้วว่าจะใช้จ่ายในระยะนั้นๆ และการบริโภคชั่วคราวหมายถึง มูลค่าของการบริโภคซึ่งได้ถูกวางแผนไว้แล้วว่าจะใช้

จ่ายในระยะนั้นๆ และการบริโภคชั่วคราวหมายถึง มูลค่าของการบริโภคที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว
กรณีรายได้ถาวรนั้น Friedman ได้เสนอให้อยู่ในรูป

$$Y_P = r(PVD)$$

โดย กำหนดให้

PVD = มูลค่าคิดลดปัจจุบัน (present discounted value)

$$PVD = \sum Y_t / (1+r)^t$$

Y_t = กระแสรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในระยะเวลา t

$$t = 0, \dots, \dots, n$$

r = อัตราดอกเบี้ย

จากแนวคิดของ Friedman ที่สร้างขึ้นเป็นทฤษฎีรายได้ถาวร ได้กำหนดเป็นสมการ

ดังนี้

$$C_P = k(r, u, w) Y_P$$

r = อัตราดอกเบี้ย

u = ปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออรรถนิยมของผู้บริโภค เช่น ความ

ไม่แน่นอนของรายได้ ระดับการศึกษา ขนบธรรมเนียม ศาสนา เป็นต้น

w = อัตราส่วนของทรัพย์สินต่อรายได้

ให้ k = คงที่

โดย $k(r, u, w)$ มีสัดส่วนคงที่ในระยะยาว

ในการอธิบายถึงความสัมพันธ์ของการบริโภคและรายได้ของ Friedman ได้ใช้ข้อ
สมมติ 3 ประการ คือ

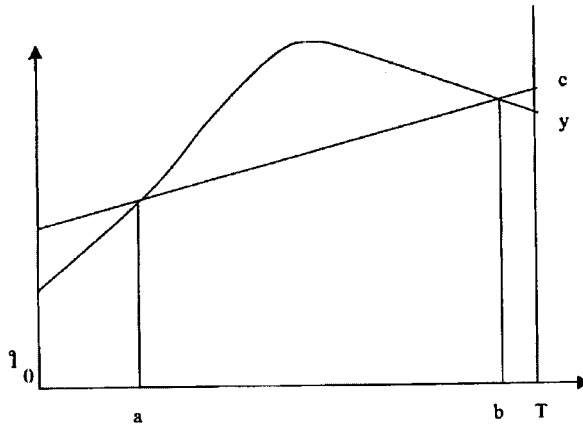
1. รายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราวเป็นอิสระจากกัน
2. การบริโภคถาวรและการบริโภคชั่วคราวเป็นอิสระจากกัน
3. การบริโภคชั่วคราวและรายได้ชั่วคราวเป็นอิสระจากกัน

โดยสมมติฐานทั้งสามนี้เป็นพื้นฐานการวางแผนการบริโภคของผู้บริโภค ซึ่งแปร
ผันไปตามรายได้ถาวร การบริโภคถาวรเป็นสัดส่วนกับรายได้ถาวร คือ สมมติฐานรายได้ถาวร
กำหนดให้ความสัมพันธ์พื้นฐานระหว่างการบริโภคและรายได้เป็นฟังก์ชันการบริโภคในระยะยาว
ฟังก์ชันการบริโภคในระยะสั้น เป็นความสัมพันธ์พื้นฐานระหว่างรายได้ชั่วคราวและการบริโภค
ชั่วคราว

1.3.3 ทฤษฎีวัฏจักรชีวิต ทฤษฎีการบริโภคในวัฏจักรชีวิตได้รับการพัฒนาขึ้นโดยทฤษฎีของ Franco Modigliani ร่วมกับลูกศิษย์ 2 คน คือ Albert Ando และ Richard Brumberg เริ่มต้นในปี ค.ศ.1954

ตามแนวคิดนี้ไม่เชื่อว่าปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลาหนึ่งจะขึ้นอยู่กับระดับรายได้สัมบูรณ์ในงวดเวลานั้น

หากพิจารณาการกระจายรายได้และปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในวัฏจักรชีวิตที่ควรจะเป็นของบุคคลหนึ่งๆ ดังรูป

ภาพที่ 2.5 สมมติฐานวัฏจักรชีวิต

จากภาพ 2.5 แสดงให้เห็นแบบแผนของรายได้และการบริโภค ในระยะเริ่มต้นของชีวิต (0-a) ผู้บริโภคจะต้องกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายในการบริโภค ในระยะกลางของชีวิต (a-b) และจะเริ่มออม เพื่อนำเงินไปใช้หนี้ที่ก่อในตอนต้นของชีวิต และออมไว้เพื่อใช้ตอนปลายของชีวิต ในช่วงปลายชีวิต (b-T) รายได้ลดลงอย่างรวดเร็ว แต่การบริโภคยังอยู่ในระดับสูง และผู้บริโภคเริ่มนำเงินออมออกมาใช้จนสิ้นชีวิตลง

การบริโภคชั่วชีวิตไม่ควรเกินรายได้ที่แสวงหามาได้ชั่วชีวิต ทั้งนี้ทุกคนควรมีการวางแผน การบริโภคและการออมในระยะยาว โดยจัดสรรการบริโภคชั่วชีวิตให้ดีที่สุด และมีวัตถุประสงค์ที่จะรักษาระดับการบริโภคให้คงที่ โดยการทำการออมในช่วงที่มีงานทำ มีรายได้ดี และนำเงินออมนั้นมาใช้ในช่วงที่มีรายได้ต่ำกว่าการบริโภค การบริโภคจึงขึ้นอยู่กับรายได้ชั่วชีวิตมากกว่ารายได้ปัจจุบัน

ทฤษฎีนี้แสดงให้เห็นว่านอกเหนือจากระดับรายได้และความมั่งคั่งแล้ว ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีส่วนในการกำหนดการบริโภค รวมถึงการออม โดยรวม ได้แก่ โครงสร้างอายุของประชากร ประเทศนั้นๆ ว่ามีการกระจายอยู่ช่วงใดบ้าง อัตราการขยายของประชากร อายุโดยเฉลี่ย นโยบาย

ด้านสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ สามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างฟังก์ชันการบริโภค ได้ดังนี้

$$C = WR + CYL$$

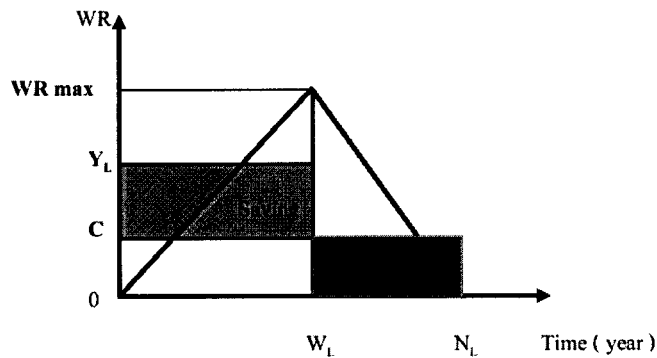
โดยที่ WR คือ ความมั่งคั่งที่แท้จริง

คือ ความโน้มเอียงในการบริโภคจากความมั่งคั่ง

Y_L คือ รายได้จากการทำงาน

C คือ ความโน้มเอียงในการบริโภคของรายได้จากการทำงาน

แนวคิดทฤษฎีนี้อธิบายได้โดยใช้ภาพที่ 5

ภาพที่ 2.6 รายได้, การบริโภค, การออม, และทรัพย์สินในสมมติฐานวัฏจักรชีวิต

สมมติให้ N_L คือ ช่วงอายุตั้งแต่เริ่มทำงานจนถึงสุดท้าย และมีช่วงอายุการทำงาน W_L ปี โดยในแต่ละปีของวัยทำงานมีรายได้เกิดขึ้นเท่ากับ Y_L ดังนั้นช่วงอายุหลังวัยทำงานหรือวัยเกษียณอายุคือ $N_L - W_L$ โดยทฤษฎีกำหนดข้อสมมติต่างๆ ดังนี้

1. บุคคลกำเนิดโดยไม่มี ความมั่งคั่งสะสมไว้ และตายโดยไม่ได้สะสมความมั่งคั่งให้ผู้อื่น

2. ระดับราคาคงที่ การออมที่เกิดขึ้นในขณะที่ยังไม่มีรายได้จากดอกเบี้ยมาเกี่ยวข้อง นั่นคือ หนึ่งหน่วยของเงินตราที่ออมได้ในปัจจุบันเท่ากับหนึ่งหน่วยของเงินตราในการบริโภคในอนาคต

จากข้อสมมติเหล่านี้สรุปได้ว่า

1. การบริโภคชั่วชีวิตของบุคคลจะเท่ากับรายได้ชั่วชีวิตที่แสวงหามาได้ คือ $W_L - N_L$
2. บุคคลจะต้องรักษาระดับการบริโภคชั่วชีวิตให้คงที่มากที่สุดที่ระดับ C ตามภาพที่ 5 ดังนั้นการบริโภคจะขึ้นกับรายได้ชั่วชีวิตมากกว่ารายได้ในปัจจุบัน

$$C \times N_L = W_L \cdot Y_L$$

$$C = [W_L / N_L] Y_L$$

หรืออธิบายได้ว่า การบริโภคในแต่ละปีที่วางแผนไว้ (C) จะเป็นสัดส่วนกับรายได้จากแรงงาน (Y_L) ซึ่งมีค่าเท่ากับปีที่ทำงานทั้งหมด / อายุที่เริ่มทำงานจนถึงสิ้นสุดอายุขัย

กำหนดให้ฟังก์ชันการออม คือ

$$S = Y_L - C$$

ถ้าต้องการหาฟังก์ชันการออมในรูปของการออมในแต่ละปี ในช่วงระยะที่ทำงานจะเป็นสัดส่วนดังนี้

$$S = Y_L - [(W_L / N_L) Y_L]$$

$$S = Y_L - [(N_L - W_L) / N_L \cdot Y_L]$$

จากภาพที่ 6 แสดงให้เห็นว่าบุคคลพยายามรักษาระดับการบริโภคให้คงที่และมูลค่าการบริโภคโดยรวมชั่วชีวิตจะมีค่าเท่ากับ $C \cdot N_L$ โดยในช่วงการทำงาน การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคจะถูกอุดหนุนด้วยรายได้ปัจจุบัน แต่ในช่วงเกษียณอายุการบริโภคจะถูกอุดหนุนโดยส่วนของเงินออมที่สะสมไว้ในวัยทำงาน โดยเงินออมทั้งหมด (saving) จะถูกนำมาใช้หมดไป (dissaving) ในช่วงเกษียณอายุ

$$\text{Saving} = \text{Dissaving}$$

$$(Y_L - C) W_L = C (N_L - W_L).$$

ทฤษฎีการบริโภคในวัฏจักรชีวิตจึงมีความแตกต่างไปจากทฤษฎีการบริโภคของเคนส์ เพราะรายได้ชั่วชีวิตมีบทบาทอย่างสำคัญในการกำหนดการบริโภคชั่วชีวิต

นอกจากนี้ยังได้มีการกล่าวถึงบทบาทของสินทรัพย์ ดังนี้ ผลจากการออมในช่วงวัยทำงานทำให้บุคคลมีการสะสมความมั่งคั่งในรูปสินทรัพย์ต่างๆ และมูลค่าของสินทรัพย์จะอยู่ระดับสูงสุดเมื่อถึงวัยเกษียณอายุ แต่จากนั้นสินทรัพย์จะถูกนำมาขายเป็นเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการบริโภคในวัยเกษียณอายุ ถ้าดูจากภาพ มูลค่าของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในวัยเกษียณอายุจะมีค่า

เท่ากับ $(NL - WL)$ ถ้ากำหนดให้ WR_{max} แทนระดับสูงสุดของมูลค่าทรัพย์สิน เมื่อบุคคลกำลังจะพ้นจากวัยทำงาน ดังนั้น

$$WR_{max} = C(NL - WL)$$

ทฤษฎีนี้จึงทำนายว่าบุคคลจะบริโภคน้อยกว่ารายได้เฉลี่ยชั่วชีวิตในช่วงวัยทำงาน และในส่วนที่เหลือจะมีการออมสะสมในรูปแบบสินทรัพย์ความมั่งคั่ง และจะถูกนำมาใช้เพื่อการบริโภคในวัยเกษียณอายุ

ถ้ามีการนำบทบาทของความมั่งคั่ง หรือสินทรัพย์ที่บุคคลมีอยู่ก่อนเข้าสู่วัยทำงานมารวมไว้ในแบบจำลอง ที่จุดเวลาหนึ่งสมมติว่าเวลา T มีการสะสมความมั่งคั่งไว้เท่ากับ WR และยังคงมีรายได้จากแรงงานในช่วงเวลาที่เหลือ $WL - T$ ที่ระดับรายได้เท่ากับ Y_L และมีการคาดการณ์ว่าอายุจะเหลืออยู่ คือ $N_L - T$ ปี ฟังก์ชันการบริโภคชั่วชีวิตจะถูกปรับปรุงใหม่ดังนี้

$$C(NL - T) = WR(WL - T)Y_L$$

การบริโภคในช่วงชีวิตที่เหลือจะถูกกำหนดโดยความมั่งคั่ง (WR) และรายได้จากแรงงาน $(WL - T)Y_L$ สมการแสดงพฤติกรรมบริโภคในแต่ละช่วงเวลาจะเท่ากับ

$$C = aWR + cY_L$$

จากทฤษฎีการบริโภคในวัฏจักรชีวิตสรุปได้ว่า การตัดสินใจบริโภคจะขึ้นอยู่กับความมั่งคั่งและรายได้จากแรงงาน นอกจากนี้สมการยังแสดงให้เห็นว่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายของความมั่งคั่ง จะมีความเกี่ยวข้องโดยตรง ว่าบุคคลดังกล่าวมีชีวิตอยู่ในช่วงเวลาใดของวัฏจักรชีวิต ถ้าบุคคลอยู่ในช่วงบั้นปลายชีวิต ค่า $NL - T$ จะมีค่าน้อย เป็นผลให้ a มีค่าใกล้เคียง 1 นั้นหมายความว่าความโน้มเอียงของการบริโภคหน่วยสุดท้ายจากความมั่งคั่งจะสูงขึ้น ในขณะที่ค่าความโน้มเอียงของการบริโภคหน่วยสุดท้ายจากความมั่งคั่งจะสูงขึ้นในขณะที่ค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย ของรายได้จากแรงงาน จะขึ้นอยู่กับค่า $WL - T$ หมายถึงช่วงเวลาที่เหลืออยู่ในการทำงาน และมีรายได้แน่นอน และค่า $NL - T$ ซึ่งหมายถึงช่วงเวลาที่เหลือทั้งหมดในชีวิต และการใช้รายได้จะต้องกระจายกันออกไป

ดังนั้นไม่ว่าบุคคลจะมีความมั่งคั่งเพิ่มขึ้น หรือมีรายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้น จะมีแนวโน้มในการบริโภคสูงขึ้น รวมถึงการเพิ่มขึ้นของอายุการทำงานเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเกษียณอายุ จะมีผลทำให้การบริโภคเพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคจะสูงขึ้น เพราะเป็นการเพิ่มรายได้ชั่วชีวิต และในขณะเดียวกันก็เป็นการลดระยะช่วงเวลาที่มีการใช้เงินออม

เมื่ออาศัยทฤษฎีการบริโภคในวัฏจักรชีวิต เราจะสามารถสรุปได้ว่าระดับการออมซึ่งเป็นฟังก์ชันของการบริโภค คือ ระดับการออมมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างอายุของประชาชน รายได้จากแรงงานและความมั่นคง โดยเมื่อมีสัดส่วนของประชากรที่อยู่ในวัยทำงานสูงการออมก็จะสูง และเมื่อบุคคลมีความมั่นคงเพิ่มขึ้นหรือมีรายได้จากแรงงานเพิ่มขึ้นความจำเป็นในการออมจะลดลง

1.4 ทฤษฎีอัตราเงินเฟ้อ

เงินเฟ้อ คือ ภาวะการณ์ที่ระดับราคาสินค้าและบริการ โดยทั่วไปเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หากเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นแต่เพียงเล็กน้อยเป็นปกติก็จะสร้างสิ่งจูงใจแก่ผู้ประกอบการ แต่หากเพิ่มขึ้นมากและ ผันผวนก็จะสร้างความไม่แน่นอนและก่อให้เกิดปัญหาต่อระบบเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการครองชีพของประชาชนและการขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศไทยเงินเฟ้อวัดจากอัตราการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภค ซึ่งเป็นดัชนีที่จัดทำโดยกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ โดยคำนวณจากค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของราคาสินค้าและบริการต่างๆ ที่ผู้บริโภคซื้อหาเป็นประจำ โดยน้ำหนักของสินค้าและบริการแต่ละรายการกำหนดจากรูปแบบการใช้จ่ายของครัวเรือนซึ่งได้จากการสำรวจตามหลักทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ การเกิดภาวะเงินเฟ้อมาจาก 2 ปัจจัยหลัก

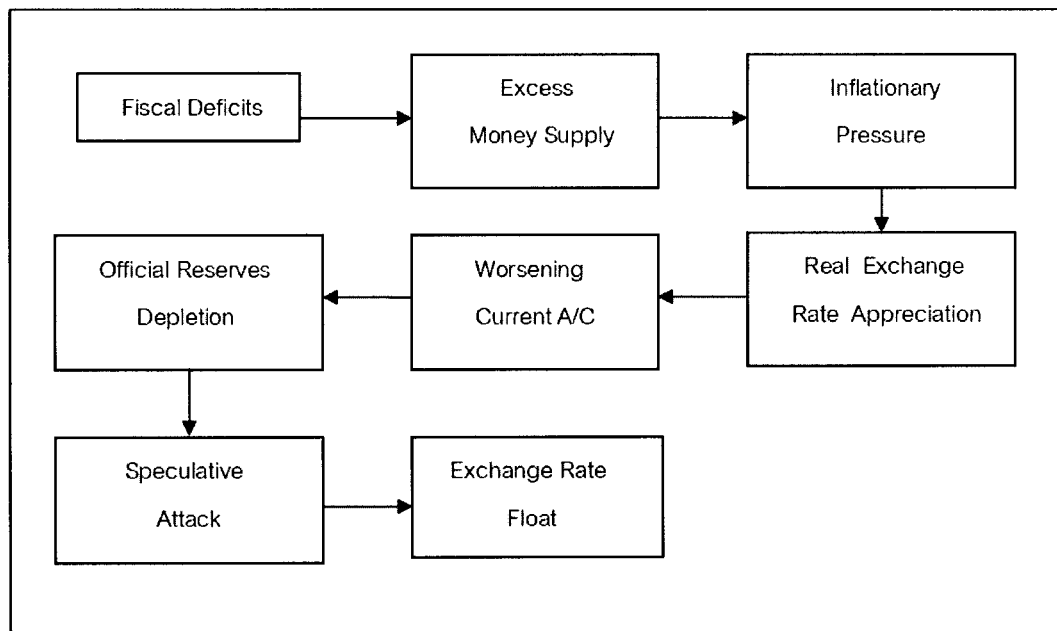
ปัจจัยแรก คือ แรงดึงทางด้านอุปสงค์ เกิดขึ้นจากระบบเศรษฐกิจมีความต้องการปริมาณสินค้าและบริการมากกว่าที่มีอยู่ในขณะนั้นๆ จึงดึงให้ราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้การเพิ่มขึ้นของความต้องการสินค้าและบริการอาจมาจากหลายสาเหตุ เช่น การเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงิน การดำเนินนโยบายการคลังของภาครัฐบาล การเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ในต่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภคของประชาชน

ปัจจัยที่สอง เกิดจากด้านต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ทำให้ผู้ผลิตต้องปรับราคาสินค้าขึ้น สาเหตุที่ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น อาทิ การเพิ่มขึ้นของค่าจ้างแรงงาน การเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ

1.5 ทฤษฎีที่อธิบายสาเหตุการเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ

1.5.1 First-Generation Models แนวคิดที่อธิบายถึงวิกฤตการณ์ด้านดุลการชำระเงินและการใช้นโยบายของรัฐบาลที่ไม่สมดุล สาเหตุของการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเนื่องจากการใช้นโยบายของรัฐบาลประกอบกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่อ่อนแอ การศึกษาโดย Paul Krugman สรุปว่า ภายใต้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ของประเทศที่เกิดวิกฤต การระดมเงินของภาครัฐเพื่อชดเชยการขาดดุลงบประมาณอย่างต่อเนื่องนั้น ส่งผลให้เกิดการขยายตัวและการเพิ่มของปริมาณเงินเกินความต้องการ ซึ่งจะเป็นผลกระทบต่ออุปสงค์ส่วนเกินทำให้ประชาชนมีความ

ต้องการในจับจ่ายใช้สอยมากขึ้น เป็นแรงผลักดันให้ระดับ ราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้น นำไปสู่การแข็งค่าของเงินที่แท้จริง ดุลการค้าเลวลงเนื่องจากราคาสินค้าในประเทศ สูงขึ้น จนประเทศนั้นๆต้องมีการขาดดุลชำระหนี้และมีการลดลงของทุนสำรองเงินตราระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดการเก็งกำไรและโจมตีค่าเงิน จนในที่สุดประเทศนั้นๆต้องยกเลิกระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ไปเป็นอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว โดยธนาคารกลางจะสามารถตั้งระบบอัตราแลกเปลี่ยนได้นานเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับปริมาณทุนสำรองของประเทศนั้นๆที่มีอยู่ การเกิดวิกฤตเศรษฐกิจทางมีสาเหตุมาจากการดำเนินนโยบายการเงินการคลังที่ไม่สมดุลกันกว่าที่จะมีสาเหตุมาจากปัจจัยภายนอกนักเศรษฐศาสตร์เรียกแบบจำลองของ Paul Krugman ว่าแบบจำลอง First-Generation Models ดังแสดงไว้ในภาพที่ 2.7

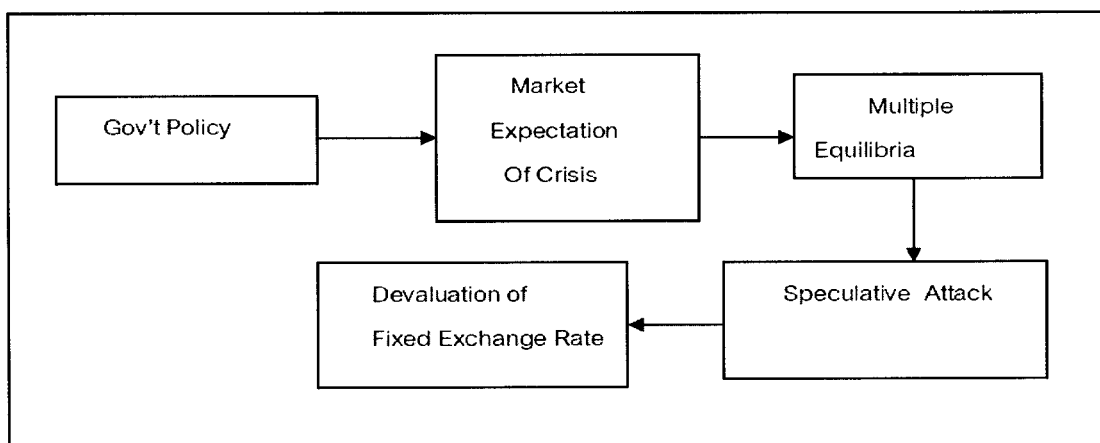

ภาพที่ 2.7 วิกฤตการณ์ด้านดุลการชำระเงินและการใช้นโยบายของรัฐบาลที่ไม่สมดุล (First Generation Model : Balance of Payment Crisis)

1.5.2 Second Generation Models แนวคิดที่อธิบายถึงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเกิดจากการคาดการณ์ของตลาดสาเหตุของการเกิดวิกฤตเกิดจากการที่นักลงทุนมีข้อมูลที่ไม่เพียงพอทำให้ถอนการลงทุนตามกัน และผลกระทบของวิกฤตในประเทศหนึ่งจนเกิดผลกระทบต่อดุลการค้าอีกประเทศหนึ่ง แนวคิดนี้ให้ความสำคัญกับการเมื่อประเทศนั้นมีโครงสร้างทางการเงินที่อ่อนแอและการเคลื่อนย้ายเงินทุนไม่ได้ถูกควบคุมอย่างเคร่งครัดเนื่องจากนักลงทุนต่างชาติมักอ่อนไหวต่อ

ข้อมูล หรือวิกฤตอาจเกิดจากปัญหาลุกลามที่จากวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศอื่นที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกัน (Contagion Effects) เนื่องจากอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศที่เกิดวิกฤตค่าเงินของประเทศนั้นจะลดลง ทำให้ประเทศอื่นสูญเสียความสามารถทางการแข่งขันปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจจึงลุกลามไปสู่ประเทศอื่นๆ ได้

วิกฤตการณ์ Self Fulfilling Crisis ภายใต้แนวคิดนี้อธิบายว่าการเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจทางด้านค่าเงินเกิดขึ้นเนื่องจาก นโยบายของภาครัฐ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งทำให้เกิดการคาดการณ์ของตลาดว่าจะเกิดวิกฤตขึ้นจริง จนทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น จนกระทั่งเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศนั้นๆ ขึ้นจริง ดังเช่นกรณีของการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจทางด้านค่าเงินของประเทศในแถบยุโรปตะวันตก ในปีค.ศ. 1992 - 1993 เกิดประเทศมีหนี้สาธารณะและการว่างงานอยู่ในระดับที่สูงทำให้เกิดการคาดการณ์ของประชาชนว่าจะมีการลดค่าเงินเพื่อกระตุ้นการส่งออก เพื่อที่จะเป็นรายได้เข้าประเทศในการที่จะปลดภาระหนี้ภายในประเทศของตนเองหรือเพื่อที่จะกระตุ้นการจ้างงาน ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้จะนำไปสู่การให้เพิ่มค่าจ้างของลูกจ้าง เป็นแรงกดดันให้ระดับราคาในประเทศสูงขึ้น แผนภาพที่ 2.8

ภาพที่ 2.8 วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการคาดการณ์ (Second Generation Model : Self Fulfilling Crisis)

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 อัญชลี จันทตรี (2529) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการออมของประเทศไทย เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการออมในระดับมหภาคของระบบเศรษฐกิจ โดยใช้สมมติฐานรายได้เปรียบเทียบของ Duesenberry สมมติฐานรายได้ถาวรของ Friedman สมมติฐานวัฏจักรชีวิตของ Ando และ Modigliani เพื่อหาแบบจำลองที่มีความเหมาะสมมากที่สุดและพิจารณาแล้วว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดการออมของประเทศไทย เช่น อัตราดอกเบี้ยภายใน จำนวนประชากรที่อยู่ในวัยไม่มีรายได้ ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาระหว่างปี พ.ศ.2513-2527

ผลการวิเคราะห์ตามสมมติฐานรายได้เปรียบเทียบของ Duesenberry พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราส่วนการออมต่อรายได้เรียงตามลำดับความสำคัญ คือ อัตราส่วนรายได้ต่อรายได้ในปีที่ผ่านมา แนวโน้มของเวลา สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วนการออมต่อรายได้ได้ร้อยละ 49.28 และเมื่อนำปัจจัยสำคัญต่างๆ ได้แก่ ภาษีและอัตราดอกเบี้ย เข้าในแบบจำลองพบว่า ปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วนการออมต่อรายได้ได้ร้อยละ 82.23 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราส่วนของการออมต่อรายได้มากที่สุด ได้แก่ อัตราส่วนของรายได้ต่อรายได้ในปีที่ผ่านมา ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลรองลงมาได้แก่ แนวโน้มของเวลา ภาษี และอัตราดอกเบี้ย ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ตามสมมติฐานรายได้ถาวรของ Friedman พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราส่วนการออมต่อรายได้ คือ อัตราส่วนการบริโภคในปีที่ผ่านมาต่อรายได้ และแนวโน้มของเวลา สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วนของการออมต่อรายได้ได้ร้อยละ 38.27 และเมื่อนำจำนวนประชากรที่อยู่ในวัยไม่มีรายได้เข้ามาในแบบจำลอง พบว่า ปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วนของการออมต่อรายได้ได้ร้อยละ 57.50 อัตราส่วนของการบริโภคในปีที่ผ่านมาต่อรายได้มีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราส่วนของการออมต่อรายได้มากที่สุด ปัจจัยที่มีอิทธิพลรองลงมาได้แก่ จำนวนประชากรที่อยู่ในวัยไม่มีรายได้ และแนวโน้มของเวลา ตามลำดับ และผลการวิเคราะห์ตามสมมติฐานวัฏจักรชีวิตของ Ando และ Modigliani ปรากฏว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราส่วนการออมต่อรายได้ คือ อัตราส่วนสินทรัพย์สุทธิต่อรายได้ และแนวโน้มของเวลา สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วนของการออมต่อรายได้ได้ร้อยละ 86.26 และเมื่อนำอัตราดอกเบี้ยเข้ามาในแบบจำลอง พบว่าปัจจัยดังกล่าวสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วนของการออมต่อรายได้ได้ร้อยละ 86.91 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราส่วนของการออมต่อรายได้มากที่สุดได้แก่ อัตราส่วนของสินทรัพย์สุทธิต่อรายได้ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลรองลงมาได้แก่ อัตราส่วนของรายได้จากแรงงานต่อรายได้ แนวโน้มของเวลาและอัตราดอกเบี้ยตามลำดับ

ค่าความโน้มเอียงของการออมหน่วยสุดท้าย (Marginal Propensity to Save หรือ MPS) หาได้จากฟังก์ชันการออมตามสมมติฐานของ Friedman มีค่ามากที่สุด รองลงมาได้แก่ ค่าความโน้มเอียงของการออมหน่วยสุดท้ายที่หาได้จากฟังก์ชันการออมตามสมมติฐานของ Duesenberry และ Ando และ Modigliani ตามลำดับ จากการพยากรณ์ค่าความโน้มเอียงในการออมเฉลี่ย (Average Propensity to Save หรือ APS) ในระหว่างปี พ.ศ.2528 – 2532 ปรากฏว่าเมื่อรายได้เพิ่มขึ้นในอนาคตจะทำให้การออมโดยเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และเมื่อเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ฟังก์ชันการออมตามสมมติฐานต่างๆ ปรากฏว่าฟังก์ชันการออมตามสมมติฐานของ Ando และ Modigliani จะสามารถนำมาใช้ได้ดีที่สุด

2.2 วิเคราะห์ไทยอุตสาหกรรม และวณิชยกรรม อุตสาหกรรม (2531) ศึกษาเรื่องการเร่งการออมของครัวเรือนในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การออมของครัวเรือนในสถาบันการเงินที่สำคัญ 5 แห่ง คือ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน ธนาคารออมสิน บริษัทประกันชีวิต และสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยใช้สมการถดถอยเชิงซ้อน (multiple linear regression) ระยะเวลาที่ทำการศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ ตั้งแต่ พ.ศ.2512-2528 ผลการศึกษาพบว่า

ตัวแปรที่กำหนดการออมในธนาคารพาณิชย์ ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำที่ธนาคารพาณิชย์ รายได้ที่สามารถใช้จ่ายได้จริงในอดีต อัตราดอกเบี้ยสำหรับตัวสัญญาใช้เงินและอัตราผลตอบแทนของพันธบัตรรัฐบาล โดยที่อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำที่ธนาคารพาณิชย์และรายได้ที่สามารถใช้จ่ายได้จริงในอดีต กำหนดให้การออมในธนาคารพาณิชย์เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรทั้งสอง ส่วนอัตราดอกเบี้ยสำหรับตัวสัญญาใช้เงินและอัตราผลตอบแทนของพันธบัตรรัฐบาลกำหนดให้การออมในธนาคารพาณิชย์เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามกับการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรดังกล่าว

ตัวแปรที่กำหนดการออมในบริษัทเงินทุน ได้แก่ รายได้จากสินทรัพย์ อัตราดอกเบี้ยสำหรับตัวสัญญาใช้เงิน อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำที่ธนาคารพาณิชย์ ภาษีเงินได้นิติบุคคลธรรมดา และจำนวนและสาขาของบริษัทเงินทุนที่เปิดทำการในประเทศไทย โดยรายได้จากทรัพย์สิน อัตราดอกเบี้ยสำหรับตัวสัญญาใช้เงินและจำนวนและสาขาของบริษัทเงินทุนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันกับการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรทั้งสามนี้ ส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลธรรมดาและอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำที่ธนาคารพาณิชย์กำหนดให้การออมในบริษัทเงินทุนเปลี่ยนแปลงไปในทางตรงกันข้ามกับการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรทั้งสอง

ตัวแปรที่กำหนดการออมในธนาคารออมสิน ได้แก่ รายได้จากทรัพย์สิน อัตราดอกเบี้ยทั่วไปในตลาด อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำในธนาคารพาณิชย์ ดัชนีราคาสินค้าประเภทอาหาร และ

จำนวนสาขาของธนาคารออมสิน โดยรายได้จากทรัพย์สินและจำนวนสาขาของธนาคารออมสิน กำหนดให้การออมในธนาคารออมสินเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรทั้งสองนี้ และอัตราดอกเบี้ยทั่วไปในตลาด อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำที่ธนาคารพาณิชย์ และดัชนีราคาสินค้าประเภทอาหาร กำหนดให้การออมในธนาคารออมสินเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามกับการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรทั้งสามนี้

ตัวแปรที่กำหนดการออมในบริษัทประกันชีวิต ได้แก่ รายได้จากทรัพย์สิน การสะสมทุน ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำนวนและสาขาของบริษัทประกันชีวิต และดัชนีราคาสินค้าผู้บริโภค โดยรายได้จากทรัพย์สิน การสะสมทุน ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และจำนวนและสาขาของบริษัทประกันชีวิต กำหนดให้การออมในบริษัทประกันชีวิตเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรเหล่านั้นและดัชนีราคาสินค้าผู้บริโภคเพียงตัวแปรเดียวเท่านั้นที่กำหนดให้การออมในบริษัทประกันชีวิตเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามกับการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรนี้

ตัวแปรที่กำหนดการออมในสหกรณ์ออมทรัพย์ ได้แก่ รายได้จากทรัพย์สิน ดัชนีราคาสินค้าผู้บริโภค อัตราดอกเบี้ยเงินฝากในธนาคารออมสิน และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยรายได้จากทรัพย์สินเป็นปัจจัยเดียวที่กำหนดให้การออมในสหกรณ์ออมทรัพย์เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของตัวแปร ส่วนดัชนีราคาสินค้าผู้บริโภค อัตราดอกเบี้ยเงินฝากในธนาคารออมสิน และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กำหนดให้การออมในสหกรณ์ออมทรัพย์เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามกับการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรดังกล่าว

และเมื่อวิเคราะห์ถึงการออมรวมของทั้ง 5 สถาบันดังกล่าวแล้ว พบว่า อัตราผลตอบแทนของพันธบัตรรัฐบาล อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำที่ธนาคารพาณิชย์และรายได้ที่สามารถใช้จ่ายได้จริง เป็นตัวแปรสำคัญที่กำหนด การออม โดยรายได้ที่สามารถใช้จ่ายได้จริงและอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำที่ธนาคารพาณิชย์กำหนดให้การออมรวม เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรทั้งสอง ส่วนอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลกำหนดให้การออมรวมเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามกับการเปลี่ยนแปลงของตัวแปร ฉะนั้นการจะเร่งให้การออมของครัวเรือนในสถาบันการออมเพิ่มขึ้น จึงควรที่จะมีการปรับปรุงตัวแปรที่เกี่ยวข้องดังกล่าว รวมทั้งการปรับปรุงทางด้านสถาบันการเงินที่ทำหน้าที่ในการออมด้วย

2.3 พลทิภ ไชยรพ (2534) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของประเทศไทยโดยอาศัยสมมติฐานรายได้เปรียบเทียบของ Duesenberry เป็นหลักในการสร้างแบบจำลอง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลอนุกรมเวลา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2514-2533 และประมวลผลข้อมูลในแบบจำลองด้วยวิธี

กำลังสองน้อยที่สุด พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราส่วนรายได้ต่อการออมมากที่สุด ได้แก่ อัตราส่วนของระดับรายได้เปรียบเทียบ (รายได้ปัจจุบันต่อรายได้ในปีที่ผ่านมา) รองลงมาคือ การใช้จ่ายของภาครัฐบาลต่อรายได้ ภาษีทางตรงต่อรายได้ อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง แนวโน้มของเวลาและการบริโภคของภาคเอกชนต่อรายได้ ตามลำดับ นอกจากนี้ได้ศึกษาเพิ่มเติมโดยพิจารณาแยกเป็นการออมของภาคเอกชนและภาครัฐบาล ในส่วนภาคเอกชนพบว่า อัตราส่วนของรายได้เปรียบเทียบมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญอัตราส่วนการออมภาคเอกชนต่อรายได้ในทางเดียวกัน ส่วนภาครัฐบาลพบว่า อัตราส่วนของรายได้เปรียบเทียบ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการของภาครัฐบาล ส่วนปัจจัยอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมการออมแก่ภาครัฐบาล ได้แก่ การใช้จ่ายของภาครัฐบาลต่อรายได้ ภาษีทางตรงต่อรายได้ ภาษีทางอ้อมต่อรายได้ และเงินสำรองค่าเสื่อมราคา

2.4 สนธิยา นริศศิริกุล (2535) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์การออมครัวเรือนไทยปี 2517-2533 โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิโดยการออมแบบสอบถามจำนวน 560 ชุด โดยสุ่มตัวอย่าง Simple Random Sampling และทำการสุ่มตัวอย่างเป็นรายภาคในปี พ.ศ.2533 ข้อมูลที่สำรวจคือ ทัศนคติ เหตุผล และจุดมุ่งหมายการออมในรูปแบบต่างๆ ประเภทเงินออมที่อยู่ในความนิยมของประชาชน และทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการประมาณค่าแบบกำลังสองน้อยที่สุด (ordinary least squares) โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิปี พ.ศ.2517-2533 ตามแนวคิดทางทฤษฎีการออม ได้แก่ สมมติฐานรายได้สมบูรณ์ของ Keynes สมมติฐานรายได้เปรียบเทียบของ Duesenberry สมมติฐานรายได้ถาวรของ Friedman สมมติฐานวัฏจักรชีวิตของ Ando และ Modigliani และแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของอัตราดอกเบี้ยต่อการระดมเงินออมของ Mckinnon

ผลการศึกษาจากแบบสอบถามพบว่า เหตุผลในการออมในรูปสินทรัพย์ทางการเงิน ส่วนใหญ่จะคำนึงถึงความปลอดภัยและผลตอบแทนจากการออม เหตุผลในการออมในรูปเงินฝากกับสถาบันการเงินพบว่าเกิดจากความพอใจในด้านบริการต่างๆ และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นสำหรับเหตุผลในการออมนอกสถาบันการเงินเนื่องจากได้รับผลตอบแทนมากกว่าการออมในสถาบันการเงิน การออมกับสถาบันการเงินมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นทุนการศึกษา เพื่อรักษาพยาบาลในยามชรา และเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์

ผลการศึกษาวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า ปัจจัยที่กำหนดการออมภาคครัวเรือน ได้แก่ รายได้จากแรงงาน เงิน โอนจากต่างประเทศสุทธิ อัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากสินทรัพย์ทางการเงิน และจำนวนสาขาของสถาบันการเงินต่างๆ ในระบบการเงิน สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการออมได้ร้อยละ 96.29 และจากการตรวจสอบค่านัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์พบว่า รายได้ต่อหัวจากแรงงาน เงิน โอนจากต่างประเทศสุทธิ และสินทรัพย์ถาวรสุทธิมี

ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการออมภาคครัวเรือน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนอัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากสินทรัพย์ทางการเงิน และจำนวนสาขาของสถาบันการเงินไม่ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.5 โสภณ โรจน์ธำรง (2537) ศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนไทยเพื่อศึกษา ปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการออม การจัดสรรเงินของครัวเรือนและวัตถุประสงค์ของการออมของ ครัวเรือน โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง จากการสำรวจพฤติกรรมการออมภาคครัวเรือนของธนาคาร แห่งหนึ่งประเทศไทยปี 2536 โดยใช้แบบจำลองของการออมคือ

$$S = f(Y, D)$$

โดย S คือ เงินออมของครัวเรือน (บาท/เดือน/ครัวเรือน)

Y คือ รายได้ของครัวเรือน (บาท/เดือน/ครัวเรือน)

D คือ อัตราการพึงพิงได้จากสัดส่วนของจำนวนผู้ไม่มีเงินได้ต่อผู้มีเงินได้

และใช้ dummy variables เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออม โดยแบ่งเป็น เขตเทศบาล และนอกเขต เทศบาล ตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน ได้ผลการศึกษา พบว่า รายได้เป็นปัจจัยที่กำหนดการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 99 และมีความสัมพันธ์ในทางบวก ค่าความยืดหยุ่นของเงินออมต่อรายได้มีค่าสูงมากอยู่ อัตราการ พึงพิงเป็นปัจจัยที่กำหนดการออมและมีความสัมพันธ์กันในทางลบตามที่คาดหมาย ยกเว้นในเขต เทศบาลของภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยภาพรวมทั้งประเทศพบว่า ครัวเรือนที่มีอายุน้อยมีการออมน้อย และครัวเรือนที่มีอายุมากขึ้นจะออมเพิ่มขึ้น ครัวเรือนที่ ประกอบอาชีพค้าขายและกิจการส่วนตัวเป็นผู้ออมที่สำคัญที่สุด และมีค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยใน การออมสูงสุดสอดคล้องกับสมมติฐานของคาล์ดอร์ หัวหน้าครัวเรือนที่สำเร็จการศึกษาระดับ ประถมศึกษาจะเป็นผู้ออมที่มีความสำคัญต่ำ และครัวเรือนที่มีการศึกษาสูงขึ้นคือ มัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและอุดมศึกษาจะเป็นผู้ออมที่มีความสำคัญมากขึ้นและมีข้อสังเกตบางประการดังนี้ เงิน ออมเฉลี่ยของครัวเรือนในรูปตัวเงินทั้งประเทศปี 2536 (3043 บาท/เดือน/ครัวเรือน) สูงกว่าในปี 2533 และในขณะที่อัตราการออมของประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้น แต่ส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มขึ้นของ การออมภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจซึ่งอาจลดลงในอนาคต เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายใน โครงการสาธารณูปโภคต่างๆ และการลดลงของรายรับเนื่องจากการปฏิรูปโครงสร้างของระบบ ภาษี ในขณะที่การออมภาคครัวเรือนของไทยมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 12.1 ของผลิตภัณฑ์มวล รวมภายในประเทศในปี 2530-2534 เป็นร้อยละ 10 และร้อยละ 9 ในปี 2536 ตามลำดับ ปัจจัยที่

กำหนดการออมนอกจากรายได้แล้วยังมีวัตถุประสงค์อื่นๆ ได้แก่ การออมเพื่อใช้จ่ายในยามเจ็บป่วย เพื่อศึกษาและเพื่อประกอบอาชีพ

2.6 สุทธิย์ พิบูลย์ทิพย์ (2538) ศึกษาเรื่องการออมของครัวเรือนในสถาบันการเงินในประเทศไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางสถิติที่หน่วยงานราชการต่างๆ รวบรวมได้ ระยะเวลาการศึกษาปี พ.ศ.2521-2535 พบว่า ครัวเรือนเป็นหน่วยเศรษฐกิจที่มีสัดส่วนการออมสูงที่สุดในโครงสร้างการออมของประเทศ ปริมาณการออมของครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่ลดลง และลักษณะการออมของครัวเรือนในสถาบันการเงินแตกต่างกัน ดังนี้ ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และธนาคารอาคารสงเคราะห์ออมเงินด้วยการฝากเงินประเภทต่างๆ ส่วนธนาคารออมสิน ออมเงินด้วยการฝากเงิน พันธบัตรออมสินและสลากออมสิน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ออมเงินด้วยการฝากเงินในรูปแบบตั๋วสัญญาใช้เงิน บริษัทประกันชีวิต ออมด้วยการทำกรมธรรม์ประกันชีวิตประเภทต่างๆ สหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์ออมทรัพย์ ออมเงินด้วยเงินฝากและเงินกองทุน นอกจากนี้ยังพบว่า การออมของครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกสถาบันการเงิน โดยเฉพาะธนาคารอาคารสงเคราะห์สหกรณ์ออมทรัพย์ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และเมื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือนในสถาบันการเงินที่มีสัดส่วนการออมมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์และธนาคารออมสิน พบว่า รายได้ของครัวเรือนที่แท้จริง อัตราผลตอบแทนที่แท้จริงของการออม และจำนวนสาขาของสถาบันการเงิน มีอิทธิพลทางบวกกับการออมที่แท้จริง

2.7 พนารัตน์ วงศ์ภูมามันติ (2540) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมในภาคครัวเรือนในประเทศไทย ในระหว่างปี พ.ศ.2528-2537 โดยอาศัยวิธีสมการถดถอย เพื่อช่วยในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางเศรษฐศาสตร์

ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่ทำหน้าที่กำหนดความสามารถในการออมที่สำคัญ คือ รายได้พึงใช้จ่ายของครัวเรือน และอัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้พึงใช้จ่ายของ ครัวเรือน โดยที่ตัวแปรอิสระทั้งสองสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงการออมของครัวเรือนได้ถึง 90.7% ส่วนระดับอัตราดอกเบี้ยไม่มีอิทธิพลต่อระดับการออมอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมออมของไทย ไม่ได้คำนึงถึงระดับอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง

2.8 ชัยวุฒ อัครวุฒิจุล (2541) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์การออมโดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐกิจในประเทศไทย ศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในแต่ละกลุ่ม

อาชีพ โดยแยกอาชีพที่ทำการศึกษาก่อเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม ข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ ค้าขาย เจ้าของธุรกิจ ลูกจ้างภาพเอกชน และรับจ้างทั่วไป และยังศึกษาถึงเสถียรภาพในระยะยาวของปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือน โดยใช้ข้อมูลในโครงการสำรวจเงินออมของฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย ในปีพ.ศ.2535-2536 ทำการสำรวจครัวเรือนทั่วประเทศ จำนวน 1,465 ครัวเรือน โดยใช้การประมาณการด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด ส่วนการวิเคราะห์เสถียรภาพในระยะยาวใช้แบบจำลองเชิงคุณภาพคือ Logic Model ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้แก่ รายได้ชั่วคราวของครัวเรือน โดยมี $MPS = 0.326$ และ $APS = 0.023$ เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน และขนาดของครัวเรือน ส่วนปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการได้แก่ รายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราวของครัวเรือน โดยมี $MPS = 0.514$ และ $APS = 0.329$ สำหรับครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย เจ้าของธุรกิจ ปัจจัยกำหนดได้แก่ รายได้ประจำและรายได้ชั่วคราวของครัวเรือน โดยมี $MPS = 0.675$ และ $APS = 0.350$ เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน และอัตราการพึงพิง ต่อมาปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพลูกจ้างเอกชน ได้แก่ รายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราว โดยมี $MPS = 0.635$ และ $APS = 0.342$ ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ปัจจัยที่กำหนดได้แก่ รายได้ประจำและรายได้ชั่วคราวของครัวเรือน โดยมี $MPS = 0.740$ และ $APS = 0.253$ เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน และขนาดของครัวเรือน ส่วนผลทางด้านเสถียรภาพของปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือนพบว่า รายได้ประจำ รายได้ชั่วคราว เขตที่อยู่อาศัยและอัตราการพึงพิง มีคุณลักษณะระยะยาวกับการออมของครัวเรือนแต่ละครัวเรือน

2.9 ฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการออมของครัวเรือนไทยในช่วงปี2539 พบว่าปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลให้การออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้นมีดังนี้

1. ระดับมหภาค

(1) ประชากรในวัยทำงาน มีความโน้มเอียงที่จะออมสูงกว่ากลุ่มอื่น หากประเทศมีสัดส่วนของประชากรในวันทำงานสูงขึ้น จะมีผลทำให้อัตราการออมของครัวเรือนไทยสูงขึ้น

(2) เศรษฐกิจของประเทศที่ขยายตัวในอัตราสูงจะส่งผลให้ความสามารถในการออมของครัวเรือนสูงขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของรายได้

(3) การเพิ่มอัตราภาษีที่จัดเก็บบนฐานการบริโภค เช่น ภาษีการค้า และภาษีมูลค่าเพิ่มมีส่วนช่วยยับยั้งการบริโภคของครัวเรือน และช่วยเพิ่มอัตราการออมภาคครัวเรือน

(4) เงินทุนไหลเข้ามาจากต่างประเทศมีผลลบต่ออัตราการออมในประเทศรวมถึงการออมของครัวเรือน เป็นเพราะอุปทานของเงินทุนในระบบที่เพิ่มขึ้น ลดแรงจูงใจของสถาบันการเงินในการระดมเงินออมจากแหล่งภายในประเทศ

(5) การขยายตัวของบริการทางการเงิน มีผลลบต่อการออมของครัวเรือนเพราะที่ผ่านมาสถาบันการเงินเร่งขยายบริการทางการเงิน โดยเน้นขยายบริการด้านสินเชื่อมากกว่าระดมเงินฝาก ทำให้ครัวเรือนสามารถกู้ยืมจากสถาบันการเงินง่าย หักล้างกับผลดีที่เกิดจากการที่ประสิทธิภาพในการระดมเงินออมสูงขึ้นจากการที่ตลาดการเงินมีเครื่องมือเพื่อการออมที่หลากหลายขึ้น

2. ระดับจุลภาค

ในปี 2535 ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ออกสำรวจพฤติกรรมการออมครัวเรือนโดยสุ่มตัวอย่าง โดยมีข้อสรุปดังนี้

(1) ครัวเรือนที่ยากจนเกินกว่าจะมีเงินเหลือเพื่อการออม ซึ่งความสามารถที่จะออมของครัวเรือนในภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง เพราะอัตราการเติบโตของภาคเกษตรต่ำกว่าภาคอื่น ๆ

(2) อัตราดอกเบี้ยมีผลในการเป็นแรงจูงใจให้มีการออมเฉพาะครัวเรือนที่มีรายได้สูงเท่านั้น แต่ครัวเรือนกลุ่มนี้คิดเป็นสัดส่วนที่น้อยมากของประชากรทั้งหมด การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยจึงมีผลต่อการออมภาคครัวเรือนในภาพรวมไม่มากนัก

(3) การเข้าเป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ มีผลทำให้ครัวเรือนออมมากขึ้น

2.10 Kalus Schmidt – Hebble, Steven.Webb, and Giancarlo Corsetti (1992)

ศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศกำลังพัฒนา โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวางระหว่างประเทศต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทดสอบสมมติฐานของการออม โดยทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมในประเทศกำลังพัฒนาได้แก่ รายได้ การเติบโตของรายได้ อัตราผลตอบแทน ทรัพย์สินทางการเงิน การออมภาคบังคับ และตัวแปรประชากรต่างๆ โดยใช้แบบจำลองดังนี้

$$S = S[LITP , GITP, (LTP-LITP), HT, R, INF, MQM, FS, DEP, URB]$$

โดย S คือการออมภาคครัวเรือน

I คือรายได้ที่ใช้จ่ายได้ภาคครัวเรือน

LITP คือ Log ของแนวโน้มรายได้ที่ใช้จ่ายภาคครัวเรือนต่อประชากร

GTP คือ อัตราการเจริญเติบโตของ LTP

LTP คือ Log ของรายได้ที่ใช้จ่ายได้ภาคครัวเรือนต่อประชากร

HT คือ เงินโอนสู่ภาคครัวเรือน

R คือ อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง

INF คือ อัตราเงินเฟ้อ

MQM คือ M1 บวกด้วย quasi money เมื่อคิดสิ้นปีก่อนหน้า

I คือ ค่าเฉลี่ยรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงในปีปัจจุบัน และปีก่อนหน้า

FS คือ การออมต่างประเทศ

DEF คือ อัตราส่วนของผู้พึ่งพิง

URB คือ อัตราความเป็นเมือง

ซึ่งจัดเป็นปัจจัย 5 กลุ่มคือ ปัจจัยทางด้านรายได้ได้แก่ LTP, GTP, LIP มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับอัตราการออมครัวเรือน MQM และ FS มีความสัมพันธ์ในทางลบกับอัตราการออมของครัวเรือน ส่วน HT, R, INF, DEP, URB ความสัมพันธ์ยังไม่สามารถระบุล่วงหน้าได้

โดยข้อมูล 10 ประเทศในช่วงปี 1970 – 1985 ได้ผลการศึกษาว่าปัจจัยที่มีผลต่อการออมภาคครัวเรือนครั้งนี้ อัตราการเจริญเติบโตของแนวโน้มรายได้ที่ใช้จ่ายต่อหัวมีผลบวกต่อการออมของครัวเรือนมากที่สุด รายได้ซึ่งเบี่ยงเบนจากแนวโน้ม มีผลบวกต่อการออมเงิน โอนจากต่างประเทศมีผลลบต่อการออม (แสดงว่าครัวเรือนจะบริโภคจากเงิน โอนมากกว่าที่ใช้จากรายได้) อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงในประเทศ และอัตราเงินเฟ้อไม่มีนัยสำคัญในการกำหนดการออม ปริมาณเงิน และการออมจากต่างประเทศมีความสัมพันธ์ในทางลบต่อการออม ปัจจัยด้านประชากรมีความสัมพันธ์ต่อการออมไม่ชัดเจน อย่างไรก็ตามผลของอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงในประเทศ และอัตราเงินเฟ้อซึ่งไม่มีนัยสำคัญในการกำหนดการออมอาจเกิดจากการมี multicollinearity ระหว่างอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงกับอัตราเงินเฟ้อ เนื่องจากการกำหนดอัตราเพดานอัตราดอกเบี้ยตลาดในประเทศเหล่านั้น จึงได้ทดสอบแบบจำลองในสองทางคือ แบบจำลองที่ไม่รวมอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง ซึ่งผลได้ว่าเงินเฟ้อมีผลลบต่อการออมที่มีนัยสำคัญร้อยละ 10 และแบบจำลองซึ่งไม่รวมเงินเฟ้อซึ่งผลที่ได้อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงก็ยังไม่มีความสัมพันธ์ต่อการออม

ผลการศึกษาเชิงประจักษ์นี้ยืนยันบทบาทที่สำคัญของรายได้ ทรัพย์สิน ข้อจำกัดสภาพคล่องภายในประเทศ และจากต่างประเทศในการกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศกำลังพัฒนา แสดงให้เห็นถึงสัญญาณของข้อจำกัดสภาพคล่องภายในประเทศ และมีความสัมพันธ์กับสินทรัพย์ทางการเงินของครัวเรือน และการออมจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นข้อจำกัดสภาพคล่อง

ภายนอก โดยครัวเรือนจะออมในสัดส่วนที่สูงต่อรายได้ เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นและมีการเติบโตของรายได้ที่สูงขึ้น และจะอมน้อยลงเมื่อมีสินทรัพย์ทางการเงินเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับทรัพย์สินอื่นๆ ซึ่งแสดงให้เห็นขีดจำกัดของการกู้ยืม นอกจากนี้ข้อจำกัดสภาพคล่องในประเทศแล้วบริโภคนยังพบข้อจำกัดสภาพคล่องภายนอกด้วย ซึ่งเมื่อการออมต่างประเทศเพิ่มขึ้นจะทำให้การออมลดลง อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงไม่มีผลต่อการออม ซึ่งอาจเกิดจากการสะท้อนระหว่างผลทางรายได้และผลการทดแทนของการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยนั้น และจากการมีข้อจำกัดสภาพคล่องในการตัดสินใจบริโภคข้ามเวลา และสุดท้ายอัตราเงินเฟ้อมีผลลบต่อการออม (เมื่อใช้แบบจำลองที่ไม่รวมตัวแปรอัตราดอกเบี้ย)

2.11 Andrew A Samwick (2006) ได้อภิปรายความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการออมที่สังเกตเห็นได้กับสภาพความแตกต่างจำเพาะ 3 ด้านในปัญหาการบริโภคของครัวเรือนของประเทศอิตาลี ได้แก่ข้อ จำกัดด้านงบประมาณ แรงจูงใจการออม และความชอบ เมื่อใช้แบบสำรวจทางการเงินของผู้บริโภค บทความนี้แสดงให้เห็นว่า การออมเพื่อป้องกันการขาดแคลนเงินในอนาคต และการออมเพื่อซื้อสินทรัพย์ การออมเพื่อใช้ในวัยเกษียณ และอาจอธิบายได้ว่า ทำไมครัวเรือนระดับกลางมีการออมในวัยเกษียณมีค่าใกล้เคียงกับการออมเพื่อซื้อทรัพย์สินเมื่อเปรียบเทียบในช่วงระยะเวลาเดียวกันอีกส่วนหนึ่งแสดงให้เห็นถึงอัตราส่วนที่ลดลงมากของการออมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ทำให้ครัวเรือนมีการออมเพื่อป้องกันการขาดแคลนในช่วงระยะเวลาการทำงาน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ จะเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทยในช่วงเวลา พ.ศ.2534-2548 เนื่องจากเป็นช่วงที่ประเทศไทยเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ มีผลทำให้การออมของครัวเรือนในประเทศแต่ละปีต่างกันอย่างชัดเจนระหว่างปีก่อนเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจและหลังวิกฤตทางเศรษฐกิจ และข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) แบบอนุกรมเวลาเป็นรายไตรมาสตั้งแต่ปี พ.ศ.2534-2548 รวม 15 ปี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยได้แก่รายได้เฉลี่ยต่อคน ปริมาณการออมของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการบริโภค อัตราดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อ และอัตราเงินเฟ้อ ซึ่งรวบรวมจากธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ และเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จะนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของการวิเคราะห์สมการถดถอย (linear regression) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (ordinary least square) เพื่อนำมาอธิบายและสรุปความสัมพันธ์ของปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทยในช่วงเวลาต่าง ๆ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษากการวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย พ.ศ.2534-2548 นั้นจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive method) โดยทำการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปของการออมของภาคครัวเรือน ปริมาณการออม พฤติกรรมและรูปแบบของการออมซึ่งแสดงข้อมูลโดยตารางและการพรรณนา

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative Method) โดยทำการวิเคราะห์โดยวิธีทางเศรษฐมิติ จากข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลอนุกรมเวลาระหว่างปี พ.ศ.2534-2548 รวม 15 ปี มาทำการวิเคราะห์โดยจะศึกษาในรูปของการวิเคราะห์สมการถดถอย เพื่อนำมาอธิบายและสรุปความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออม ด้วยวิธีสหสัมพันธ์อย่างง่าย โดยเลื่อนไปตามเวลาที่ละปี เพื่อนำมาอธิบายและสรุปความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทย

การศึกษการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในประเทศไทย ใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยคำนวณการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการออมของครัวเรือนในประเทศไทย และประมาณค่าความสัมพันธ์ของมูลค่าการออมของครัวเรือนกับมูลค่าของปัจจัยต่างๆ ด้วยวิธีสหสัมพันธ์อย่างง่ายเลื่อนไปตามเวลาที่ละปี จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ของมูลค่าการออมของครัวเรือนกับมูลค่าของปัจจัยต่างๆ มีค่าเปลี่ยนแปลงไป แสดงถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือน ในประเทศไทย ซึ่งค่อยๆเปลี่ยนแปลงไป

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

เนื่องจากการออมในภาคครัวเรือนของไทย ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยด้วยกัน ในการศึกษา ครั้งนี้จึงได้กำหนดให้มีตัวแปรที่กำหนดปริมาณการออมของภาคครัวเรือน ดังนี้

สมการการออมของภาคครัวเรือนไทย

$$S = a + b Y + c W + d R + e INF + f Ex + g DF + h x + U$$

โดยกำหนดให้

S = ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน (หน่วยเป็นพันล้านบาท)

Y = รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวต่อปี เป็นรายได้ต่อหัวที่ประชากรได้รับหลังจากหักภาษี (หน่วยเป็นบาท)

W = ทรัพย์สินสุทธิ ในที่นี้แทนด้วยปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (หน่วยเป็นพันล้านบาท)

R = อัตราดอกเบี้ย โดยใช้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน(หน่วยเป็นร้อยละ)

INF = ระดับเงินเฟ้อ วัดจากการเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาผู้บริโภค (หน่วยเป็นร้อยละ)

Ex = ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในประเทศในปีที่ผ่านมา (หน่วยเป็นพันล้านบาท)

DF = อัตราการพึงพิง ใช้สัดส่วนผลรวมของประชากรที่ไม่ใช่กำลังแรงงาน
ต่อจำนวนประชากรที่เป็นกำลังแรงงาน

เนื่องจากปี พ.ศ.2540 เกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ จึงกำหนดตัวแปรเพื่อดูผลของ
วิกฤติ ต่อการออมของภาคครัวเรือนดังนี้

X = ตัวแปรหุ่น (dummy variables) เพื่อดูผลกระทบของการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจที่มีต่อ
การออมภาคครัวเรือน

โดยกำหนดให้

$X = 0$ ในช่วงปี พ.ศ.2534 – พ.ศ.2539 ซึ่งเป็นช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ

$X = 1$ ในช่วงปี พ.ศ.2540 – พ.ศ.2541 ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ

$X = 2$ ในช่วงปี พ.ศ.2542 - พ.ศ.2548 ซึ่งเป็นช่วงที่หลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ

a, b, c, d, e, f, g, h คือ ค่าคงที่

U คือ ความคลาดเคลื่อน

สมมติฐานที่ใช้ในการศึกษา

ในการวิเคราะห์การออมของภาคครัวเรือนไทยระหว่างปี พ.ศ.2534-พ.ศ.2548 ได้ตั้ง
ข้อสมมติฐานไว้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การออมของภาคครัวเรือน(S) จะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับรายได้ ที่ใช้
จ่าย ได้จริงต่อหัว (Y)

$S = f(Y); f > 0$ กล่าวคือ ถ้ารายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวเพิ่มขึ้น ก็จะทำให้ การออมของ
ภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้น

สมมติฐานที่ 2 การออมของภาคครัวเรือน(S) มีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับสินทรัพย์
สุทธิ (W)

$S = f(w); f < 0$ กล่าวคือ ภาคครัวเรือนมีสินทรัพย์เพิ่มขึ้น ความจำเป็นในการออมจึงลดลง ทำให้การออมของภาคครัวเรือนลดลง

สมมติฐานที่ 3 การออมของภาคครัวเรือน(S) จะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับ อัตราดอกเบี้ย (R)

$S = f(R); f > 0$ กล่าวคือ เมื่ออัตราดอกเบี้ยซึ่งคือผลตอบแทนของการออมเพิ่มมากขึ้นจะเป็นสิ่งจูงใจ กระตุ้นให้ภาคครัวเรือนเลือกการบริโภคในอนาคต แทนการบริโภค ในปัจจุบัน การออมจึงเพิ่มขึ้น

สมมติฐานที่ 4 การออมของภาคครัวเรือน(S) จะมีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับอัตราเงินเฟ้อ (INF)

$S = f(IMF); f < 0$ เมื่อระดับเงินเฟ้อสูงขึ้นย่อมแสดงให้เห็นว่า อำนาจซื้อลดลง รายได้ที่แท้จริงของครัวเรือนลดลง ทำให้ครัวเรือนต้องใช้จ่ายเงินมากขึ้น จึงทำให้การออมของ ครัวเรือนลดลงตามระดับเงินเฟ้อ

สมมติฐานที่ 5 การออมของภาคครัวเรือน(S) จะมีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมา (Ex_{t-1})

$S = f(Ex_{t-1}); f < 0$ กล่าวคือ การบริโภคในปัจจุบัน มีความสัมพันธ์กับรายได้ ในปัจจุบัน และค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในระยะเวลาที่ผ่านมา ดังนั้น เมื่อค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค ในปีที่ผ่านมาสูงขึ้น ครัวเรือนจะลดการออมลงเพื่อรักษาระดับการบริโภคของตนเองเอาไว้

สมมติฐานที่ 6 การออมของภาคครัวเรือน(S) จะมีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับ อัตราการพึ่งพิง (DF)

$S = f(DF); f < 0$ กล่าวคือ เมื่ออัตราการพึ่งพิงสูงขึ้น ก็เท่ากับว่าสัดส่วนของบุคคลที่ไม่มีรายได้อต่อประชากรทั้งหมดสูงขึ้น จำนวนบุคคลที่อยู่ในช่วงที่มีรายได้และสามารถ ทำการออมได้ มีสัดส่วนลดลงเมื่อเทียบกับจำนวนคนที่บริโภคเงินออม ทำให้การออมของครัวเรือนลดลง เนื่องจากต้องนำเงินออมส่วนหนึ่งมาอุดหนุนผู้ที่ยังไม่มีรายได้ในครัวเรือน

สมมติฐานที่ 7 การออมของภาคครัวเรือน(S) จะมีความสัมพันธ์กับวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจในทิศทางเดียวกัน เมื่อเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจประชาชนจะลดการใช้จ่ายลง และเพิ่มการออมขึ้น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) โดยทำการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ข้อมูลทั่วไปของการออมของภาคครัวเรือน ปริมาณการออม พฤติกรรมและรูปแบบของการออม ลักษณะและแนวโน้มการออมของครัวเรือน การออมรวมและการออมสุทธิของภาคครัวเรือนในประเทศไทย ซึ่งแสดงข้อมูลโดยตารางแล้วนำข้อมูลนั้นมาอธิบายเปรียบเทียบ การเปลี่ยนแปลงด้วยวิธีการพรรณนา รวมทั้งการใช้ข้อมูลทุติยภูมิ โดยการเก็บรวมข้อมูลแบบอนุกรมเวลา (Time series data) เพื่อดูปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทย ในช่วงเวลาดังตั้งตั้งแต่ พ.ศ.2534 ถึง พ.ศ.2548 โดยการนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative analysis) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทยและการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าของปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทยกับการออมของครัวเรือนในประเทศไทย ในช่วงเวลาต่าง ๆ โดยวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆที่มีผลกระทบต่อ การออมของครัวเรือนในประเทศไทย ได้แก่ ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวต่อปี ทรัพย์สินสุทธิ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน ระดับเงินเพื่อ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในประเทศในปีที่ผ่านมา และอัตราการพึงพิง

ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีทางเศรษฐมิติ (Econometric) เพื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของตัวแปรต่างๆ ตามวัตถุประสงค์การวิจัยและสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ใน การวิจัยนี้ ซึ่งในขั้นตอนแรกผู้ศึกษาได้นำตัวแปรเชิงปริมาณที่คาดว่าจะ เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทยเข้ามาวิเคราะห์ ในสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Packages for the Social Science) ซึ่งนำตัวแปรเชิงปริมาณดังกล่าวมาเขียนให้อยู่ในรูปของฟังก์ชันทางคณิตศาสตร์

1. ผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

1.1 รูปแบบการออมของครัวเรือนในประเทศไทย

สำหรับรูปแบบการออมของครัวเรือนไทยซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทำการสำรวจและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเมื่อปีพ.ศ.2541 และผลการศึกษาพบว่าคนไทยนิยมฝากเงินกับธนาคารเป็นส่วนมาก เนื่องจากมีความมั่นคงและปลอดภัยคิดเป็นร้อยละ 71.36 ในปีพ.ศ.2537 และคิดเป็นร้อยละ 88.25 ในปีพ.ศ.2541 ของผู้ออมทั้งหมด

เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบการออมของครัวเรือนในปีพ.ศ.2534 และปีพ.ศ.2538 พบว่าครัวเรือนมีการฝากเงินกับสหกรณ์เพิ่มมากขึ้นเนื่องจากให้ผลตอบแทนในรูปของอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยธนาคาร และไม่ต้องเสียภาษีเงินได้ สำหรับการออมในรูปของกรมธรรม์ประกันชีวิตลดลงมากเนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำในปีพ.ศ.2540 ทำให้คนไทยลดการทำกรมธรรม์ประกันชีวิตลงเหลือเพียงร้อยละ 5.52 และปี 2541 เหลือเพียงร้อยละ 1.42 และรายได้ของคนไทยมีลดลงมากอยู่ที่ 139.6 พันล้านบาท หรือร้อยละ 3.67 ของการออมทั้งหมด ต่อมาในระยะหลังตั้งแต่ปีพ.ศ.2542 ถึงปีพ.ศ.2548 การออมโดยการซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นคิดเป็นร้อยละ 6.7 ของการออมทั้งหมด ทำให้ครัวเรือนหันมาใส่ใจกับการออมในรูปของการซื้อกรมธรรม์เพิ่มขึ้น ส่วนการซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์เป็นการออมที่มีความเสี่ยงสูง เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ในปีพ.ศ.2541 ครัวเรือนจึงลดการออมในรูปแบบนี้ลง

ตารางที่ 4.1 รูปแบบของเงินออมภาคครัวเรือน

	หน่วย: ร้อยละ								
	2534	2536	2538	2540	2541	2543	2544	2546	2548
เงินฝากธนาคาร	67.81	71.36	75.83	80.12	88.25	75.52	76.69	74.90	76.95
เงินฝากสหกรณ์	5.23	3.52	5.52	5.01	6.24	6.50	7.21	8.01	8.32
กรมธรรม์ประกันชีวิต	14.23	18.88	10.32	5.52	1.42	6.44	7.09	6.27	7.83
กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ	0.15	0.26	1.15	2.22	2.10	5.15	6.30	6.87	5.95
ซื้อหุ้น	2.11	1.27	0.84	0.75	0.25	2.90	2.51	1.95	0.75
อื่นๆ	4.11	4.71	3.21	2.22	1.74	3.49	2.20	2.00	0.75

ที่มา ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในรอบระยะเวลา 15 ปี นับตั้งแต่พ.ศ.2534 - พ.ศ. 2548 รูปแบบการออมของครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นการออมในรูปสินทรัพย์ทางการเงินในสถาบันการเงิน ซึ่งมีมูลค่าเฉลี่ยร้อยละ 84.4 ของมูลค่าสินทรัพย์ทั้งหมดของครัวเรือน ส่วนการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการออมในรูปสินทรัพย์ทางการเงินของครัวเรือนในแต่ละปีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นคือเพิ่มจาก 378.4 พันล้านบาทในปีพ.ศ.2548 เป็น 618.0 พันล้านบาท ยกเว้นในปีพ.ศ.2537 3539 2540 2541 2542 ซึ่งเป็นปีหลังจากประเทศประสบวิกฤตทางเศรษฐกิจและปีพ.ศ.2547 ซึ่งมีระดับลดลง สามารถอธิบายได้ดังนี้

ระหว่างปีพ.ศ.2534-2538 การเปลี่ยนแปลงของการออมในรูปสินทรัพย์ทางการเงินของภาคครัวเรือน มีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องหลังจากที่ประเทศได้โดยปล่อยให้การเคลื่อนย้ายของเงินทุนเป็นไปตามกลไกตลาดแต่ยังไม่มีการควบคุมที่ดี มีผลทำให้อัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นเป็นแรงดึงดูดเงินจากต่างประเทศ ทำให้เกิดภาวะการณ์ลงทุนเกินตัว บัญชีเดินสะพัดขาดดุลสูงขึ้น ดังนั้นในปีพ.ศ.2539-2543 ระบบเศรษฐกิจของประเทศจึงประสบกับอัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับสูง บริษัทเงินทุนขนาดใหญ่ประสบกับปัญหาการขาดสภาพคล่องอย่างรุนแรง จนไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ ทำให้ประชาชนหันไปออมทรัพย์ในรูปสินทรัพย์ถาวรหรือเก็งกำไรทางด้านอื่น แทนการออมในรูปสินทรัพย์ทางการเงินในสถาบันการเงิน แม้ธนาคารแห่งประเทศไทยจะประกาศเพิ่มอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง แต่ก็ยังไม่สามารถจูงใจให้ครัวเรือนเพิ่มการออมในรูปสินทรัพย์ทางการเงินมากนัก ต่อมาในปีพ.ศ.2543 เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวหลังจากประสบกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจปัญหาเงินเฟ้อเริ่มลดลง ประชาชนเริ่มนำเงินสดกลับมาฝากกับธนาคารภาคการเงินเริ่มปรับตัวดีขึ้น เงินฝากธนาคารพาณิชย์มีการขยายตัวเพิ่มร้อยละ 74.2 แต่โดยรวมหลังภาวะเศรษฐกิจยังฟื้นตัวช้า จนกระทั่งปีพ.ศ.2544 ภาวะการเงินมีสภาพคล่องตัวสูง ธนาคารพาณิชย์ปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากถึง 2 ครั้ง แต่เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากยังอยู่ในระดับต่ำส่งผลให้ประชาชนบางส่วนหันไปออมในรูปแบบสินทรัพย์ถาวรแทน ทำให้สินทรัพย์ทางการเงินลดลงเหลือเพียงร้อยละ 570.5 พันล้านบาทหรือร้อยละ 70.8 หลังจากนั้นในปีพ.ศ.2545-2546 ประชาชนได้นำเงินกลับมาฝากเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามสภาวะเศรษฐกิจที่เจริญเติบโตจาก 613.9 พันล้านบาท เป็น 781.3 พันล้านบาทตามลำดับ แต่ในปีพ.ศ.2547 ที่สินทรัพย์ทางการเงินลดลงเหลือเพียง 553.3 พันล้านบาทหรือลดลงร้อยละ 29.45 อันเนื่องมาจากการขยายตัวของเศรษฐกิจทำให้ประชาชนนำเงินไปลงทุนในด้านอื่น ทำให้การออมกับสถาบันการเงินลดลง จนกระทั่งในปีพ.ศ.2548 ธนาคารพาณิชย์มีสภาพคล่องมาก ประชาชนมีเงินเหลือจากการอุปโภคและบริโภคและการลงทุนธนาคารพาณิชย์มีความน่าเชื่อถือ ธนาคารมีการระดมเงินออมโดยการออกพันธบัตร ทำให้ประชาชนกลับมาออมกับสถาบันการเงินมากขึ้น

สำหรับแนวโน้มการออมในรูปสินทรัพย์ถาวรของครัวเรือนใน 15 ปี (พ.ศ.2534 - 2548) พบว่ามูลค่าส่วนการเปลี่ยนแปลงการออมในรูปสินทรัพย์ถาวรมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในปีพ.ศ. 2534 – 2535 และสูงที่สุดในปีพ.ศ.2538 เนื่องจากเป็นช่วงที่เกิดการขยายตัวของธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์ที่สูงมากถึง 165.2 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 23.47 ของมูลค่าส่วนเปลี่ยนแปลง ในสินทรัพย์ทั้งหมด ยกเว้นในปีพ.ศ.2536 เท่านั้นที่มูลค่าส่วนเปลี่ยนแปลงการออมในรูปสินทรัพย์ ถาวรที่ชะลอตัวลงมาจากที่ระดับ 91.3 พันล้านบาท เนื่องจากปีพ.ศ.2536 ประสบกับปัญหาภาวะ ชบเซาเป็นอย่างมากประกอบกับธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ลดการให้สินเชื่อกับธุรกิจ จนกระทั่ง หลังปีพ.ศ.2541 คือหลังวิกฤตการณ์ประชาชนเริ่มหันมาออมเป็นสินทรัพย์ถาวรเพิ่มมากขึ้น

ในส่วนของกรออมในรูปสินทรัพย์อื่นๆ ของครัวเรือนสาเหตุหลักเนื่องมาจากรายได้ ไม่เพียงพอ และออมในรูปแบบอื่นที่มีผลตอบแทนสูงกว่าการฝากกับสถาบันการเงิน เช่น การเล่น แชรส์ถือเป็นการถือครองสินทรัพย์ทางการเงินที่ไม่อยู่ในกฎหมายแต่มีความเสี่ยงสูงเนื่องจากไม่มี กฎหมายคุ้มครอง

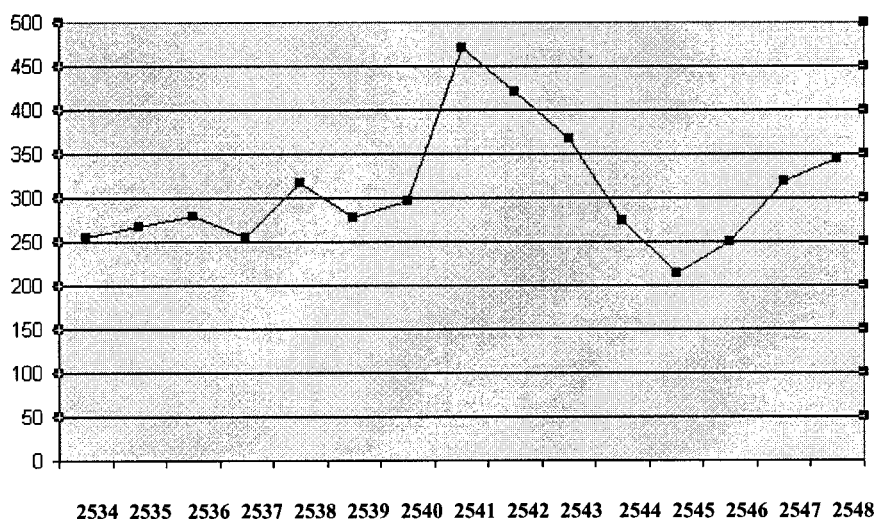
จากการศึกษาข้อมูลรูปแบบการออมของครัวเรือนข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการออมใน รูปสินทรัพย์ทางการเงินในสถาบันการเงินเป็นรูปแบบการออมของครัวเรือนที่มีมูลค่าสูงที่สุด นอกจากนี้การออมในรูปสินทรัพย์การเงินยังมีความสำคัญในแง่ของการชดเชยส่วนขาดดุลเงินออม ให้แก่ภาคเศรษฐกิจอื่น โดยเฉพาะภาคธุรกิจ

1.2 พฤติกรรมการออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทย

จากข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศไทยของสำนักสถิติ แห่งชาติและธนาคารแห่งประเทศไทยในปีพ.ศ.2541 พบว่าอัตราการออมของภาคครัวเรือนจากปี พ.ศ.2534 - 2548 ในปีพ.ศ.2534 มีอัตราการออม 255.4 พันล้านบาท และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนถึงปี พ.ศ.2537 ที่การออมของภาคครัวเรือนลดลงมาจากร้อยละ 30 ของรายได้ในปี พ.ศ.2537 เหลือร้อยละ 27.5 และร้อยละ 17.5 ในปี พ.ศ.2541 และในปี 2548 เหลือร้อยละ 14.9 ของปริมาณ การออมรวมในประเทศโดยผลมาจากรายได้เฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 34.2 เมื่อคิดเป็นร้อยละของ รายได้พบว่ารายจ่ายเพื่อการอุปโภคและบริโภคสูงถึงร้อยละ 71.4 ในปี พ.ศ.2541 มีผลทำให้การ ออมลดลงเมื่อคิดเป็นร้อยละของรายได้ ครัวเรือนมีการออมเพียง 17.3 เทียบกับร้อยละ 27.6 ใน การสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ การที่เศรษฐกิจเริ่มชะลอตัวตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 และชะลอตัว มากในปี พ.ศ.2541 เนื่องจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของครัวเรือน ในการพยายามรักษาระดับมาตรฐานการครองชีพโดยการลดสัดส่วนการออมลง หลังจากนั้นในปี พ.ศ.2543 รายได้ของภาคครัวเรือนมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อย แต่เนื่อง แต่เนื่องจากค่าใช้จ่าย

เพื่อการอุปโภคบริโภคและเงินออมมีอัตราการขยายตัวที่สูงกว่า ประกอบกับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากอยู่ในระดับต่ำ ทำให้ภาคครัวเรือนมีเงินออมลดลงเหลือ 367.8 พันล้านบาทจนถึงปี พ.ศ.2546 จนกระทั่งปีพ.ศ.2547 - 2548 และการออมภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้นเป็น 319.5 พันล้านบาท และ 340.5 พันล้านบาทและเพิ่มจากปี 2546 ร้อยละ 4.9 และ 5.0 ตามลำดับ เนื่องจากมีการเพิ่มค่าตอบแทนแรงงานของครัวเรือน รายจ่ายเพื่อการอุปโภคและบริโภคลดลงส่งผลให้ภาคครัวเรือนมีเงินออมที่เกินดุล

1.3 ลักษณะและแนวโน้มการออมของครัวเรือน

ภาพที่ 4.1 การออมของครัวเรือนในปี 2534-2548

จากภาพจะเห็นว่าในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2534 - พ.ศ.2548 ซึ่งเป็นช่วงที่ทำการศึกษาพบว่าแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของการออมของครัวเรือนมีลักษณะเพิ่มขึ้นจาก 253.4 พันล้านบาทในปี 2534 เป็น 343.5 พันล้านบาทในปีพ.ศ.2548 ยกเว้นในปีพ.ศ.2541 2537 2539 2542 2543 และ พ.ศ.2545 ซึ่งระดับการออมของครัวเรือนลดลง อัตราการขยายตัวของการออมของครัวเรือนมีลักษณะผันผวนค่อนข้างมาก เมื่อเทียบกับอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศซึ่งสามารถอธิบายได้จากหลังจากประเทศไทยได้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยการเปิดการค้าเสรีทางการเงินโดยปล่อยให้การเคลื่อนย้ายของเงินเป็นไปตามกลไกตลาด ทำให้อัตราดอกเบี้ยเริ่มสูงขึ้น อัตราเงินเฟ้อภายในประเทศอยู่ในระดับสูงขึ้น สถานการณ์ไม่เอื้ออำนวยต่อการออมทำให้การออมของครัวเรือนลดลงในปีพ.ศ.2537 ลดลงร้อยละ 8.4 ในขณะที่การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสูงขึ้นเล็กน้อย จนถึงในปีพ.ศ.2539 ที่บัญชีเดินสะพัดขาดดุลสูงขึ้น ทำให้การออมภาค

ครัวเรือนลดลงร้อยละ 12.6 อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศชะลอตัวลงร้อยละ 5.2 อันเนื่องมาจากประเทศมีอัตราเงินเฟ้อสูงขึ้น จนกระทั่งประเทศต้องประสบกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปีพ.ศ.2540 ซึ่งเป็นวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่รุนแรงที่สุด ทำให้การออมภาคครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากประชาชนไม่มั่นใจในภาวะเศรษฐกิจในอนาคต ประชาชนจึงเพิ่มความระมัดระวังในการใช้จ่าย ทำให้การออมภาคครัวเรือนมีเงินออมสูงถึง 470.3 พันล้านบาท ดังนั้นภาคครัวเรือนจึงมีเงินออมเกินดุลเพิ่มขึ้นร้อยละ 58.8 จากปีพ.ศ.2540 ในระยะเดียวกันอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศได้ชะลอตัวลงจากปีพ.ศ.2539 จากร้อยละ 10.1 เป็นร้อยละ 2.2 หลังจากนั้นในปีพ.ศ.2543-2545 เป็นช่วงระยะที่เศรษฐกิจกำลังฟื้นตัวมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนเพิ่มขึ้น อัตราการขยายตัวการออมเริ่มลดลงเนื่องจากมีการดึงเงินไปใช้ในภาคธุรกิจอื่นและประชาชนเริ่มมีการใช้จ่ายมากขึ้น ทำให้อาจเกิดปัญหาต่อเสถียรภาพของประเทศได้ ดังนั้นในปีพ.ศ.2546 จึงเริ่มมีการณรงค์และส่งเสริมการออมมากขึ้นการออมภาคครัวเรือนจึงเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 16.3 และ 27.8 ในปี พ.ศ. 2546 และพ.ศ. 2547 ตามลำดับและเหลือเพียงร้อยละ 7.8 ในปี พ.ศ. 2548

ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลการออมเบื้องต้น พบว่าการออมของครัวเรือนในช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจ อัตราการขยายตัวของการออมของครัวเรือน มีลักษณะแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

1.4 การออมรวมและการออมสุทธิของภาคครัวเรือนในประเทศไทย

การออมรวมในประเทศในปีพ.ศ.2548 มีมูลค่า 1978.3 พันล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 6.8 เทียบกับร้อยละ 9.8 ในปี 2547 การออมรวมในประเทศที่ลดลงตัวลงเนื่องจากเงินออมรวมของสถาบันการเงินส่วนใหญ่ที่ชะลอตัวลง และมีบางสถาบันการเงินที่ขาดทุน การออมสุทธิโดยรวมมีมูลค่า 1050.9 พันล้านบาทในปี พ.ศ. 2548 เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.9 เทียบกับร้อยละ 13.4 ในปีพ.ศ.2547 เป็นผลมาจากการออมของภาคเอกชนที่ชะลอตัวลงเหลือเพียงร้อยละ 13.9 เทียบกับร้อยละ 24.7 ในปีพ.ศ.2547 ในขณะที่การออมภาครัฐขยายตัวชะลอตัวลงร้อยละ 11.7 ในปี 2548 เทียบกับร้อยละ 17.0 ในปีพ.ศ.2547 เนื่องจากการออมสุทธิของรัฐวิสาหกิจที่ลดลงในปี 2547 ถึงร้อยละ 5.3 เนื่องจากบริษัทการบินไทยได้นำเข้าเครื่องบินมือสอง และทางการพิเศษได้ขยายการเวนคืนที่ดินเพิ่มขึ้น ส่งผลภาครัฐวิสาหกิจขาดดุลเงินออมถึง 3,640 ล้านบาท

สรุปแล้วการออมรวมภายในประเทศในปี พ.ศ. 2548 โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 30.3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ชะลอตัวลงร้อยละ 6.3 ซึ่งเป็นผลมาจากเงินออมรวมของสถาบัน

การเงินส่วนใหญ่ที่ชะลดตัวลง และมีบางสถาบันการเงินที่ขาดทุนในกำไรสะสมสูงขึ้น เช่นบริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน เป็นต้น ส่วนการลงทุนในประเทศโดยรวมขยายตัวสูงถึงร้อยละ 20.3 คิดเป็นร้อยละ 31.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ทำให้การออมต่ำกว่าการลงทุนคิดเป็นร้อยละ 1.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยภาคเศรษฐกิจทั้งหมดมีเงินออมเพิ่มขึ้น แต่ภาคสถาบันการเงินมูลค่าเงินออมชะลดตัวลง

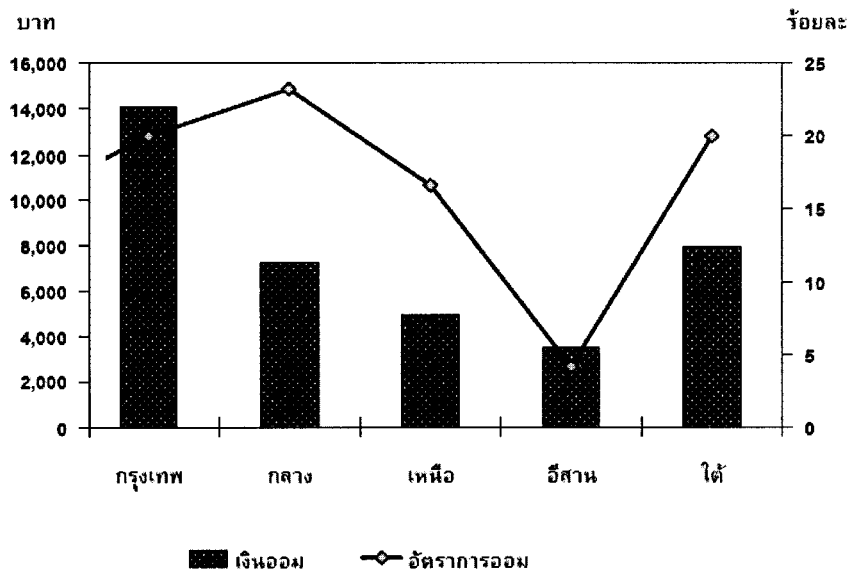
ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนหรือดุลบัญชีเดินสะพัดในปีพ.ศ.2548 ขาดดุล 142.7 พันล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 2.0 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ลดลง 151.9 พันล้านบาท เป็นผลมาจากการออมเบื้องต้นที่เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 3.7 ซึ่งต่ำกว่ามูลค่าการลงทุนที่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 28.3 มาจากทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนขยายวงเงินลงทุนสูงขึ้นร้อยละ 19.1 และร้อยละ 23.1

การออมสุทธิของภาคครัวเรือนในตั้งแต่ปี พ.ศ.2534 ถึงปี พ.ศ.2548 เป็นต้นมามีแนวโน้มไม่คงที่ โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงปีก่อนวิกฤติ แต่ในช่วง ปี พ.ศ.2540 จะเกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจก็ตามแต่การออมกลับเพิ่มขึ้นแต่เพิ่มขึ้นในระดับที่สูง โดยในปี พ.ศ.2540 การออมของภาคครัวเรือนอยู่ที่ 297.0 พันล้านบาท แต่ในปี พ.ศ.2541 เพิ่มขึ้นเป็น 470.3 พันล้านบาท ส่วนในปี พ.ศ.2542-พ.ศ.2546 การออมของภาคครัวเรือนมีแนวโน้มที่จะลดลงเรื่อยๆ กระทั่งปี พ.ศ.2546 การออมของภาคครัวเรือนจึงเพิ่มขึ้นเป็น 282.2 พันล้านบาท สาเหตุที่การออมของภาคครัวเรือนมีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ อาจเนื่องมาจากอัตราดอกเบี้ย ที่ลดลงทั้งอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ทำให้ครัวเรือนเกิดการนำเงินในธนาคารมาบริโภคในปัจจุบันและผลกำไรจากการฝากเงินในสถาบันการเงินในรูปของอัตราดอกเบี้ยต่ำทำให้ครัวเรือนลดการออมลงเกิดการบริโภคเพิ่มขึ้นทำให้เศรษฐกิจขยายตัว

ในช่วงปี พ.ศ.2534-พ.ศ.2548 สัดส่วนการออมของครัวเรือนต่อการออมสุทธิในประเทศมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงไปมากพอสมควร กล่าวคือ ในปีพ.ศ.2534 สัดส่วนการออมของครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 40.3 ของการออมสุทธิในประเทศ สัดส่วนนี้ได้มีการลดลงอย่างต่อเนื่อง และสูงสุดในปีพ.ศ.2542 ซึ่งเท่ากับร้อยละ 60.5 ทั้งนี้เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำที่ต่อเนื่องมาจากปีพ.ศ.2541 ทำให้การออมของภาคธุรกิจ ภาครัฐบาลและภาครัฐวิสาหกิจลดลง โดยเฉพาะเงินออมของภาครัฐบาลลดลงมาก มีเพียงภาคครัวเรือนเท่านั้นที่มีเงินออมขยายตัวสูง เนื่องจากความระมัดระวังในการใช้จ่ายมากขึ้น จากนั้นสัดส่วนการออมของภาคครัวเรือนได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ปีพ.ศ.2543 ซึ่งเท่ากับร้อยละ 44.8 และสัดส่วนการออมนี้ได้ลดลงต่ำกว่าร้อยละ 50 ในปีพ.ศ.2544 เท่ากับร้อยละ 37.0 จากนั้นสัดส่วนการออมของครัวเรือนต่อการออมสุทธิในประเทศได้ลดลงอย่างรวดเร็วจนเหลือเพียงร้อยละ 27.7 และในปีพ.ศ.2546 เหลือเพียงร้อยละ 26.0

เนื่องจากการออมที่มาจากภาครัฐบาลและภาครัฐวิสาหกิจได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2544 ถึงปีพ.ศ.2548 การออมภาครัฐบาล ภาครัฐวิสาหกิจ ภาคธุรกิจเพิ่มขึ้นด้วยอัตราเฉลี่ยประมาณร้อยละ 22.8 21.96 และร้อยละ 2.6 ตามลำดับ ในขณะที่การออมภาคครัวเรือนมีอัตราการเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยเพียงร้อยละ 0.9 จะเห็นได้ว่าการออมที่มาจากภาคครัวเรือนมีขนาดและความสำคัญลดลง เมื่อเทียบกับการออมที่มาจากภาคเศรษฐกิจอื่นในโครงสร้างการออมสุทธิในประเทศ ซึ่งจากเดิมประมาณกว่าครึ่งหนึ่งของการออมสุทธิในประเทศเป็นการออมที่มาจากภาคครัวเรือน

การออมของครัวเรือนในส่วนภูมิภาค

ภาพที่ 4.2 การออมและอัตราการออม : แยกตามภาค

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่ากรุงเทพฯมีปริมาณการออมสูงสุด ขณะที่ครัวเรือนภาคกลางมีอัตราการออมสูงสุดคือร้อยละ 23 รองลงมาคือภาคใต้และภาคเหนือร้อยละ 20 และ ร้อยละ 16 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามครัวเรือนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทั้งระดับการออมและอัตราการออมต่ำที่สุดคือร้อยละ 4

จากผลการสำรวจในรอบปี 2547 พบว่า ครัวเรือนโดยรวมทั่วประเทศมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 14,963 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่เป็นรายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนคือ ร้อยละ 43.8 รองลงมาเป็นรายได้จากกำไรจากการทำธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตรคือร้อยละ 17.8 โดยที่

ครัวเรือนมีการใช้จ่ายเดือนละ 12,297 บาทหรือร้อยละ 82.2 ของรายได้ทั้งสิ้น เมื่อพิจารณาตามภาคต่างๆ พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ สูงกว่าภาคอื่นๆ มาก คือ 28,135 บาทต่อเดือน โดยมีค่าใช้จ่ายเดือนละ 21,716 บาทหรือร้อยละ 77.2 ของรายได้ทั้งสิ้น ขณะที่ครัวเรือนในภาคกลาง ภาคใต้และภาคเหนือมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 16,355 14,469 และ 10,885 บาทตามลำดับ โดยที่ครัวเรือนในภาคใต้มีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายต่อรายได้สูงกว่าภาคอื่น คือ ร้อยละ 89.1 ของรายได้ทั้งสิ้น ส่วนครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายได้เฉลี่ยต่ำที่สุดเพียงเดือนละ 10,139 บาท และนำไปใช้จ่ายร้อยละ 83.7 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ครัวเรือนในทุกภาคของประเทศมีรายได้สูงกว่าค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ มีสัดส่วนของเงินรายได้ที่เหลือจ่ายสำหรับนำไปชำระหนี้และเพื่อการเก็บออมในปี 2547 มากที่สุดคือร้อยละ 23 ส่วนครัวเรือนในภาคใต้มีรายได้เหลือจากการใช้จ่ายในสัดส่วนที่ต่ำที่สุดคือร้อยละ 11

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของรายได้ในแต่ละภาค พบว่า รายได้หลักส่วนใหญ่ของครัวเรือนในทุกภาคเป็นรายได้จากค่าจ้างและเงินเดือน โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ และภาคกลางมีรายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนสูงที่สุด สำหรับแหล่งที่เป็นรายได้ของภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ที่เป็นรายได้อันดับรองคือรายได้ที่มาจาก การประกอบการเกษตร

ส่วนทางด้านค่าใช้จ่ายนั้น พบว่าครัวเรือนในทุกภาคใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร เครื่องดื่มและยาสูบมากที่สุดรองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและบริการสื่อสาร และค่าที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน โดยมีข้อสังเกตว่า สัดส่วนของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหาร เครื่องดื่มและยาสูบของครัวเรือนในแต่ละภาคค่อนข้างจะมีความแตกต่างกัน โดยที่ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้จ่ายค่าอาหาร สูงกว่าภาคอื่นๆ อย่างไม่เห็นได้ชัด ขณะที่ครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ จะใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและบริการสื่อสาร และค่าที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้านของครัวเรือนในทุกภาคมีสัดส่วนพอๆ กันดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน^{1/} จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ เป็นรายภาค

มูลค่า : บาท

แหล่งที่มาของรายได้	ทั่วราชอาณาจักร	ภาค				
		กทม. และ 3 จังหวัด ^{2/}	กลาง	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้
อัตราร้อยละของครัวเรือน	100.0	17.8	19.1	19.6	31.1	12.4
ขนาดของครัวเรือน	3.4	3.2	3.4	3.2	3.7	3.7
รายได้ทั้งสิ้น	14,963	28,135	16,355	10,885	10,139	14,469
ค่าจ้างและเงินเดือน	6,558	16,944	7,400	3,974	3,165	4,583
กำไรสุทธิจากการทำธุรกิจ						
ส่วนตัวที่ไม่ใช่การเกษตร	2,668	4,899	3,169	1,920	1,557	3,004
กำไรสุทธิจากการทำเกษตร	1,594	130	1,932	1,558	1,477	3,241
รายได้เป็นตัวเงินจากแหล่งอื่น ^{3/}	1,792	2,538	1,496	1,560	1,874	1,442
รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน	2,354	3,624	2,357	1,873	2,066	2,199

1/ เป็นรายได้ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา แล้วนำมาเฉลี่ยต่อเดือน

2/ นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ

3/ รายได้เป็นตัวเงินจากแหล่งอื่น ๆ ได้แก่ รายได้จากทรัพย์สิน เงินที่ได้รับการช่วยเหลือ บำเหน็จ บำนาญ และรายรับที่เป็นตัวเงินอื่น ๆ

4/ มูลค่าสิ่งของที่ได้รับมาโดยไม่ต้องซื้อ รวมค่าประเมินค่าเช่าบ้านที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ

ที่มา : สรุปผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี 2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ 4.3 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน^{1/} จำแนกตามประเภทของค่าใช้จ่าย เป็นรายภาค

มูลค่า : บาท

ประเภทของค่าใช้จ่าย	ทั่วราชอาณาจักร	ภาค				
		กทม. และ 3 จังหวัด ^{2/}	กลาง	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้
ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น	12,297	21,716	13,270	9,361	8,484	12,891
อาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ	4,082	6,266	4,397	3,074	3,175	4,641
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะ						

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

มูลค่า : บาท

ประเภทของค่าใช้จ่าย	ทั่วราชอาณาจักร	ภาค				
		กทม. และ 3 จังหวัด ^{2/}	กลาง	เหนือ	ตะวันออก	ใต้
และค่าบริการสื่อสาร	2,671	4,962	3,022	2,001	1,598	2,938
ที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน ^{3/}	2,511	4,864	2,720	1,825	1,709	2,270
ค่าตรวจรักษาพยาบาล และรายจ่ายส่วนบุคคล	582	970	642	456	417	600
เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า	385	489	411	331	282	550
ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคอื่นๆ ^{4/}	654	1,265	673	545	453	526
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค ^{4/}	1,411	2,899	1,405	1,129	850	1,366

1/ ค่าใช้จ่าย ไม่รวมค่าใช้จ่ายที่เป็นการสะสมทุน เช่น ซื่อ/เช่าซื้อบ้าน ที่ดิน และของมีค่าต่าง ๆ เช่น เพชร พลอย

2/ นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ

3/ รวมค่าประเมินค่าเช่าบ้านที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ

4/ รวมค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการบันเทิง การอ่าน การศึกษา และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด

5/ รวมค่าภาษี ของขวัญ และเงินบริจาค เบี้ยประกันภัย เงินซื้อสลากกินแบ่ง ดอกเบี้ยเงินกู้ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ. ศ. 2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติปี 2547

ตารางที่ 4.4 เปรียบเทียบรายได้ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนปี 2547 กับปี 2545 เป็นรายภาค

ภาค	รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน			ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน			อัตราร้อยละของค่าใช้จ่ายต่อรายได้	
	ปี		ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงต่อปี	ปี		ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงต่อปี	ปี	
	2545	2547		2545	2547		2545	2547
ทั่วราชอาณาจักร	13,736	14,963	4.4	10,889	12,297	6.3	79.3	82.2
กทม. และ 3 จังหวัด ^{3/}	28,239	28,135	-0.2	21,087	21,716	1.5	74.7	77.2

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ภาค	รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน			ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน			อัตราร้อยละของค่าใช้จ่ายต่อรายได้	
	ปี	ปี	ร้อยละของ	ปี	ปี	ร้อยละของ	ปี	ปี
	2545	2547	การเปลี่ยนแปลงต่อปี	2545	2547	การเปลี่ยนแปลงต่อปี	2545	2547
กลาง	14,128	16,355	7.6	11,227	13,270	8.7	79.5	81.1
เหนือ	9,530	10,885	6.9	7,747	9,361	9.9	81.3	86.0
ตะวันออกเฉียงเหนือ	9,279	10,139	4.5	7,550	8,484	6.0	81.4	83.7
ใต้	12,487	14,469	7.6	10,701	12,891	9.8	85.7	89.1

1/ นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ. ศ. 2545 และ 2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบข้อมูลกับผลการสำรวจในปี 2545 พบว่า รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนโดยรวมทั่วประเทศเพิ่มขึ้นจาก 13,736 บาท ในปี 2545 เป็น 14,963 บาท ในปี 2547 หรือเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 4.4 ต่อปี โดยครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากทุกแหล่งที่มา ทั้งรายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนคือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.6 ต่อปี ซึ่งกำไรจากการทำการเกษตรคือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.2 ต่อปี กำไรจากการทำธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8 ต่อปี และรายได้จากแหล่งอื่นๆ ขณะเดียวกันครัวเรือนก็มีการใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากเดือนละ 10,889 บาทเป็น 12,297 บาทในปี 2547 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.3 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้ โดยมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและบริการสื่อสารเพิ่มสูงขึ้นมากคือเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.7 ต่อปี เมื่อพิจารณาเป็นรายภาคพบว่า ครัวเรือนในเกือบทุกภาคต่างก็มีรายได้และค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น โดยที่อัตราการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายสูงกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้ กล่าวคือ ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 4 - 8 ในขณะที่การใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 6 - 10 ต่อปี ยกเว้น ครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ ที่มีรายได้ลดลงร้อยละ 0.2 แต่มีการใช้จ่ายเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.5 ต่อปี ดังตารางที่ 4.4

หากพิจารณาเปรียบเทียบความพอเพียงของรายได้ที่ครัวเรือนนำมาใช้จ่ายในปี 2547 โดยพิจารณาจากอัตราร้อยละของค่าใช้จ่ายต่อรายได้ พบว่า ครัวเรือนในทุกภาคของประเทศต่างก็มีเงินเหลือจากการใช้จ่ายสำหรับนำไปชำระหนี้และเพื่อการเก็บออม โดยเฉพาะครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ ที่แม้จะมีรายได้ที่ลดน้อยลง แต่ก็มีเงินเหลือจากการ

ใช้จ่ายมากกว่าครัวเรือนในภาคอื่นๆ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2545 พบว่า ครัวเรือนในทุกภาคมีสัดส่วนของเงินรายได้ที่เหลือจากการใช้จ่ายลดน้อยลงกว่าปี 2545

2. ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

2.1 การออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทย

จากการศึกษาปัจจัยที่กำหนดการออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทย พ.ศ.2534–พ.ศ.2548 โดยใช้วิธีทางเศรษฐมิติ ด้วยการสร้างสมการถดถอยเชิงซ้อน (multiple regression) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามคือปริมาณการออมของภาคครัวเรือนกับตัวแปรอิสระต่างๆ ดังนี้ รายได้ของครัวเรือน โดยในที่นี้จะวัดจากรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวต่อปี ทรัพย์สินสุทธิ โดยวัดจากปริมาณเงินตามความกว้าง ผลตอบแทนจากการออม ซึ่งจะวัดจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมา และตัวแปรอิสระอื่นๆ คืออัตราการพึงพิงและ อัตราเงินเฟ้อรวมถึงตัวแปรอิสระที่เป็นตัวแปรหุ่น ซึ่งแสดงพฤติกรรมของการออมของภาคครัวเรือน ในช่วงก่อนและหลังวิกฤติเศรษฐกิจ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีทางเศรษฐมิติ (Econometric) เพื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของตัวแปรต่างๆ ตามวัตถุประสงค์การศึกษาและสมมติฐานการวิจัย ที่ตั้งไว้ในการศึกษานี้ ซึ่งในขั้นตอนแรกผู้ศึกษาได้นำตัวแปรเชิงปริมาณที่คาดว่าจะจะเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทยเข้ามาวิเคราะห์ ในสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Packages for the Social Science) ซึ่งนำตัวแปรเชิงปริมาณดังกล่าวมาเขียนให้อยู่ในรูปของฟังก์ชันทางคณิตศาสตร์ จะได้ สมการการออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทย ดังนี้

$$S = a + b Y + c W + d R + e INF + f Ex + g DF + h x + U$$

โดยกำหนดให้

S = ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน (หน่วยเป็นพันล้านบาท)

Y = รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวต่อปี เป็นรายได้ต่อหัวที่ประชากรได้รับหลังจากหักภาษี (หน่วยเป็นบาท)

W = ทรัพย์สินสุทธิ ในที่นี้แทนด้วยปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (หน่วยเป็นพันล้านบาท)

R = อัตราดอกเบี้ย โดยใช้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน (หน่วยเป็นร้อยละ)

INF = ระดับเงินเฟ้อ วัดจากการเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาผู้บริโภค (หน่วยเป็นร้อยละ)

EX = ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในประเทศในปีที่ผ่านมา (หน่วยเป็นพันล้านบาท)

DF = อัตราการพึงพิง ใช้สัดส่วนผลรวมของประชากรที่ไม่ใช่กำลังแรงงานต่อจำนวนประชากรที่เป็นกำลังแรงงาน

X = ตัวแปรหุ่น (dummy variables) เพื่อดูผลกระทบของการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจที่มีต่อการออมภาคครัวเรือน

โดยกำหนดให้

X = 0 ในช่วงปี พ.ศ.2534 – พ.ศ.2539 ซึ่งเป็นช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ

X = 1 ในช่วงปี พ.ศ.2540 – พ.ศ.2541 ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ

X = 2 ในช่วงปี พ.ศ.2542 - พ.ศ.2548 ซึ่งเป็นช่วงที่หลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ

a , b , c , d , e f , g , h คือ ค่าคงที่

U คือ ความคลาดเคลื่อน

ผลการศึกษาในรูปแบบของการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis) โดยรวบรวมข้อมูลทุกภูมิภาคตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534- พ.ศ. 2548 ได้ผลการวิเคราะห์จากสมการ โดยการ Run regression ดังนี้

S =	613.007	+ 0.002Y	- 0.031W	+ 0.854R	+ 3.477INF	- 0.083EX	+ 31.481DF	+ 22.791X
						t-1		5
t-Statistic	(7.417)	(3.350)	(-4.459)	(0.606)	(2.121)	(-1.822)	(0.262)	(3.606)
Significant	(0.000)*	(0.002)*	(0.000)*	(0.547)	(0.039)*	(0.074)	(0.749)	(0.001)*

ตารางที่ 4.5 ค่าสถิติการออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทย

Regression Statistics

Multiple R	0.973
R Square	0.947
Adjusted R Square	0.940
F- test	132.516
Durbin-Watson	0.812

*ค่าสถิติ t ของตัวแปรแต่ละตัวที่ได้ มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

S = ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน (หน่วยเป็นพันล้านบาท)

Y = รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวต่อปี เป็นรายได้ต่อหัวที่ประชากรได้รับหลังจากหักภาษี (หน่วยเป็นบาท)

W = ทรัพย์สินสุทธิ ในที่นี้แทนด้วยปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (หน่วยเป็นพันล้านบาท)

R = อัตราดอกเบี้ย โดยใช้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน(หน่วยเป็นร้อยละ)

INF = ระดับเงินเฟ้อ วัดจากการเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาผู้บริโภค (หน่วยเป็นร้อยละ)

Ex_{t-1} = ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในประเทศในปีที่ผ่านมา (หน่วยเป็นพันล้านบาท)

DF = อัตราการพึ่งพิง ใช้สัดส่วนผลรวมของประชากรที่ไม่ใช่กำลังแรงงาน ต่อจำนวนประชากรที่เป็นกำลังแรงงาน

X₅ = ตัวแปรหุ่น(dummy variables) เพื่อดูผลกระทบของการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจที่มีต่อการออมภาคครัวเรือน

จากตารางที่ 4.5 จากค่าสถิติทำให้ทราบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R²) เท่ากับ 0.947 หมายความว่า รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัว ทรัพย์สินสุทธิ ระดับเงินเฟ้อและภาวะวิกฤตเศรษฐกิจสามารถอธิบายถึงปริมาณการออมของภาคครัวเรือนได้ ระดับความสามารถในการใช้ตัวแปรอิสระอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามอยู่ที่ร้อยละ 94.7 ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนดที่ปรับค่าแล้ว (Adjust R²) เท่ากับ 0.940 หมายความว่า ตัวแปรต่างๆ สามารถอธิบาย ปริมาณการออมของภาคครัวเรือนได้ ร้อยละ 94.0 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังมีปัจจัยอื่นที่มีผลกระทบต่อปริมาณการออมของภาค

ครัวเรือนไทย และสามารถสรุปความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้ดังนี้

1. รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัว(Y) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.002 แสดงว่ารายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวต่อปี (Y) มีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรมีค่าเป็นบวก นั่นคือ ถ้ารายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.002 จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าเมื่อมีรายได้ที่จ่ายได้จริงต่อหัวเพิ่มมากขึ้นจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับปริมาณการออมของภาคครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการออมที่สัมพันธ์กับรายได้สมบูรณ์ ของเคนส์มีผลต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือนและสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ทรัพย์สินสุทธิ(W) วัดจากปริมาณเงินตามความหมายกว้าง จากผลการประมาณ ค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่าทรัพย์สินสุทธิ(W) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.000 แสดงว่าทรัพย์สินสุทธิมีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือน ส่วนค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรมีค่าเป็นลบ นั่นคือ ถ้าทรัพย์สินสุทธิลดลงขึ้นร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน ลดลงร้อยละ 0.031 ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีการบริโภคในวัฏจักรชีวิตของ Albert Ando และ Richard Brumberg ทรัพย์สินสุทธิ(W) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณการออมของภาคครัวเรือน และสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วทรัพย์สินถือเป็นความมั่งคั่งที่บุคคลสะสมเอาไว้ ความมั่งคั่งนี้จะเป็นตัวกำหนดการออม ดังนั้นเมื่อทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้น ครัวเรือนจึงไม่มีความจำเป็นในการออมเท่าเดิม เพราะสามารถนำทรัพย์สินมาเปลี่ยนเป็นรายจ่ายต่างๆ ได้ ทำให้การออมของครัวเรือนจึงลดลง

3. อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.547 จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่าอัตราดอกเบี้ย (R) มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก แสดงว่าอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการออมของภาคครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ แสดงว่าเมื่ออัตราดอกเบี้ยซึ่งคืออัตราผลตอบแทนของการออมของภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้น การออมของครัวเรือนจะเพิ่มขึ้น แต่ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติอาจเกิดขึ้นจากอัตราดอกเบี้ยของประเทศไทยที่มีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ โดยถึงแม้ว่ารายได้และรายจ่ายของครัวเรือนจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องก็ตาม

4. อัตราเงินเฟ้อ (INF) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.000 แสดงว่าอัตราเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรมีค่าเป็นบวก นั่นคือ ถ้าอัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นร้อยละ

ละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.477 สาเหตุอาจเป็นเพราะเมื่ออยู่ในสภาพที่เงินเฟ้อสูง อำนาจซื้อจะลดลง รวมถึงรายได้ที่แท้จริงของครัวเรือนลดลง และทำให้ครัวเรือนต้องใช้จ่ายเงินมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ประชาชนหันมาออมเงินมากขึ้น

5. ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมา (Ex_{t-1}) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.074 แสดงว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมาไม่มีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือน จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่า ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในประเทศในปีที่ผ่านมา (Ex_{t-1}) มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นลบ นั่นคือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมา มีผลใน ทางลบต่อปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือน

6. อัตราการพึ่งพิง (DF) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.794 แสดงว่าถ้าอัตราการพึ่งพิงไม่มีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือน มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก นั่นคืออัตราการพึ่งพิงมีผลในทางบวกต่อปริมาณการออม แต่ไม่ถึงกับเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทย ในช่วงเวลาที่ศึกษา อัตราพึ่งพิงมีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกับปริมาณการออมของภาคครัวเรือน ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะอัตราการพึ่งพิงที่สูงขึ้นทำให้ประชาชนรู้จักวางแผนในเรื่องของการออมเงินและการเก็บเงินไว้ใช้ยามจำเป็น

7. วิฤตเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.001 จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่า ตัวแปรหุ่น ($X5$) มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก ดังนั้นในช่วงวิฤตเศรษฐกิจจะทำให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือนจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 58.35 จะเห็นได้ว่าช่วงวิฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2540 ถึง พ.ศ.2541 มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการออม และมีผลต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าหลังจากเกิดวิฤตเศรษฐกิจ ครัวเรือนมีการออมสูงขึ้น อาจเกิดขึ้นเนื่องมาจากครัวเรือนรู้สึกถึงความไม่แน่นอนในอนาคต ในช่วงที่เกิดวิฤตเศรษฐกิจจึงสนใจเพิ่มระดับการออมขึ้น และเมื่อพ้นวิฤตเศรษฐกิจ ครัวเรือนยังคงเห็นถึงคุณค่าและความปลอดภัยที่ได้รับจากการออมจากประสบการณ์ที่ได้รับจากปัญหาในยามวิฤตเศรษฐกิจ

2.1.1 การทดสอบค่าสถิติ

การที่จะนำเอาค่าประมาณที่ได้จากการวิเคราะห์ไปใช้งาน เราจำเป็นต้องทดสอบนัยสำคัญทางสถิติก่อน ซึ่งเราต้องทดสอบ ค่า t-statistic เพื่อทดสอบนัยสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Dependent variables) และตัวแปรอิสระ (Independent variable) ของสมการ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรตาม และตัวแปรอิสระ สามารถดูได้จากค่า significant ของตัวแปรแต่ละตัว

ซึ่งค่า Sig. ของ Y มีค่าเท่ากับ 0.002 หมายความว่า S และ Y มีความสัมพันธ์กันอยู่ที่นัยสำคัญที่ประมาณ $(1-0.002)*100$ หรือประมาณ ร้อยละ 99.98

ค่า Sig.ของตัวแปร W มีค่าเท่ากับ 0.000 หมายความว่า S และ W มีความสัมพันธ์กันอยู่ที่นัยสำคัญที่ประมาณ $(1-0.000)*100$ หรือประมาณร้อยละ 100.0

ค่า Sig.ของตัวแปร R มี ค่าเท่ากับ 0.547 หมายความว่า S และ R มีความสัมพันธ์กันอยู่ที่นัยสำคัญที่ประมาณได้ คือ $(1-0.547)*100$ หรือประมาณร้อยละ 45.3

ค่า Sig.ของตัวแปร INF มีค่าเท่ากับ 0.039 หมายความว่า S และ INF มีความสัมพันธ์กันอยู่ที่นัยสำคัญที่ประมาณ $(1-0.039)*100$ หรือประมาณร้อยละ 96.1

ค่า Sig.ของตัวแปร Ex มีค่าเท่ากับ 0.074 หมายความว่า S และ Ex มีความสัมพันธ์กันอยู่ที่นัยสำคัญที่ประมาณ $(1-0.074)*100$ หรือประมาณร้อยละ 92.6

ค่า Sig.ของตัวแปร DF มีค่าเท่ากับ 0.794 หมายความว่า S และ DF มีความสัมพันธ์กันอยู่ที่นัยสำคัญที่ประมาณ $(1-0.794)*100$ หรือประมาณร้อยละ 20.6

ค่า Sig.ของตัวแปร x มีค่าเท่ากับ 0.001 หมายความว่า S และ x มีความสัมพันธ์กันอยู่ที่นัยสำคัญที่ประมาณ $(1-0.001)*100$ หรือประมาณร้อยละ 99.99

ซึ่งค่า Sig. ยิ่งน้อยแสดงว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญ หรือสามารถ Reject Null Hypothesis ซึ่งแสดงว่า ค่าสัมประสิทธิ์นั้นใช้ได้

ค่า F-Statistic เพื่อทดสอบนัยสำคัญของตัวแปรทุกตัวในสมการ ถ้าตัวแปรในสมการทุกตัวมีนัยสำคัญ ก็แสดงว่าสมการดังกล่าวเป็นตัวแทนที่ดีของข้อมูลตัวอย่าง ส่วนวิธีการทดสอบค่า

F-Statistics ในโปรแกรม SPSS ที่ได้มีค่าเท่ากับ 132.516 และค่าของ F-Sig. จะเท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 0 หมายถึงการมีนัยสำคัญโดยการประมาณจะให้ผลใกล้เคียงกับปริมาณการออมของภาคครัวเรือ

ค่า R² เป็นค่าสถิติ ที่แสดงถึงสัดส่วน หรือร้อยละของความผิดพลาด ที่แบบจำลองสามารถอธิบายได้จากสมการที่ประมาณการ จากตัวอย่าง ค่า R² = 0.947 มีค่าเข้าใกล้ 1 หมายความว่า

ว่าสมการที่ประมาณได้เป็นตัวแทนที่ดีของข้อมูลตัวอย่างทั้งหมด หรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ตัวแปรอิสระ Y , W , INF และ x_5 สามารถอธิบายการแปรเปลี่ยนของตัวแปรตาม S ได้มาก เช่นเดียวกับค่า R-Squared เท่ากับ 0.940 ซึ่งเป็นการปรับค่า R^2 ซึ่งมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน

ค่า Durbin-Watson state (d) เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบปัญหา Autocorrelation ซึ่งจะทดสอบว่าตัวคลาดเคลื่อน (e) มีการกระจายเป็นอิสระ ตามข้อสมมติหรือไม่ ถ้ามีการกระจาย เป็นอิสระ ค่า d จะไม่ห่างจาก 2 มาก ค่าที่ได้เท่ากับ 0.812 ซึ่งห่างจาก 2 พอสมควร แสดงว่าตัวรบกวนดังกล่าวมีการกระจายไม่เป็นอิสระมากนัก อาจเกิดจาก ข้อมูลซ้ำรายปีที่มีลักษณะเป็น Time Series จึงทำให้ค่าที่สังเกตอาจวนซ้ำเป็นวัฏจักร

2.2.2 การทดสอบค่า Multicollinearity

1) การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทย (S) กับ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมา (Ex_{t-1}) และ อัตราเงินเฟ้อ (DF)

ตารางที่ 4.6 แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S , Ex_{t-1} , DF

$$\text{สมการความสัมพันธ์ } S = 777.528 + 0.290 Ex_{t-1} + 0.434 DF$$

Regression Statistics

Multiple R 0.945

R Square 0.894

Adjusted R Square 0.890

Standard Error 22.2846

Regression	df	SS	MS	F	Significance F
	2	238428.83	119214.417	240.060	0.000
Residual	57	28306.36			
Total	59	266735.20			

จากตารางที่ 4.6 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ Ex_{t-1} และ DF คือ 0.290 และ 0.434 และมีค่า R Square และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.894 และ 0.890 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ (Ex_{t-1} , DF) สามารถอธิบายค่า ตัวแปรตาม (S) ได้ถึง 89.0 % หรือ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระ (Ex_{t-1} , DF) มีความสัมพันธ์ อธิบายตัวแปรตาม (S) ได้ดี หากพิจารณารูปแบบของสมการถดถอยที่พิจารณาแต่ตัวแปรอิสระตัวเดียวในรูปแบบ โดยพิจารณา Ex_{t-1} ในตัวแบบเพียงตัวเดียว จะปรากฏผลดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ Ex_{t-1}

$$\text{สมการความสัมพันธ์ } S = 749.969 + 0.275 Ex_{t-1}$$

Regression Statistics

Multiple R	0.954
R Square	0.910
Adjusted R Square	0.907
Standard Error	20.5483

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
	2	242667.87	121333.933	287.362	0.000
Residual	57	24067.33	422.234		
Total	59	266735.20			

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ (Ex_{t-1}) คือ 0.275 และมีค่า R Square และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.910 และ 0.907 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ (Y) สามารถอธิบายค่า ตัวแปรตาม (S) ได้ 90.7 % หรือ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระ (Ex_{t-1}) มีความสัมพันธ์ อธิบายตัวแปรตาม (S) ได้ดี หากพิจารณารูปแบบของสมการถดถอยที่พิจารณาแต่ตัวแปรอิสระตัวเดียวในรูปแบบ โดยพิจารณา DF ในตัวแบบเพียงตัวเดียว จะปรากฏผลดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ DF

$$\text{สมการความสัมพันธ์ } S = 228.867 + 0.394DF$$

Regression Statistics

Multiple R	0.457
R Square	0.809
Standard Error	60.8399

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
	2	55750.37	27875.189	7.531	0.001
Residual	57	210984.82	3701.488		
Total	59	266735.20			

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ(DF)คือ 0.394 และมีค่า R Square และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.809 และ 0.801 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ(DF) สามารถอธิบายค่า ตัวแปรตาม (S) ได้ถึง 80.1 % หรือ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระ (DF) มีความสัมพันธ์ อธิบายตัวแปรตาม (S) ได้พอควร

จากข้อมูลดังกล่าว ถ้าพิจารณาค่า SSR และค่า SSE ของตัวแปรในตัวแบบดังกล่าว ทั้ง 3 กรณี สรุปได้ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 แสดงการเปรียบเทียบค่า SSR และค่า SSE ของตัวแปรในตัวแบบดังกล่าว ทั้ง 3 กรณี

ตัวแปรอิสระในสมการ	SSR	SSE
Ex_{t-1}	242,667.87	24,067.32
DF	55,750.37	210,984.82
Ex_{t-1}, DF	238,428.8	328,306.36

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง ค่า SSR และค่า SSE ของตัวแปรอิสระ Ex_{t-1} และ DF คือ

SSR (Ex_{t-1}, DF)	\neq	SSR (Ex_{t-1}) + SSR (DF)
238,428.83	\neq	242,667.87+ 55,750.37
SSR(Ex_{t-1})	\neq	SSE (DF) - SSE (Ex_{t-1}, DF)
242,667.87	\neq	210,984.82 - 28,306.36
SSR (DF)	\neq	SSE (Ex_{t-1}) - SSE (Ex_{t-1}, DF)
55,750.37	\neq	24,067.32 - 28,306.36

จากความสัมพันธ์ดังกล่าว จะเห็นว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ หรือ ตัวทำนาย ทั้งสอง (Ex_{t-1}, DF) จะมีค่าเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เมื่อตัวแปรอิสระตัวใดเข้ามาอยู่หรือ ออกจากตัวแบบ ทั้งนี้เพราะ ตัวแปรอิสระทั้งสองมีความสัมพันธ์ หรือ มีอิทธิพลต่อกันนั่นเอง กรณีนี้ จะทำให้การพยากรณ์เกิดความซ้ำซ้อนกัน ในขณะที่ถ้าพิจารณาค่า SSR และ ค่า SSE ของตัวแปรดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่า ตัวแปรอิสระทั้งสองต่างพยากรณ์ตัวแปรตามตามลักษณะของตัวแปรอิสระ นั้น หรืออาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระในที่นี้ตัวเดียวพยากรณ์ลักษณะของตัวแปรตาม ขณะเดียวกัน ตัวแปรอิสระก็พยากรณ์ลักษณะของตัวแปรตามบางส่วนที่เหมือนกันหรืออธิบายซ้ำนั่นเอง

เนื่องจากตัวแปรอิสระทั้งสองตัวนั้นต่างมีความสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลต่อกัน และเมื่อตัวแปรอิสระนั้นๆ เข้าไปอยู่ในตัวแบบก็จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการตัดสินใจไม่แตกต่างไปจากตัวแปรอิสระอีกตัวหนึ่งที่จะเข้าหรือออกจากตัวแบบเท่าใดนัก

2) การวิเคราะห์สัมพัทธ์ระหว่างปริมาณการออมภาคครัวเรือนในประเทศไทย (S) กับ รายได้ต่อหัวต่อปี (Y) และ อัตราดอกเบี้ย (R)

ตารางที่ 4.10 แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง $S = Y, R$

สมการความสัมพันธ์ $S = 85.725 + 2.031Y + 12.386R$

Regression Statistics

Multiple R 0.844

R Square 0.834

Adjusted R Square 0.893

Standard Error 60.4007

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
	3	62,433.35	20,811.120	5.704	0.002
Residual	56	204,301.84	3,648.247		
Total	59	266,735.20			

จากตารางที่ 4.10 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ Y และ R คือ 2.031 และ 12.386 และมีค่า R Square และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.834 และ 0.893 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ (Y,R) สามารถอธิบายค่า ตัวแปรตาม (S) ได้ถึง 89.3 % หรือ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระ (Y,R) มีความสัมพันธ์ อธิบายตัวแปรตาม (S) ได้ดี หากพิจารณา รูปแบบของสมการถดถอยที่พิจารณาแต่ตัวแปรอิสระตัวเดียวในรูปแบบ โดยพิจารณา Y ในตัวแบบ เพียงตัวเดียว จะปรากฏผลดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์หาค่าตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ Ex_{t-1}

สมการความสัมพันธ์ $S = 211.056 + 2.031Y$

Regression Statistics

Multiple R	0.874
R Square	0.845
Adjusted R Square	0.875
Standard Error	65.7884

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	2	20,032.57	10,016.290	2.314	0.108
Residual	57	246,702.62	4,328.116		
Total	59	266,735.20			

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ (Y) คือ 2.031 และมีค่า R Square และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.845 และ 0.875 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ (Y) สามารถอธิบายค่าตัวแปรตาม (S) ได้ 87.5 % หรือ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระ ((Y) มีความสัมพันธ์ อธิบายตัวแปรตาม (S) ได้ดี หากพิจารณารูปแบบของสมการถดถอยที่พิจารณาแต่ตัวแปรอิสระตัวเดียวในรูปแบบ โดยพิจารณา R ในตัวแบบเพียงตัวเดียว จะปรากฏผลดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 แสดงผลการวิเคราะห์หาค่าตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ R

สมการความสัมพันธ์ $S = 168.28 + 12.301DF$

Regression Statistics

Multiple R	0.466
R Square	0.407
Adjusted R Square	0.487
Standard Error	60.5337

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	2	42,400.79	28,934.079	7.896	0.001
Residual	57	224,334.41	3,664.333		
Total	59	266,735.20			

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ(R)คือ 12.301 และมีค่า R Square และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.407 และ 0.489 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ(R) สามารถอธิบายค่า ตัวแปรตาม (S) ได้เพียง 48.9 % หรือ อาจกล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระ (R) มีความสัมพันธ์ อธิบายตัวแปรตาม (S) ได้เพียง 48.9 %

จากข้อมูลดังกล่าว ถ้าพิจารณาค่า SSR และค่า SSE ของตัวแปรในตัวแบบดังกล่าว ทั้ง 3 กรณี สรุปได้ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบค่า SSR และค่า SSE

ตัวแปรอิสระในสมการ	SSR	SSE
Y	20,032.57	246,702.62
R	42,400.79	224,334.41
Y,R	62,433.35	204,301.84

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง ค่า SSR และค่า SSE ของตัวแปรอิสระ Ex_{t-1} และ DF คือ

$$\begin{aligned} \text{SSR (Y,R)} &= \text{SSR (Y)} + \text{SSR (R)} \\ 62,433.35 &= 20,032.57 + 42,400.79 \\ \text{SSR(Y)} &= \text{SSE (R)} - \text{SSE (Y,R)} \\ 20,032.57 &= 224,334.41 - 204,301.84 \\ \text{SSR (R)} &= \text{SSE (Y)} - \text{SSE (Y,R)} \\ 42,400.79 &= 246,702.62 - 204,301.84 \end{aligned}$$

จากความสัมพันธ์ดังกล่าว จะเห็นว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระทั้งสอง (Y,R) จะมีค่าเท่าเดิมเสมอ ไม่ว่าจะมีส่วนตัวแปรอิสระตัวใดเข้ามาอยู่ในตัวแบบ ทั้งนี้เพราะ ตัวแปรอิสระทั้งสอง ไม่มีความสัมพันธ์ หรือ มีอิทธิพลต่อกันนั่นเอง ในขณะที่ถ้าพิจารณาค่า SSR และ ค่า SSE ของตัวแปรดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่า ตัวแปรอิสระทั้งสองต่างช่วยพยากรณ์ตัวแปรตาม หรืออาจกล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระ ในที่นี้ตัวเดียวพยากรณ์ลักษณะของตัวแปรตาม ได้มีประสิทธิภาพน้อยกว่า ตัวแปรอิสระสองตัว เพราะ ทั้งสองตัวนั้นต่างเป็นอิสระต่อกันและเมื่อตัวแปรอิสระนั้นเข้าไปอยู่ในตัวแบบก็จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการตัดสินใจมีค่าสูงขึ้น

2.2 การออมของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2.2.1 ผลการวิเคราะห์จากสมการการออม โดยการ Run regression ดังนี้

$$S = -211.935 + 0.001Y - 0.007W + 1.682R + 23.295INF - 0.005EX + 56.456DF - 25.057X$$

t-Statistic	(-2.074)	(2.974)	(-0.917)	(1.081)	(4.144)	(-0.745)	(3.151)	(-1.838)
Significant	(0.077)	(0.021)*	(0.390)	(0.316)	(0.004)*	(0.480)	(0.16)	(0.109)

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าสถิติการออมของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

Regression Statistics

Multiple R	0.988
R Square	0.977
Adjusted R Square	0.954
Standard Error	12.92208
Durbin-Watson	1.498

*ค่าสถิติ t ของตัวแปรแต่ละตัวที่ได้ มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.14 แสดงค่าสถิติทำให้ทราบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) เท่ากับ 0.977 หมายความว่า รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัว ทรัพย์สินสุทธิ ระดับเงินเพื่อและอัตราการพึงพิงสามารถอธิบายถึงปริมาณการออมของครัวเรือนภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ระดับความสามารถในการใช้ตัวแปรอิสระอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามอยู่ที่ร้อยละ 97.7 ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนดที่ปรับค่าแล้ว (Adjust R^2) เท่ากับ 0.954 หมายความว่า ตัวแปรต่างๆสามารถอธิบาย ปริมาณการออมของภาคครัวเรือนได้ ร้อยละ 95.4 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังมีปัจจัยอื่นที่มีผลกระทบต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือนไทย และสามารถสรุปความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้ดังนี้

1. รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัว(Y) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.021 แสดงว่ารายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวต่อปี (Y) มีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือนกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรมีค่าเป็นบวก นั่นคือ ถ้ารายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.021 จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าเมื่อมีรายได้ที่จ่ายได้จริงต่อหัวเพิ่มมากขึ้นจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับปริมาณการออมของภาคครัวเรือน

2. ทรัพย์สินสุทธิ (W) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.390 จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบหน้าตัวแปรมีค่าเป็นลบ นั่นคือ ถ้าทรัพย์สินสุทธิลดลงร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน ลดลงร้อยละ 0.007

3. อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.316 จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่าอัตราดอกเบี้ย (R) มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก แสดงว่าอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการออมของภาคครัวเรือน

4. อัตราเงินเฟ้อ (INF) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.004 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรมีค่าเป็นบวก นั่นคือ ถ้าอัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.701

5. ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมา (Ex_{t-1}) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.480 แสดงว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมาไม่มีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือน จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่า ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในประเทศในปีที่ผ่านมา (Ex_{t-1}) มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นลบ นั่นคือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมา มีผลในทางลบต่อปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือน

6. อัตราการพึ่งพิง (DF) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.16 และมีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นลบ นั่นคือถ้าอัตราการพึ่งพิงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือนลดลงร้อยละ 56.45 แสดงว่าอัตราพึ่งพิงมีความสัมพันธ์กับปริมาณการออมของภาคครัวเรือน เพราะอัตราการพึ่งพิงที่สูงขึ้นทำให้มีผลต่อการออมของครัวเรือน

7. วิกฤตเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.109 จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่า ตัวแปรหุ่น (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นลบ ดังนั้นในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจจะทำให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน จะลดลงร้อยละ 25.057

2.2.2 การทดสอบค่า *Multicolinearity*

การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์การออมของภาคครัวเรือนกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (S) กับ สินทรัพย์สุทธิ (W) และ อัตราพึ่งพิง (DF)

ตารางที่ 4.15 แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S = W, DF

สมการความสัมพันธ์ $S = -124.854 + 3.064 W + 588.868 DF$

Regression Statistics

Multiple R	0.931
R Square	0.867
Adjusted R Square	0.845
Standard Error	23.5657

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	2	43620.171	21810.086	39.273	0.000
Residual	12	6664.094	555.341		
Total	14	50284.264			

จากตารางที่ 4.15 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ W และ DF คือ 3.064 และ 588.868 และมีค่า R Square และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.867 และ 0.845 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ (W, DF) สามารถอธิบายค่า ตัวแปรตาม (S) ได้ถึง 84.5 % หรือ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระ (W, DF) มีความสัมพันธ์ อธิบายตัวแปรตาม (S) ได้ดี หากพิจารณา รูปแบบของสมการถดถอยที่พิจารณาแต่ตัวแปรอิสระตัวเดียวในรูปแบบ โดยพิจารณา W ในตัว แบบเพียงตัวเดียว จะปรากฏผลดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ W

สมการความสัมพันธ์ $S = 131.77 + 3.341W$

Regression Statistics

Multiple R	0.909
R Square	0.827
Adjusted R Square	0.813
Standard Error	25.9033

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
	1	41561.538			.000
Residual	13				
Total	14				

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ (Ex_{t-1}) คือ 0.275 และมีค่า R Square และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.910 และ 0.907 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ(Y) สามารถอธิบายค่า ตัวแปรตาม (S) ได้ 90.7 % หรือ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระ (Ex_{t-1}) มีความสัมพันธ์ อธิบายตัวแปรตาม (S) ได้ดี หากพิจารณารูปแบบของสมการถดถอยที่พิจารณาแต่ตัวแปรอิสระตัวเดียวในรูปแบบ โดยพิจารณา DF ในตัวแบบเพียงตัวเดียว จะปรากฏผลดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ DF

$$\text{สมการความสัมพันธ์ } Y = 228.867 + 0.394DF$$

Regression Statistics

Multiple R 0.457

R Square 0.809

Adjusted R Square 0.801

Standard Error 60.8399

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	2	55750.37	27875.189	7.531	.001
Residual	57	210984.82	3701.488		
Total	59	266735.20			

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ(DF)คือ 0.394 และมีค่า R Square และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.809 และ 0.801 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ(DF) สามารถอธิบายค่า ตัวแปรตาม (S) ได้ถึง 80.1 % หรือ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระ (DF) มีความสัมพันธ์ อธิบายตัวแปรตาม (S) ได้พอควร

จากข้อมูลดังกล่าว ถ้าพิจารณาค่า SSR และค่า SSE ของตัวแปรในตัวแบบดังกล่าว ทั้ง 3 กรณี สรุปได้ดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 แสดงการเปรียบเทียบค่า SSR และค่า SSE ของตัวแปรในตัวแบบดังกล่าว
ทั้ง 3 กรณี

ตัวแปรอิสระในสมการ	SSR	SSE
Ex_{t-1}	242,667.87	24,067.32
DF	55,750.37	210,984.82
Ex_{t-1}, DF	238,428.83	28,306.36

จากตารางที่ 4.18 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่าง ค่า SSR และค่า SSE ของตัวแปร

อิสระ Ex_{t-1} และ DF คือ	SSR (Ex_{t-1}, DF)	\neq	SSR (Ex_{t-1}) + SSR (DF)
	238,428.83	\neq	242,667.87 + 55,750.37
	SSR (Ex_{t-1})	\neq	SSE (DF) - SSE (Ex_{t-1}, DF)
	242,667.87	\neq	210,984.82 - 28,306.36
	SSR (DF)	\neq	SSE (Ex_{t-1}) - SSE (Ex_{t-1}, DF)
	55,750.37	\neq	24,067.32 - 28,306.36

จากความสัมพันธ์ดังกล่าว จะเห็นว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ หรือตัวทำนาย ทั้งสอง (Ex_{t-1}, DF) จะมีค่าเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เมื่อตัวแปรอิสระตัวใดเข้ามาอยู่หรือออกจากตัวแบบ ทั้งนี้เพราะ ตัวแปรอิสระทั้งสองมีความสัมพันธ์ หรือ มีอิทธิพลต่อกันนั่นเอง กรณีนี้จะทำให้การพยากรณ์เกิดความซ้ำซ้อนกัน ในขณะที่ถ้าพิจารณาค่า SSR และ ค่า SSE ของตัวแปรดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่า ตัวแปรอิสระทั้งสองต่างพยากรณ์ตัวแปรตามตามลักษณะของตัวแปรอิสระนั้น หรืออาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระในที่นี้ตัวเดียวพยากรณ์ลักษณะของตัวแปรตาม ขณะเดียวกันตัวแปรอิสระก็พยากรณ์ลักษณะของตัวแปรตามบางส่วนที่เหมือนกันหรืออธิบายซ้ำนั่นเอง เนื่องจากตัวแปรอิสระทั้งสองตัวนั้นต่างมีความสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลต่อกัน และเมื่อตัวแปรอิสระนั้นๆ เข้าไปอยู่ในตัวแบบก็จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการตัดสินใจไม่แตกต่างไปจากตัวแปรอิสระอีกตัวหนึ่งที่จะเข้าหรือออกจากตัวแบบเท่าใดนัก

2.3 การออมของภาคกลาง

2.3.1 ผลการวิเคราะห์จากสมการการออม โดยการ Run regression ดังนี้

$$S = 173.097 + 0.001Y + 0.001W + 12.173R + 1.701INF - 0.002EX_{t-1} - 23.131DF - 15.579X_5$$

t-Statistic	(3.028)	(3.328)	(0.081)	(3.198)	(0.595)	(-2.113)	(-1.425)	(-1.166)
Significant	(0.019)	(0.013)*	(0.938)	(0.015)*	(0.571)	(0.072)	(0.197)	(0.282)

ตารางที่ 4.19 แสดงค่าสถิติการออมของภาคกลาง

Regression Statistics

Multiple R	0.933
R Square	0.985
Adjusted R Square	0.971
F -Test	67.567
Durbin-Watson	2.481

*ค่าสถิติ t ของตัวแปรแต่ละตัวที่ได้ มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.19 แสดงค่าสถิติทำให้ทราบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) เท่ากับ 0.985 หมายความว่า รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัว ระดับเงินเพื่อ สามารถอธิบายถึงปริมาณการออมของครัวเรือนภาคกลาง ระดับความสามารถในการใช้ตัวแปรอิสระอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามอยู่ที่ร้อยละ 98.5 ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนดที่ปรับค่าแล้ว (Adjust R^2) เท่ากับ 0.971 หมายความว่า ตัวแปรต่างๆ สามารถอธิบาย ปริมาณการออมของภาคครัวเรือนได้ ร้อยละ 97.1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังมีปัจจัยอื่นที่มีผลกระทบต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือนไทย และสามารถสรุปความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ณ ระดับนัย สำคัญทางสถิติ 0.05 ได้ดังนี้

1. รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัว(Y) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.013 แสดงว่ารายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวต่อปี (Y) มีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรมีค่าเป็นบวก นั่นคือ ถ้ารายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.001 จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าเมื่อมีรายได้ที่จ่ายได้จริงต่อหัวเพิ่มมากขึ้นจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับปริมาณการออมของภาคครัวเรือน

2. ทรัพย์สินสุทธิ(W) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.938 จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่าตัวแปรที่มีค่าเป็นบวก นั่นคือ ถ้าทรัพย์สินสุทธิเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.001

3. อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.015 แสดงว่าอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่าอัตราดอกเบี้ย (R) มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก แสดงว่าอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการออมของภาคครัวเรือน

4. อัตราเงินเฟ้อ (INF) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.004 แสดงว่าอัตราเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรมีค่าเป็นบวก นั่นคือ ถ้าอัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 23.29 สาเหตุอาจเป็นเพราะเมื่ออยู่ในสภาพที่เงินเฟ้อสูง อำนาจซื้อจะลดลง รวมถึงรายได้ที่แท้จริงของครัวเรือนลดลง และทำให้ครัวเรือนต้องใช้จ่ายเงินมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ประชาชนหันมาออมเงินมากขึ้น

5. ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมา (Ex_{t-1}) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.480 แสดงว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมาไม่มีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือน จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในประเทศในปีที่ผ่านมา (Ex_{t-1}) มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นลบ นั่นคือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมา มีผลใน ทางลบต่อปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือน

6. อัตราการพึ่งพิง (DF) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ และ ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.016 แสดงว่าถ้าอัตราการพึ่งพิงมีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือน มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นลบ นั่นคือถ้าอัตราการพึ่งพิงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน ลดลงร้อยละ 23.131 แสดงว่าอัตราพึ่งพิงมีความสัมพันธ์กับปริมาณการออมของภาคครัวเรือน เพราะอัตราการพึ่งพิงที่สูงขึ้นทำให้มีผลต่อการออมของครัวเรือน

7. วิกฤตเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.282 จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่า ตัวแปรหุ่น (X_7) มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นลบ ดังนั้นในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจจะทำให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน จะลดลงร้อยละ 15.579

2.3.2 การทดสอบค่า Multicollinearity

การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์การรวมของภาคกลาง(S) กับ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมา (Ex_{t-1}) และ อัตราฟุ้งเฟ้อ (DF)

ตารางที่ 4.20 แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง $S = Ex_{t-1}, DF$

สมการความสัมพันธ์ $S = -218.789 + 4.970Ex_{t-1} + 1057.374DF$

Regression Statistics

Multiple R	0.597
R Square	0.356
Adjusted R Square	0.249
Standard Error	23.5657

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	2	23182.988	11591.494	3.321	0.071
Residual	12	41890.042	3490.837		
Total	14	65073.029			

จากตารางที่ 4.20 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ Ex_{t-1} และ DF คือ 4.970 และ 1057.374 และมีค่า R Square และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.356 และ 0.249 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ (Ex_{t-1} , DF) สามารถอธิบายค่า ตัวแปรตาม (S) ได้เพียง 24.9 % หรือ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระ (Ex_{t-1} , DF) มีความสัมพันธ์ อธิบายตัวแปรตาม (S) ได้ประมาณเพียง 24.9 % หากพิจารณารูปแบบของสมการถดถอยที่พิจารณาแต่ตัวแปรอิสระตัวเดียวในรูปแบบโดยพิจารณา Ex_{t-1} ในตัวแบบเพียง ตัวเดียว จะปรากฏผลดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ Ex_{t-1}

$$\text{สมการความสัมพันธ์ } S = 209.148 + 6.378Ex_{t-1}$$

Regression Statistics

Multiple R	0.441
R Square	0.194
Adjusted R Square	0.132
Standard Error	63.5030

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	12648.800	12648.800	3.137	0.100
Residual	13	52424.229	4032.633		
Total	14	65073.029			

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ (Ex_{t-1}) คือ 6.378 และมีค่า R Square และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.194 และ 0.132 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ (Ex_{t-1}) สามารถอธิบายค่า ตัวแปรตาม (S) ได้ 13.2 % หรือ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระ (Ex_{t-1}) มีความสัมพันธ์ อธิบายตัวแปรตาม (S) เพียง 13.2 % หากพิจารณารูปแบบของสมการถดถอยที่พิจารณาแต่ตัวแปรอิสระตัวเดียวในรูปแบบ โดยพิจารณา DF ในตัวแบบเพียงตัวเดียว จะปรากฏผลดังตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ DF

$$\text{สมการความสัมพันธ์ } S = -288.367 + 1057.374 DF$$

Regression Statistics

Multiple R	0.995
R Square	0.845
Standard Error	61.4856

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	15926.873	15926.873	4.213	0.061
Residual	13	49146.157	3780.474		
Total	14	65073.029			

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ(DF)คือ 1057.374 และมีค่า R Square และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.845 และ 0.887 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ(DF) สามารถอธิบายค่า ตัวแปรตาม (S) ได้ถึง 88.7 % หรือ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระ (DF) มีความสัมพันธ์ อธิบายตัวแปรตาม (S) ได้ดี

จากข้อมูลดังกล่าว ถ้าพิจารณาค่า SSR และค่า SSE ของตัวแปรในตัวแบบดังกล่าว ทั้ง 3 กรณี สรุปได้ดังตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 แสดงการเปรียบเทียบค่า SSR และค่า SSE ของตัวแปรในตัวแบบดังกล่าว ทั้ง 3 กรณี

ตัวแปรอิสระในสมการ	SSR	SSE
Ex_{t-1}	12,648.800	52,424.229
DF	15,926.873	49,146.157
Ex_{t-1}, DF	23,182.988	41,890.042

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง ค่า SSR และค่า SSE ของตัวแปรอิสระ Ex_{t-1} และ DF คือ

SSR (Ex_{t-1}, DF)	\neq	SSR (Ex_{t-1}) + SSR (DF)
23,182.988	\neq	12,648.800+ 15,926.873
SSR (Ex_{t-1})	\neq	SSE (DF) - SSE (Ex_{t-1}, DF)
12,648.800	\neq	52,424.229- 41,890.042
SSR (DF)	\neq	SSE (Ex_{t-1}) - SSE (Ex_{t-1}, DF)
15,926.873	\neq	52,424.229- 41,890.042

จากความสัมพันธ์ดังกล่าว จะเห็นว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ หรือ ตัวทำนาย ทั้งสอง (Ex_{t-1}, DF) จะมีค่าเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เมื่อตัวแปรอิสระตัวใดเข้ามาอยู่หรือ ออกจากตัวแบบ ทั้งนี้เพราะ ตัวแปรอิสระทั้งสองมีความสัมพันธ์ หรือ มีอิทธิพลต่อกันนั่นเอง กรณี นี้จะทำให้การพยากรณ์เกิดความซ้ำซ้อนกัน ในขณะที่ถ้าพิจารณาค่า SSR และ ค่า SSE ของตัวแปร ดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่า ตัวแปรอิสระทั้งสองต่างพยากรณ์ตัวแปรตามตามลักษณะของตัวแปรอิสระ นั้น หรืออาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระในที่นี้ตัวเดียวพยากรณ์ลักษณะของตัวแปรตาม ขณะเดียวกัน ตัวแปรอิสระก็พยากรณ์ลักษณะของตัวแปรตามบางส่วนที่เหมือนกันหรืออธิบายซ้ำนั่นเอง

เนื่องจากตัวแปรอิสระทั้งสองตัวนั้นต่างมีความสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลต่อกัน และเมื่อตัวแปรอิสระนั้นๆ เข้าไปอยู่ในตัวแบบก็จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการตัดสินใจไม่แตกต่างไปจากตัวแปรอิสระอีกตัวหนึ่งที่จะเข้าหรือออกจากตัวแบบเท่าใดนัก

2.4 การออมของภาคเหนือ

2.4.1 ผลการวิเคราะห์จากสมการการออม โดยการ Run regression ดังนี้

S =	- 6.508	+ 0.004Y	+ 0.019W	- 2.028R	- 5.415INF	- 0.015EX _{t-1}	+ 13.856DF	+ 55.426X ₅
t-Statistic	(-0.072)	(4.937)	(2.062)	(-0.834)	(-2.073)	(-0.527)	(0.907)	(3.679)
Significant	(0.944)	(0.002)*	(0.078)	(0.432)	(0.077)	(0.614)	(0.394)	(0.008)

ตารางที่ 4.24 แสดงค่าสถิติการออมของภาคเหนือ

Regression Statistics

Multiple R	0.988
R Square	0.976
Adjusted R Square	0.953
F -Test	41.340
Durbin-Watson	2.623

*ค่าสถิติ t ของตัวแปรแต่ละตัวที่ได้ มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.24 แสดงค่าสถิติทำให้ทราบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R2) เท่ากับ 0.976 หมายความว่า รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัว และวิกฤตทางเศรษฐกิจ สามารถอธิบายถึงปริมาณการออมของครัวเรือนภาคเหนือ ระดับความสามารถในการใช้ตัวแปรอิสระอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามอยู่ที่ร้อยละ 97.6 ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนดที่ปรับค่าแล้ว (Adjust R2) เท่ากับ 0.976 หมายความว่า ตัวแปรต่างๆ สามารถอธิบาย ปริมาณการออมของภาคครัวเรือนได้ ร้อยละ 97.6 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังมีปัจจัยอื่นที่มีผลกระทบต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือนไทย และสามารถสรุปความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้ดังนี้

1. รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัว(Y) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.002 แสดงว่ารายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวต่อปี (Y) มีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรมีค่าเป็น

บวก นั่นคือ ถ้ารายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.004 จากผลการศึกษามองเห็นได้ว่าเมื่อมีรายได้ที่จ่ายได้จริงต่อหัวเพิ่มมากขึ้นจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับปริมาณการออมของภาคครัวเรือน

2. ทรัพย์สินสุทธิ(W) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.078 จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่าตัวแปรที่มีค่าเป็นบวก นั่นคือ ถ้าทรัพย์สินสุทธิเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.019

3. อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.432 แสดงว่าอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่าอัตราดอกเบี้ย (R) มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก แสดงว่าอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการออมของภาคครัวเรือน

4. อัตรารายได้ (INF) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.077 แสดงว่าอัตรารายได้มีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรมีค่าเป็นลบ นั่นคือ ถ้าอัตรารายได้ลดลงร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน ลดลงร้อยละ 5.41

5. ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมา (Ex_{t-1}) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.614 แสดงว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมาไม่มีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือน จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่า ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในประเทศในปีที่ผ่านมา (Ex_{t-1}) มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นลบ นั่นคือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมา มีผลในทางลบต่อปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือน

6. อัตราการพึ่งพิง (DF) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.394 แสดงว่าถ้าอัตราการพึ่งพิงไม่มีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือน มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก นั่นคือถ้าอัตราการพึ่งพิงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.85

7. วิกฤตเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.008 จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่า ตัวแปรหุ่น (X_5) มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก ดังนั้นในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจจะทำให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือนจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 55.426

2.4.2 การทดสอบค่า *Multicolinearity*

การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์การออมของภาคเหนือ (S) กับ ทรัพย์สินสุทธิ(W) และ อัตรารายได้ (INF)

ตารางที่ 4.25 แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S = W, INF

สมการความสัมพันธ์ S = 65.346 + 5.734W + 2.407 INF

Regression Statistics

Multiple R	0.874
R Square	0.764
Adjusted R Square	0.724
Standard Error	31.4594

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	2	38349.892	19174.946	19.375	0.000
Residual	12	11876.304	989.692		
Total	14	50226.197			

จากตารางที่ 4.25 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ W และ INF คือ 5.734 และ 2.407 และมีค่า R Square และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.764 และ 0.724 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ(W, INF) สามารถอธิบายค่า ตัวแปรตาม (S) ได้ถึง 72.4 % หรือ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระ (W, INF) มีความสัมพันธ์ อธิบายตัวแปรตาม (S) ได้พอควร หากพิจารณารูปแบบของสมการถดถอยที่พิจารณาแต่ตัวแปรอิสระตัวเดียวในรูปแบบโดยพิจารณา W ในตัวแบบเพียงตัวเดียวจะปรากฏผลดังตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26 แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ W

สมการความสัมพันธ์ $S = 50.818 + 5.734W$

Regression Statistics

Multiple R	0.869
R Square	0.756
Adjusted R Square	0.737
Standard Error	30.7169

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	37960.309	37960.309	40.232	0.000
Residual	13	12265.888	943.530		
Total	14	50226.197			

จากตารางที่ 4.26 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ (W) คือ 5.734 และมีค่า R Square และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.756 และ 0.737 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ(W) สามารถอธิบายค่า ตัวแปรตาม (S) ได้ 73.7 % หรือ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระ (Y) มีความสัมพันธ์ อธิบายตัวแปรตาม (S) ได้พอควร หากพิจารณารูปแบบของสมการถดถอยที่พิจารณาแต่ตัวแปรอิสระตัวเดียวในรูปแบบ โดยพิจารณา INF ในตัวแบบเพียงตัวเดียว จะปรากฏผลดังตารางที่ 4.27

ตารางที่ 4.27 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ INF

สมการความสัมพันธ์ $S = 247.265 + 2.407INF$

Regression Statistics

Multiple R	0.533
R Square	0.624
Adjusted R Square	0.657
Standard Error	58.1644

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	6245.942	6245.942	1.846	0.197
Residual	13	43980.255	3383.097		
Total	14	50226.197			

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ(INF)คือ 2.407 และมีค่า R Square และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.624 และ 0.657 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ(INF) สามารถอธิบายค่า ตัวแปรตาม (S) ได้ 65.7 % หรือ อาจกล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระ (R) มีความสัมพันธ์ อธิบายตัวแปรตาม (Y) ได้พอควร 65.7 %

จากข้อมูลดังกล่าว ถ้าพิจารณาค่า SSR และค่า SSE ของตัวแปรในตัวแบบดังกล่าว ทั้ง 3 กรณี สรุปได้ดังตารางที่ 4.28

ตารางที่ 4.28 แสดงการเปรียบเทียบค่า SSR และค่า SSE ของตัวแปรในตัวแบบดังกล่าว

ตัวแปรอิสระในสมการ	SSR	SSE
W	37960.309	12265.888
INF	389.584	49836.613
W,INF	38349.892	11876.304

จากตารางที่ 4.28 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง ค่า SSR และค่า SSE ของตัวแปรอิสระ W และ INF คือ

$$\begin{aligned}
 \text{SSR (W,INF)} &= \text{SSR (W)} + \text{SSR (INF)} \\
 38349.892 &= 37960.309 + 389.584 \\
 \text{SSR(W)} &= \text{SSE (INF)} - \text{SSE (W,INF)} \\
 37960.309 &= 49836.613 - 11876.304 \\
 \text{SSR (R)} &= \text{SSE (W)} - \text{SSE (W,INF)} \\
 389.584 &= 12265.888 - 11876.304
 \end{aligned}$$

จากความสัมพันธ์ดังกล่าว จะเห็นว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระทั้งสอง (W,INF) จะมีค่าเท่าเดิมเสมอ ไม่ว่าจะมีส่วนตัวแปรอิสระตัวใดเข้ามาอยู่ในตัวแบบ ทั้งนี้เพราะ ตัวแปรอิสระทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์ หรือ มีอิทธิพลต่อกันนั่นเอง ในขณะที่ถ้าพิจารณาค่า SSR และค่า SSE ของตัวแปรดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่า ตัวแปรอิสระทั้งสองต่างช่วยพยากรณ์ตัวแปรตาม หรือ อาจกล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระ ในที่นี้ตัวเดียวพยากรณ์ลักษณะของตัวแปรตาม ได้มีประสิทธิภาพน้อยกว่าตัวแปรอิสระสองตัว เพราะ ทั้งสองตัวนั้นต่างเป็นอิสระต่อกันและเมื่อตัวแปรอิสระนั้นเข้าไปอยู่ในตัวแบบก็จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการตัดสินใจมีค่าสูงขึ้น

2.5 การออมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.5.1 ผลการวิเคราะห์จากสมการการออมโดยการ Run regression ดังนี้

$$S = -8.476 + 0.006Y + 0.022W - 4.012R - 4.828INF - 0.013EX_{t-1} + 14.940DF + 70.950X_5$$

t-Statistic	(-0.087)	(4.431)	(1.614)	(-2.374)	(-2.691)	(-0.718)	(0.811)	(7.651)
Significant	(0.933)	(0.003)*	(0.151)	(0.049)*	(0.031)*	(0.496)	(0.444)	(0.000)*

ตารางที่ 4.29 แสดงค่าทางสถิติการออมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Regression Statistics

Multiple R	0.944
R Square	0.989
Adjusted R Square	0.977
F -Test	86.097
Durbin-Watson	2.200

*ค่าสถิติ t ของตัวแปรแต่ละตัวที่ได้ มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.29 แสดงค่าสถิติทำให้ทราบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) เท่ากับ 0.989 หมายความว่า รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัว อัตราดอกเบี้ย ระดับเงินเพื่อ และวิกฤตทางเศรษฐกิจ สามารถอธิบายถึงปริมาณการออมของครัวเรือนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระดับความสามารถในการใช้ตัวแปรอิสระอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามอยู่ที่ร้อยละ 97.6 ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนดที่ปรับค่าแล้ว (Adjust R^2) เท่ากับ 0.977 หมายความว่า ตัวแปรต่างๆ สามารถอธิบายปริมาณการออมของภาคครัวเรือนได้ ร้อยละ 97.7 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังมีปัจจัยอื่นที่มีผลกระทบต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือนไทย และสามารถสรุปความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้ดังนี้

1. รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัว(Y) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.003 แสดงว่ารายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวต่อปี (Y) มีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรมีค่าเป็นบวก นั่นคือ ถ้ารายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.006 จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าเมื่อมีรายได้ที่จ่ายได้จริงต่อหัวเพิ่มมากขึ้นจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับปริมาณการออมของภาคครัวเรือน

2. ทรัพย์สินสุทธิ(W) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.151 จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่าตัวแปรที่มีค่าเป็นบวก นั่นคือ ถ้าทรัพย์สินสุทธิเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.022

3. อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.49 แสดงว่าอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่าอัตราดอกเบี้ย (R) มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นลบ

4. อัตราเงินเฟ้อ (INF) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.031 แสดงว่าอัตราเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรมีค่าเป็นลบ นั่นคือ ถ้าอัตราเงินเฟ้อลดลงร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน ลดลงร้อยละ 4.828

5. ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมา (Ex_{t-1}) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.496 แสดงว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมาไม่มีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือน จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่า ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในประเทศในปีที่ผ่านมา (Ex_{t-1}) มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นลบ นั่นคือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมา มีผลในทางลบต่อปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือน

6. อัตราการพึ่งพิง (DF) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.444 แสดงว่าถ้าอัตราการพึ่งพิงไม่มีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือน มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก นั่นคือถ้าอัตราการพึ่งพิงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.94

7. วิกฤตเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.000 จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่า ตัวแปรหุ่น (X_t) มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก ดังนั้นในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจจะทำให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือนจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 77.95

2.5.2 การทดสอบค่า *Multicollinearity*

การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์การออมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (S) กับ รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัว(Y) และ ทรัพย์สินสุทธิ(W)

ตารางที่ 4.30 แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง $S = Y, W$

สมการความสัมพันธ์ $S = -30.742 + 6.047Y + 4.019W$

Regression Statistics

Multiple R	0.939
R Square	0.881
Adjusted R Square	0.861
Standard Error	22.1336

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	2	43556.039	21778.019	44.454	0.000
Residual	12	5878.767	489.879		
Total	14	49434.806			

จากตารางที่ 4.30 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ Y และ W คือ 6.047 และ 4.019 และมีค่า R Square และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.881 และ 0.861 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ (Y, W) สามารถอธิบายค่า ตัวแปรตาม (S) ได้ 86.1 % หรือ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระ (Y, W) มีความสัมพันธ์ อธิบายตัวแปรตาม (S) ได้ดีถึง 86.1 % หากพิจารณารูปแบบของสมการถดถอยที่พิจารณาแต่ตัวแปรอิสระตัวเดียวในรูปแบบโดยพิจารณา Y ในตัวแบบเพียงตัวเดียว จะปรากฏผลดังตารางที่ 4.31

ตารางที่ 4.31 แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ Y

สมการความสัมพันธ์ $S = -86.246 + 1.141Y$

Regression Statistics

Multiple R	0.907
R Square	0.822
Adjusted R Square	0.808
Standard Error	26.0332

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	40624.344	40624.344	59.942	0.000
Residual	13	8810.462	677.728		
Total	14	49434.806			

จากตารางที่ 4.31 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ (Y) คือ 1.141 และมีค่า R Square และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.822 และ 0.808 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ(Y) สามารถอธิบายค่า ตัวแปรตาม (S) ได้ 80.8 % หรือ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระ (Y) มีความสัมพันธ์ อธิบายตัวแปรตาม (S) ได้ดีถึง 80.8 % หากพิจารณารูปแบบของสมการถดถอยที่พิจารณาแต่ตัวแปรอิสระตัวเดียวในรูปแบบ โดยพิจารณา W ในตัวแบบเพียงตัวเดียว จะปรากฏผลดังตารางที่ 4.32

ตารางที่ 4.32 แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ W

สมการความสัมพันธ์ $S = 52.368 + 7.433W$

Regression Statistics

Multiple R	0.908
R Square	0.824
Adjusted R Square	0.811
Standard Error	25.8489

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	40748.650	40748.650	60.986	0.000
Residual	13	8686.155	668.166		
Total	14	49434.806			

จากตารางที่ 4.32 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ(W)คือ 7.433 และมีค่า R Square และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.824 และ 0.811 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ(W) สามารถอธิบายค่า ตัวแปรตาม (S) ได้ถึง 81.1 % หรือ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระ (DF) มีความสัมพันธ์ อธิบายตัวแปรตาม (S) ได้ดี

จากข้อมูลดังกล่าว ถ้าพิจารณาค่า SSR และค่า SSE ของตัวแปรในตัวแบบดังกล่าว ทั้ง 3 กรณี สรุปได้ดังตารางที่ 4.33

ตารางที่ 4.33 ตารางแสดงการเปรียบเทียบค่า SSR และค่า SSE ของตัวแปรในตัวแบบดังกล่าว
ทั้ง 3 กรณี

ตัวแปรอิสระในสมการ	SSR	SSE
Y	40624.344	8810.462
W	40748.650	8686.155
Y, W	43556.039	5878.767

จากตารางที่ 4.33 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง ค่า SSR และค่า SSE ของตัวแปรอิสระ Y และ W คือ

SSR (Y, W)	≠	SSR (Y) + SSR (W)
43556.039	≠	40624.344 + 40748.650
SSR (Y)	≠	SSE (W) - SSE (Y, W)
40624.344	≠	8686.155 - 5878.767
SSR (W)	≠	SSE (Y) - SSE (Y, W)
40748.650	≠	8810.462 - 5878.767

จากความสัมพันธ์ดังกล่าว จะเห็นว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ หรือตัวทำนาย ทั้งสอง (Y, W) จะมีค่าเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เมื่อตัวแปรอิสระตัวใดเข้ามาอยู่หรือออกจากตัวแบบ ทั้งนี้เพราะ ตัวแปรอิสระทั้งสองมีความสัมพันธ์ หรือ มีอิทธิพลต่อกันนั่นเอง กรณีนี้จะทำให้การพยากรณ์เกิดความซ้ำซ้อนกัน ในขณะที่ถ้าพิจารณาค่า SSR และ ค่า SSE ของตัวแปรดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่า ตัวแปรอิสระทั้งสองต่างพยากรณ์ตัวแปรตามตามลักษณะของตัวแปรอิสระนั้น หรืออาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระในที่นี้ตัวเดียวพยากรณ์ลักษณะของตัวแปรตาม ขณะเดียวกันตัวแปรอิสระก็พยากรณ์ลักษณะของตัวแปรตามบางส่วนที่เหมือนกันหรืออธิบายซ้ำนั่นเอง เนื่องจากตัวแปรอิสระทั้งสองตัวนั้นต่างมีความสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลต่อกัน และเมื่อตัวแปรอิสระนั้นๆ เข้าไปอยู่ในตัวแบบก็จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการตัดสินใจไม่แตกต่างไปจากตัวแปรอิสระอีกตัวหนึ่งที่จะเข้าหรือออกจากตัวแบบเท่าใดนัก

2.6 การออมของภาคใต้

2.6.1 ผลการวิเคราะห์จากสมการการออม โดยการ Run regression ดังนี้

$$S = 204.823 + 0.002Y - 0.013W + 9.629R - 6.357INF - 0.005EX_{t-1} - 68.371DF - 11.138X_5$$

t-Statistic	(4.596)	(2.466)	(-1.398)	(2.590)	(-2.096)	(-0.100)	(-0.366)	(-3.678)
Significant	(0.003)	(0.043)*	(0.205)	(0.036)*	(0.074)	(0.923)	(0.725)	(0.523)

ตารางที่ 4.34 แสดงค่าสถิติการออมของภาคใต้

Regression Statistics

Multiple R	0.983
R Square	0.967
Adjusted R Square	0.934
F -Test	29.239
Durbin-Watson	2.194

*ค่าสถิติ t ของตัวแปรแต่ละตัวที่ได้ มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.34 แสดงค่าสถิติทำให้ทราบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) เท่ากับ 0.967 หมายความว่า รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัว และอัตราดอกเบี้ย สามารถอธิบายถึงปริมาณการออมของครัวเรือนภาคใต้ ระดับความสามารถในการใช้ตัวแปรอิสระ อธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามอยู่ที่ร้อยละ 97.6 ค่าสัมประสิทธิ์ การกำหนดที่ปรับค่าแล้ว (Adjust R^2) เท่ากับ 0.934 หมายความว่า ตัวแปรต่างๆ สามารถอธิบาย ปริมาณการออมของภาคครัวเรือนได้ ร้อยละ 93.4 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังมีปัจจัยอื่นที่มีผลกระทบต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือนไทย และสามารถสรุปความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้ดังนี้

1. รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัว(Y) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.003 แสดงว่ารายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวต่อปี (Y) มีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรมีค่าเป็นบวก นั่นคือ ถ้ารายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.002 จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าเมื่อมีรายได้ที่จ่ายได้จริงต่อหัวเพิ่มมากขึ้นจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับปริมาณการออมของภาคครัวเรือน

2. ทรัพย์สินสุทธิ(W) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.205 จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบหน้าตัวแปรมีค่าเป็นลบ นั่นคือ ถ้าทรัพย์สินสุทธิลดลงร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือนลดลงร้อยละ 0.013

3. อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน (R) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.36 แสดงว่าอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่าอัตราดอกเบี้ย (R) มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก แสดงว่าอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการออมของภาคครัวเรือน

4. อัตราเงินเฟ้อ (INF) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.074 แสดงว่าอัตราเงินเฟ้อไม่มีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือน ส่วนค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรมีค่าเป็นลบ นั่นคือ ถ้าอัตราเงินเฟ้อลดลงร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน ลดลงร้อยละ 6.35

5. ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมา (Ex_{t-1}) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.923 แสดงว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมาไม่มีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือน จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่า ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในประเทศในปีที่ผ่านมา (Ex_{t-1}) มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นลบ นั่นคือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปีที่ผ่านมา มีผลในทางลบต่อปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือน

6. อัตราการพึ่งพิง (DF) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.725 แสดงว่าถ้าอัตราการพึ่งพิงไม่มีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือน มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก นั่นคือถ้าอัตราการพึ่งพิงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 68.37

7. วิกฤตเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.523 จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่า ตัวแปรหุ่น (X_5) มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นลบ ดังนั้นในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจจะทำให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน จะลดลงร้อยละ 11.13

2.6.2 การทดสอบค่า Multicollinearity

การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์การออมของภาคใต้ (S) กับ อัตราเงินเฟ้อ (INF) และ วิกฤตเศรษฐกิจ (X)

ตารางที่ 4.35 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S = INF, X

สมการความสัมพันธ์ $S = 268.280 + 18.774 \text{ INF} + 118.139X$

Regression Statistics

Multiple R	0.685
R Square	0.469
Adjusted R Square	0.381
Standard Error	47.1272

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	2	23874.478	11787.239	5.307	0.022
Residual	12	26651.719	2220.977		
Total	14	50226.197			

จากตารางที่ 4.35 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ INF และ X คือ 18.774 และ 118.139 และมีค่า R Square และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.469 และ 0.381 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ (INF, X) สามารถอธิบายค่า ตัวแปรตาม (S) ได้ 38.1 % หรือ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระ (INF, X) มีความสัมพันธ์ อธิบายตัวแปรตาม (S) ได้เพียง 38.1 % หากพิจารณารูปแบบของสมการถดถอยที่พิจารณาแต่ตัวแปรอิสระตัวเดียวในรูปแบบ โดยพิจารณา INF ในตัวแบบเพียงตัวเดียว จะปรากฏผลดังตารางที่ 4.36

ตารางที่ 4.36 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ INF

สมการความสัมพันธ์ $S = 299.544 + 18.544INF$

Regression Statistics

Multiple R	0.533
R Square	0.624
Adjusted R Square	0.657
Standard Error	58.1644

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	6245.942	6245.942	1.846	0.197
Residual	13	43980.255	3383.097		
Total	14	50226.197			

จากตารางที่ 4.37 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ (INF) คือ 18.544 และมีค่า R Square และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.624 และ 0.657 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ (INF) สามารถอธิบายค่า ตัวแปรตาม (S) ได้ 65.7 % หรือ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระ (Y) มีความสัมพันธ์ อธิบายตัวแปรตาม (S) ได้พอควร 67.7 % หากพิจารณารูปแบบของสมการถดถอยที่พิจารณาแต่ตัวแปรอิสระตัวเดียวในรูปแบบ โดยพิจารณา X ในตัวแบบเพียงตัวเดียว จะปรากฏผลดังตารางที่ 4.38

ตารางที่ 4.37 แสดงผลการวิเคราะห์หาตัวแบบของสมการถดถอยระหว่าง S และ X

สมการความสัมพันธ์ $S = 205.172 + 52.648X$

Regression Statistics

Multiple R	0.309
R Square	0.496
Adjusted R Square	0.426
Standard Error	59.1098

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	4804.558	4804.558	1.375	0.262
Residual	13	45421.639	3493.972		
Total	14	50226.197			

จากตารางที่ 4.37 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ(X)คือ 52.648 และมีค่า R Square และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.496 และ 0.426 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ(X) สามารถอธิบายค่า ตัวแปรตาม (S) ได้ 42.6 % หรือ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระ (DF) มีความสัมพันธ์ อธิบายตัวแปรตาม (S) ได้พอควร

จากข้อมูลดังกล่าว ถ้าพิจารณาค่า SSR และค่า SSE ของตัวแปรในตัวแบบดังกล่าว ทั้ง 3 กรณี สรุปได้ดังตารางที่ 4.38

ตารางที่ 4.38 แสดงการเปรียบเทียบค่า SSR และค่า SSE ของตัวแปรในตัวแบบดังกล่าว ทั้ง 3 กรณี

ตัวแปรอิสระในสมการ	SSR	SSE
INF	25567.193	39505.836
X	4804.558	45421.636
INF,X	23574.478	26651.719

จากตารางที่ 4.38 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง ค่า SSR และค่า SSE ของตัวแปรอิสระ INF และ X คือ

SSR (INF,X)	≠	SSR (INF) + SSR (X)
23574.478	≠	25567.193+ 4804.558
SSR(INF)	≠	SSE (X) - SSE (INF ,X)
25567.193	≠	45421.636- 26651.719
SSR (X)	≠	SSE (INF) - SSE (INF ,X)
4804.558	≠	39505.836 - 26651.719

จากความสัมพันธ์ดังกล่าว จะเห็นว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ หรือ ตัวทำนาย ทั้งสอง (INF,X) จะมีค่าเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เมื่อตัวแปรอิสระตัวใดเข้ามาอยู่หรือออกจากตัวแบบ เพราะตัวแปรอิสระทั้งสองมีความสัมพันธ์ หรือ มีอิทธิพลต่อกันนั่นเอง กรณีนี้จะทำให้การพยากรณ์เกิดความซ้ำซ้อนกัน ในขณะที่ถ้าพิจารณาค่า SSR และ ค่า SSE ของตัวแปรดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่า ตัวแปรอิสระทั้งสองต่างพยากรณ์ตัวแปรตามตามลักษณะของตัวแปรอิสระนั้น หรือ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระในที่นี่ตัวเดียวพยากรณ์ลักษณะของตัวแปรตาม ขณะเดียวกันตัวแปร

อิสระก็พยากรณ์ลักษณะของตัวแปรตามบางส่วนที่เหมือนกันหรืออธิบายซ้ำนั่นเอง เนื่องจากตัวแปรอิสระทั้งสองตัวนั้นต่างมีความสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลต่อกัน

ปัญหา Multicollinearity เป็นปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในการวิเคราะห์การถดถอย โดยเกิดจากความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน เนื่องจากตัวทำนายการพยากรณ์เกิดความซ้ำซ้อนกันได้หลายรูปแบบ โดยตัวทำนายเหล่านั้นอาจจะมีความสัมพันธ์กันในทิศทางที่ต่างกัน เช่น มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน หรือ มีความสัมพันธ์ในทิศทางที่ตรงกันข้ามกัน แต่ลักษณะความสัมพันธ์นั้นอาจจะเกี่ยวข้องกันด้วยขนาดของความสัมพันธ์ด้วยว่ามีความสัมพันธ์กันเท่าใด ส่วนสาเหตุของการเกิดปัญหานี้อาจมาจากหลายสาเหตุ เช่น วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล การกำหนดตัวแบบ การใช้ตัวแปรอิสระมากเกินไป เพียงเพื่อต้องการให้ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดมีค่าสูง วิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าว อาจจะทำให้ได้โดยเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งอาจทำได้ยาก หรือ การปรับรูปแบบของตัวแบบให้เหมาะสม

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2534-พ.ศ.2548 มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษารูปแบบการออมและพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาลักษณะและแนวโน้มการออมของครัวเรือนไทยรวมไปถึงความสัมพันธ์

ระหว่างการออมของครัวเรือนและการออมสุทธิในประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทยในระหว่างปี พ.ศ.2534 - พ.ศ.2548

1.สรุปการวิจัย

1.1 รูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศไทย

1.1.1 รูปแบบการออมของครัวเรือนในประเทศไทยในปี พ.ศ.2534 และปี พ.ศ.

2548 คือครัวเรือนจะนิยมฝากเงินกับสถาบันการเงินมากที่สุดคือร้อยละ 76.95 ในปี พ.ศ.2548 แต่การฝากเงินกับสหกรณ์ก็เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน เนื่องจากการให้ผลตอบแทนในรูปอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าดอกเบี้ยของธนาคาร และรายได้จากดอกเบี้ยของสหกรณ์ได้รับการยกเว้นภาษีดอกเบี้ยเงินฝากสำหรับการออมในรูปการซื้อกรรมธรรม์ประกันชีวิตลดลงมากจากปี พ.ศ.2536 จากร้อยละ 18.48 เหลือเพียงร้อยละ 1.42 ในปี พ.ศ.2541 เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทำให้รายได้ของคนไทยลดลงอยู่ที่ 139.66 พันล้านบาทหรือร้อยละ 3.67 ของการออมทั้งหมด ต่อมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 จนถึงปี พ.ศ. 2548 การออมโดยการซื้อกรรมธรรม์ประกันชีวิตมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเป็น 333.69 พันล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 6.7 ของการออมทั้งหมด การเพิ่มนี้อาจมาจากความไม่แน่นอนของภาวะเศรษฐกิจประกอบกับความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และการเกิดโรคระบาดของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรอบใหม่ ทำให้ครัวเรือนหันมาใส่ใจกับการออมในรูปของการซื้อกรรมธรรม์เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.83 ในปี พ.ศ.2548 ส่วนการออมโดยการซื้อหุ้นนั้นเป็นการออมที่มีความเสี่ยงสูง เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2540 ส่งผลให้การออมในรูปของการซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 0.25 ในปี พ.ศ.2541 จนกระทั่งในปี พ.ศ.2548 การออมใน

รูปแบบนี้เหลือเพียงร้อยละ 0.75 จะเห็นได้ว่าครัวเรือนลดการออมในรูปแบบนี้ลง อาจเนื่องมาจากสถานะเศรษฐกิจที่ไม่แน่นอน

สำหรับการออมในรูปแบบอื่นๆ ได้แก่การออมในสินทรัพย์ทางการเงินมีมูลค่าเฉลี่ยร้อยละ 84.4 ของมูลค่าสินทรัพย์ทั้งหมดของครัวเรือน การเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการออมในสินทรัพย์ทางการเงินมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ยกเว้นในปี พ.ศ.2540 ที่ประเทศไทยประสบกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจทำให้ประชาชนหันไปออมกับสินทรัพย์ถาวรแทน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2545 เป็นช่วงที่เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวทำให้ประชาชนนำเงินมาฝากกับธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น 76.9 จนกระทั่งในปี พ.ศ.2548 ธนาคารพาณิชย์มีสภาพคล่องมากขึ้น ประชาชนมีความเชื่อถือกับการลงทุนกับธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น ทำให้ประชาชนกลับมาออมกับสถาบันการเงินมากขึ้นร้อยละ 83.7 สำหรับการออมในรูปแบบสินทรัพย์ถาวรมีการขยายตัวสูงสุดในปี พ.ศ.2538 เนื่องจากมีการขยายตัวทางธุรกิจอสังหาริมทรัพย์สูงถึงร้อยละ 23.47 จนกระทั่งหลังปีพ.ศ.2541 คือหลังวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจประชาชนเริ่มหันมาออมเป็นสินทรัพย์ถาวรเพิ่มขึ้น ส่วนการออมในรูปแบบสินทรัพย์อื่นๆ ของครัวเรือนอาจเนื่องมาจากได้ผลตอบแทนสูงกว่าการฝากกับสถาบันการเงิน

1.1.2 พฤติกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศไทย มีแนวโน้มลดลงมาโดยตลอด จากปีพ.ศ.2534 เหลือเพียงร้อยละ 30 ของรายได้ในปี พ.ศ. 2537 และร้อยละ 17.5 ในปี พ.ศ. 2541 ส่วนในปีพ.ศ. 2546 เหลือร้อยละ 12.32 ของปริมาณการออมรวมในประเทศ ผลมาจากรายได้เฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.1 ในปีพ.ศ.2537 – พ.ศ.2541 ต่ำกว่าดัชนีราคาผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 34.2 เมื่อคิดเป็นร้อยละของรายได้พบว่ารายจ่ายเพื่อการอุปโภคและบริโภคสูงถึงร้อยละ 71.4 ในปี พ.ศ. 2541 มีผลทำให้การออมของครัวเรือนลดลง เมื่อคิดเป็นร้อยละของรายได้ครัวเรือนจะมีการออมเพียง 17.3 เทียบกับร้อยละ 27.6 ในปี พ.ศ.2536 จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่สำรวจร่วมกับธนาคารแห่งประเทศไทย การที่เศรษฐกิจเริ่มชะลอตัวลงในปี พ.ศ. 2541 จากวิกฤตการณ์สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของครัวเรือนในการพยายามรักษาระดับมาตรฐานการครองชีพโดยลดการออมของตนเองลง หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2543 เนื่องจากค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคและเงินออมมีอัตราการขยายตัวสูงประกอบกับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากอยู่ในระดับต่ำ ทำให้ครัวเรือนมีการออมลดลงจนถึงปี พ.ศ.2546 จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2548 การออมของภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้นเป็น 34.5 พันล้านบาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.0

1.2 ลักษณะและแนวโน้มการออมของครัวเรือน การออมรวมและการออมสุทธิของภาคครัวเรือนในประเทศไทย

1.2.1 ลักษณะและแนวโน้มการออมของครัวเรือน ในช่วงปี พ.ศ.2534 - พ.ศ.2548 การเปลี่ยนแปลงการออมของครัวเรือนมีลักษณะเพิ่มขึ้นจาก 253.4 พันล้านบาทในปี พ.ศ.2534 เป็น 345.5 พันล้านบาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 35.5 จนกระทั่งในปีพ.ศ.2540 ที่ประเทศประสบกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ทำให้การออมภาคครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากประชาชนไม่มั่นใจในภาวะเศรษฐกิจ ประชาชนเพิ่มความระมัดระวังในการใช้จ่าย ทำให้การออมภาคครัวเรือนสูงขึ้น 470.3 พันล้านบาท ทำให้ภาคครัวเรือนมีเงินออมเกินดุล หลังจากนั้นในปีพ.ศ.2543-2545 มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนเพิ่มขึ้น อัตราการขยายตัวของการออมเริ่มลดลงเนื่องจากการดึงเงินออมไปใช้ในภาคธุรกิจอื่น จนกระทั่งในปีพ.ศ.2546 เริ่มมีการรณรงค์และส่งเสริมการออมมากขึ้น การออมจึงเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 16.3 และร้อยละ 27.8 ในปีพ.ศ.2537 และลดลงมาเหลือเพียงร้อยละ 7.8 ในปีพ.ศ.2548

1.2.2 การออมรวมและการออมสุทธิของภาคครัวเรือนในประเทศไทย การออมรวมในประเทศไทยในปีพ.ศ.2548 มีมูลค่า 1978.3 พันล้านบาทขยายตัวร้อยละ 6.8 เทียบกับร้อยละ 9.8 ในปีพ.ศ.2547 การออมรวมในประเทศลดลงเนื่องจากเงินออมรวมของสถาบันการเงินส่วนใหญ่ที่ชะลอตัวลง และมีบางสถาบันที่ขาดทุน การออมสุทธิของภาคครัวเรือนตั้งแต่ในปีพ.ศ.2534 - พ.ศ.2548 มีแนวโน้มที่ไม่คงที่ตามสภาวะเศรษฐกิจ โดยในปีพ.ศ.2548 การออมสุทธิมีมูลค่า 1050.9 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.9 เทียบกับร้อยละ 13.4 ในปีพ.ศ.2547 เป็นผลมาจากการออมภาคเอกชนที่ชะลอตัวลงเหลือเพียงร้อยละ 13.9 เทียบกับร้อยละ 24.7 ในปีพ.ศ.2547 ในขณะที่การออมภาครัฐมีการชะลอตัวลงร้อยละ 11.7 ในปีพ.ศ.2547 เนื่องจากการออมสุทธิภาครัฐ ภาครัฐวิสาหกิจ ได้มีการนำเข้าเครื่องบินมือสองและทางการพิเศษได้ขยายการเวนคืนที่ดินเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ภาครัฐวิสาหกิจขาดดุลเงินออมถึง 3,640 พันล้านบาท การออมสุทธิของภาคครัวเรือนในปีพ.ศ.2541 จะเห็นได้ว่าภาคครัวเรือนมีการออมเพิ่มขึ้นถึง 476.3 พันล้านบาท แต่หลังจากนั้นการออมของภาคครัวเรือนมีแนวโน้มที่ลดลงเรื่อย ๆ จนถึงปีพ.ศ.2546 ที่การออมเพิ่มขึ้น สาเหตุที่การออมภาคครัวเรือนลดลงเรื่อย ๆ นี้ เนื่องมาจากการลดลงของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและดอกเบี้ยเงินกู้ ทำให้ครัวเรือนเกิดการนำเงินในอนาคตมาบริโภคทำให้ภาคครัวเรือนลดการออมลง

สัดส่วนการออมของครัวเรือนต่อการออมสุทธิในประเทศไทยในปีพ.ศ.25484 สัดส่วนการออมของครัวเรือนเท่ากับร้อยละ 40.3 ของการออมสุทธิในประเทศไทยและได้มีการลดลงอย่างต่อเนื่องและสูงสุดในปีพ.ศ.2542 ร้อยละ 60.5 เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำมาจากปีพ.ศ.2541 ทำให้การออมภาคธุรกิจ ภาครัฐบาลและภาครัฐวิสาหกิจลดลง มีเพียงภาคครัวเรือนเท่านั้นที่มีเงินออม

สูงขึ้น และสัดส่วนการออมของครัวเรือนได้ลดลงอย่างต่อเนื่องเหลือเพียงร้อยละ 27.7 ในปีพ.ศ. 2545 และร้อยละ 26.0 ในปีพ.ศ.2546 เนื่องจากการออมที่มาจากภาครัฐบาลและภาครัฐวิสาหกิจได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนถึงในปีพ.ศ.2544 - 2548 การออมภาครัฐบาล ภาครัฐวิสาหกิจและภาคธุรกิจเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.8 21.96 และร้อยละ 2.6 ตามลำดับ ในขณะที่การออมภาคครัวเรือนมีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.9 เท่านั้น จะเห็นได้ว่าการออมที่มาจากภาคครัวเรือนมีขนาดและความสำคัญลดลงเมื่อเทียบกับการออมที่มาจากเศรษฐกิจอื่นในโครงสร้างการออมสุทธิในประเทศไทย

1.3 ปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย

ปัจจัยที่มีผลต่อการออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทยมี 4 ปัจจัยอันได้แก่ รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวต่อปี สิ้นทรัพย์สุทธิ ระดับเงินเฟ้อ และช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ ปัจจัยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการออมของ ภาคครัวเรือนในประเทศไทยคือ รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวต่อปี อัตราดอกเบี้ย ระดับเงินเฟ้อ อัตราการพืงพืง และช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรมีเครื่องหมายเป็นบวกมีค่าเท่ากับ 0.002, 0.854, 3.477, 31.481 และ 22.791 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยมีความสัมพันธ์ตรงข้ามกับปริมาณการออมของภาคครัวเรือนใน ประเทศไทยคือสิ้นทรัพย์สุทธิ และค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในประเทศในปีที่ผ่านมา ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร มีค่าเท่ากับ -0.031, และ -0.083 ตามลำดับ

1.4 ร้อยละของอัตราการออมของภาคครัวเรือนต่อปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออม

อัตราร้อยละของการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อปริมาณการออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทย ได้แก่ รายได้ที่ใช้จ่ายจริงต่อหัวต่อปี สิ้นทรัพย์สุทธิ อัตราเงินเฟ้อ และช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ

จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่ารายได้ที่แท้จริงต่อหัวต่อปี มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก ดังนั้นถ้ารายได้ที่แท้จริงต่อหัวต่อปีเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือนจะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.002

จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่าทรัพย์สินสุทธิ มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นลบ ดังนั้นถ้าทรัพย์สินสุทธิเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1 จะส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือนจะลดลง ร้อยละ 0.031

จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่าระดับเงินเฟ้อ มีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก ดังนั้นถ้าระดับเงินเฟ้อเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1 จะส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือนจะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 3.477

จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จะพบว่าตัวแปรหุ่นมีค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก ดังนั้นถ้าตัวแปรหุ่นเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.791

1.5 การออมของครัวเรือนในส่วนภูมิภาค

การออมในส่วนภูมิภาคพบว่า กรุงเทพมหานครมีการออมสูงสุด ขณะที่ครัวเรือนภาคกลางมีอัตราการออมสูงสุดคือร้อยละ 23 รองลงมาคือภาคใต้และภาคเหนือร้อยละ 20 และ ร้อยละ 16 ตามลำดับ และครัวเรือนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทั้งอัตราการออมและอัตราการออมต่ำที่สุดคือร้อยละ 4

จากผลการสำรวจในรอบปี 2547 พบว่า ครัวเรือนโดยรวมทั่วประเทศมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 14,963 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่เป็นรายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนคือ ร้อยละ 43.8 รองลงมาเป็นรายได้จากกำไรจากการทำธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตรคือร้อยละ 17.8 โดยที่ครัวเรือนมีการใช้จ่ายเดือนละ 12,297 บาทหรือร้อยละ 82.2 ของรายได้ทั้งสิ้น เมื่อพิจารณาตามภาคต่างๆ พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ สูงกว่าภาคอื่นๆมาก คือ 28,135 บาทต่อเดือน โดยมีการใช้จ่ายเดือนละ 21,716 บาทหรือร้อยละ 77.2 ของรายได้ทั้งสิ้น ขณะที่ครัวเรือนในภาคกลาง ภาคใต้และภาคเหนือมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 16,355 14,469 และ 10,885 บาทตามลำดับ โดยที่ครัวเรือนในภาคใต้มีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายต่อรายได้สูงกว่าภาคอื่น คือ ร้อยละ 89.1 ของรายได้ทั้งสิ้น ส่วนครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายได้เฉลี่ยต่ำที่สุดเพียงเดือนละ 10,139 บาท และนำไปใช้จ่ายร้อยละ 83.7 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ครัวเรือนในทุกภาคของประเทศไทยมีรายได้สูงกว่าค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ มีสัดส่วนของเงินรายได้ที่เหลือจ่ายสำหรับนำไปชำระหนี้และเพื่อการเก็บออมมากที่สุดคือร้อยละ 23 ส่วนครัวเรือนในภาคใต้มีรายได้เหลือจากการใช้จ่ายในสัดส่วนที่ต่ำที่สุดคือร้อยละ 11

2. อภิปรายผล

ประเด็นแรก เพื่อศึกษารูปแบบการออมและพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศไทย จากผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนาพบว่ารูปแบบการออมของครัวเรือนในประเทศไทย ในปี.ศ.2534 และ ปีพ.ศ.2548 คือครัวเรือนมีการฝากเงินกับสถาบันการเงินมากที่สุด แต่การฝากเงินกับสหกรณ์ก็เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน เนื่องจากการฝากเงินกับสหกรณ์ให้ผลตอบแทนในรูปของอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงิน และไม่ต้องเสียภาษีเงินได้ สำหรับการออม

ในรูปของการซื้อกรรมกรรมประกันชีวิตพบว่าในช่วงภาวะวิกฤตเศรษฐกิจตกต่ำในปีพ.ศ.2540 ทำให้คนไทยมีรายได้อัตราลดลง ต่อมาระยะหลังได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากความไม่ปลอดภัยและความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ สำหรับการออมในรูปแบบสินทรัพย์ทางการเงินนอกระบบ เช่น การซื้อทองคำ ซื้อพันธบัตรรัฐบาล การซื้อเงินตราต่างประเทศมีแนวโน้มลดลง การออมในรูปแบบสินทรัพย์ถาวรหลังจากเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ประชาชนหันมาออมสินทรัพย์ถาวรลดลง ส่วนพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงมาโดยตลอด ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนไทยประกอบด้วยรายได้ถาวรที่แท้จริงของครัวเรือน รายได้ชั่วคราวที่แท้จริงของครัวเรือน การคาดคะเนในอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง รวมถึงอัตราเงินเฟ้อที่จะเกิดขึ้น ซึ่งผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับแนวคิดทางทฤษฎีการออมและสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นที่สอง เพื่อศึกษาลักษณะและแนวโน้มการออมของครัวเรือน การออมรวมและการออมสุทธิในประเทศ จากผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนาพบว่า ลักษณะและแนวโน้มการออมของครัวเรือนมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากขึ้นอยู่กับสภาวะทางเศรษฐกิจ อัตราการขยายตัวของ การออมของครัวเรือนมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ การออมภาคครัวเรือนแต่เดิมนั้นถือว่าการออมที่มีความสำคัญมาก กล่าวได้ว่าประมาณครึ่งหนึ่งของการออมสุทธิในประเทศไทยเป็นการออมที่มาจากภาคครัวเรือน แต่ในช่วงที่ทำการศึกษาพบว่า การออมที่มาจากภาคครัวเรือนมีขนาดและความสำคัญลดลง เมื่อเทียบกับการออมที่มาจากภาคเศรษฐกิจอื่นภายในประเทศ ส่วนการออมภาคครัวเรือนลดลง เมื่อเทียบกับการออมสุทธิในประเทศ จะเห็นได้ว่าลักษณะและแนวโน้มการออมภาคครัวเรือนลดลง อัตราการขยายตัวของ การออมภาคครัวเรือนค่อนข้างต่ำ ทำให้เห็นได้ว่าการออมภาคครัวเรือนมีความสำคัญลดลงมา สำหรับการออมรวมและการออมสุทธิของภาคครัวเรือนในประเทศไทย พบว่าในปีพ.ศ. 2548 การออมรวมของประเทศลดลงเนื่องจากเงินออมรวมของสถาบันการเงินส่วนใหญ่ที่ชะลอตัวลง การออมสุทธิมีแนวโน้มลดลงเป็นผลมาจากภาคเอกชนที่ชะลอการลงทุนลง

ประเด็นที่สาม เพื่อศึกษาปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย โดยนำข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมได้ในช่วงเวลาต่างๆ จากการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ โดยวิธี OLS (Ordinary Least Square) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า

รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัว เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดปริมาณการออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทยในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เหตุผลที่ให้ปัจจัยรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวเป็นปัจจัยกำหนดการปริมาณการออมของภาคครัวเรือนนั้น เนื่องจากปัจจัยรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้การออมของภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้น ประกอบกับการบริโภคของครัวเรือนมีความเหมาะสม ส่งผลทำให้มีกำลังการออมสูงขึ้น

สินทรัพย์สุทธิ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดปริมาณการออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทยในทางตรงกันข้าม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เหตุผลที่ให้อัจฉริยะสินทรัพย์สุทธิมีผลด้านลบต่อการกำหนดการออมของภาคครัวเรือนนั้น เนื่องจากเมื่อทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้น ครัวเรือนจะไม่มีเวลาจำเป็นในการออม เพราะฉะนั้นปัจจัยสินทรัพย์สุทธิที่เพิ่มขึ้นทำให้การออมของภาคครัวเรือนลดลง

อัตราดอกเบี้ย เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดปริมาณการออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทย อัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการออมของภาคครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ แสดงว่าเมื่ออัตราดอกเบี้ยซึ่งคือ อัตราผลตอบแทนของการออมของภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้น การออมของครัวเรือนจะเพิ่มขึ้น สาเหตุเพราะอัตราดอกเบี้ยเป็นสิ่งชักจูงให้ครัวเรือนสนใจที่จะออมเงินเพื่อหวังผลตอบแทน

อัตราเงินเฟ้อ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดปริมาณการออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทยในทางเดียวกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เหตุผลที่ให้อัจฉริยะอัตราเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน อาจเป็นเพราะ เมื่ออยู่ในสภาพที่เงินเฟ้อสูง อำนาจซื้อจะลดลง รวมถึงรายได้ที่แท้จริงของครัวเรือนลดลง และทำให้ครัวเรือนต้องใช้จ่ายเงินมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ประชาชนหันมาออมเงินมากขึ้น

ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในประเทศในปีที่ผ่านมา เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดปริมาณการออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทย โดยค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เหตุผลที่ให้อัจฉริยะค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในประเทศในปีที่ผ่านมาที่มีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับการออม เพราะค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเกิดจากการใช้เงินที่มีอยู่ในการจับจ่ายใช้สอย ถ้าการใช้จ่ายสูงขึ้น จะส่งผลให้ครัวเรือนมีภาวะการออมที่ต่ำ

ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ปี พ.ศ.2540 ถึง พ.ศ.2541 เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดปริมาณการออมของภาคครัวเรือนในประเทศไทย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ที่ตั้งไว้ เหตุผลที่ทำให้ปัจจัยช่วงที่เกิดภาวะเศรษฐกิจ ปี พ.ศ. 2540 ถึง พ.ศ. 2541 มีต่อการกำหนดการปริมาณการออมของภาคครัวเรือนนั้น เนื่องจากเมื่อเกิดปัญหาภาวะเศรษฐกิจ ปี พ.ศ. 2540 ถึง พ.ศ. 2541 การออมของครัวเรือนจะสูงขึ้นเพราะปัญหาราคาสินค้าที่แพงขึ้น การปิดกิจการ การว่างงาน และการล้มละลาย รวมถึงการที่ไม่เหมาะสมที่จะทำการลงทุนในช่วงวิกฤติ ทำให้ครัวเรือนวิตกกังวลกับอนาคตที่ไม่แน่นอน ทำให้ครัวเรือนเลือกที่ออมเงินมากกว่าการใช้จ่าย

การออมในส่วนภูมิภาคพบว่า กรุงเทพฯและปริมณฑลมีระดับการออมสูงสุด ขณะที่ครัวเรือนภาคกลางมีอัตราการออมสูงคือร้อยละ 23 รองลงมาคือภาคใต้และภาคเหนือร้อยละ 20

และ ร้อยละ 16 ตามลำดับ และครัวเรือนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทั้งระดับการออมและอัตราการออมต่ำที่สุดคือร้อยละ 4 เมื่อพิจารณาในแต่ละภาค พบว่า รายได้หลักส่วนใหญ่ของครัวเรือนในทุกภาคเป็นรายได้จากค่าจ้างและเงินเดือน โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ และภาคกลางมีรายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนสูงที่สุด สำหรับแหล่งที่เป็นรายได้ของภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ที่เป็นรายได้อันดับรองคือรายได้ที่มาจาก การประกอบการเกษตร

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ.2534 – พ.ศ.2548 สามารถนำมาเสนอเป็นแนวทางในการรักษาและเพิ่มระดับการออมของ ครัวเรือนในประเทศไทยให้เพิ่มขึ้นในอนาคต ดังนี้คือ

3.1 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาพบว่า มีตัวแปรบางตัวที่เป็นตัวกำหนดการออม แต่ในบางตัวกำหนดการออมบางตัวพบว่าไม่มีอิทธิพลต่อการออม ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรให้ความสำคัญในตัวแปรอื่นๆ ที่น่าจะมีอิทธิพลต่อการออม เช่น ปัจจัยรายได้ถาวร ปัจจัยทางด้านสถาบันการเงิน ปัจจัยการลงทุนจากต่างประเทศ และปัจจัยเชิงคุณภาพ เช่น เพศ อายุ อาชีพ อัตราการเกิด ขนาดครัวเรือน การศึกษา

3.2 ค่าใช้จ่ายในการบริโภคก็เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดการออมของภาคครัวเรือน เนื่องจากครัวเรือนส่วนใหญ่มักนำรายได้ไปใช้ในการบริโภคมมากกว่าการออม ดังนั้นถ้าลดค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในครัวเรือนลงโดยการลดค่าใช้จ่ายในการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย สินค้านำเข้า จะส่งผลให้การออมของครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้การที่รัฐบาลพยายามชักจูงให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการออม มากขึ้น ลดการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย

3.3 เนื่องจากรายได้เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการออมมากที่สุด ดังจะเห็นได้จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทางรายได้มีการออมมีความสำคัญต่อการออมรวมของครัวเรือน ดังนั้นประเทศควรมีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น เช่น นโยบายการเงินโดยการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยซึ่งจากการศึกษาพบว่าอัตราดอกเบี้ยทำให้การออมเพิ่มขึ้นหรือนโยบายการคลัง เช่นการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

4.3 ส่งเสริมให้ระบบการเงินมีระดับความสำคัญให้มากขึ้น จากการศึกษาพบว่าระดับความสำคัญทางการเงินมีผลในทางบวกกับการออมในรูปแบบสินทรัพย์ทางการเงินของครัวเรือน ดังนั้นนโยบายส่งเสริมให้ระดับความสำคัญทางการเงินเพิ่มขึ้นจะสามารถยกระดับการออมในรูปแบบ

สินทรัพย์ทางการเงินของครัวเรือนในสูงขึ้น ประกอบกับยังสามารถลดระดับการถือสินทรัพย์ถาวรของครัวเรือนที่ไม่จำเป็นลงได้ เช่น การเก็งกำไรในอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

จากการศึกษาพบว่า

4.1 การศึกษาด้วยการใช้สมการถดถอยเชิงซ้อน ไม่สามารถอธิบาย การออมของครัวเรือนไทยได้อย่างสมบูรณ์ แสดงว่ายังมีปัจจัยอื่นๆ อีกที่มีผลต่อการออมของภาค ครัวเรือน ดังนั้นการศึกษารั้งต่อไป ควรเพิ่มตัวแปรอื่นๆ ที่น่าสนใจเข้าไปเป็นตัวแปรอิสระอีก เช่น พฤติกรรมการบริโภค สินค้าฟุ่มเฟือย สินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภค และการออมจากต่างประเทศ เป็นต้น

4.2 จำนวนข้อมูลที่นำมาคำนวณในสมการถดถอยสมควรมีมากกว่ารายไตรมาส เพราะจะทำให้มีความน่าเชื่อถือ และพยากรณ์สมการได้ดีขึ้น

4.3 จากสาเหตุของวิกฤตทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2540 ทำให้พบว่าวิกฤตทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นเนื่อง จากปัญหาทางโครงสร้างเศรษฐกิจที่สะสมมาเป็นเวลานาน ดังนั้นเพื่อป้องกันวิกฤตในอนาคต รัฐควรที่จะวางแนวทางนโยบายในการบริหารเศรษฐกิจของประเทศที่มีความรอบคอบและรัดกุมมากขึ้นและให้ความสำคัญในการติดตามตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการเกิดวิกฤต ซึ่งตัวแปรที่น่าจะมีผลต่อการเกิดวิกฤตคือ การส่งออกและมูลค่าเงินฝัก ดังนั้นรัฐควรมีมาตรการในการส่งเสริมการออมภายในประเทศ และติดตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศอื่นด้วย เพราะวิกฤตที่เกิดขึ้นในประเทศหนึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประเทศอื่นได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กองคลังข้อมูลและสนเทศสถิติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2548) ประมวลข้อมูลสถิติที่สำคัญของประเทศไทย กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์อักษรไทย
- ชัยวุฒิ อิศวรจิกุล (2541) “การวิเคราะห์การออมโดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐกิจในประเทศไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจการเงิน 2540 ฝ่ายวิชาการ
- _____. (2535) “รายงานประจำปี 2534” กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- _____. (2536) “รายงานประจำปี 2535” กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- _____. (2537) “รายงานประจำปี 2536” กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- _____. (2541) “รายงานเศรษฐกิจและการเงิน 2540” กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คิวพร
- พนารัตน์ วงศ์คุณสันติ (2540) “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมในภาคครัวเรือนในประเทศไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พลพิภพ ไชยรพ (2534) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของประเทศไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- วิไลลักษณ์ ไทยอุสุห์ และ วลัยภรณ์ อัดตะนันท์ (2531) “รายงานผลการวิจัยการเร่งการออมของครัวเรือนในประเทศไทย” สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สนธยา นริสศิริกุล (2535) “การวิเคราะห์การออมของครัวเรือนปี พ.ศ. 2517-2533” วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สุทิพย์ พิบูลย์ทิพย์ (2538) “การออมของครัวเรือนในสถาบันการเงินในประเทศไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- โสภณ โรจน์ธำรง (2537) “พฤติกรรมการออมของครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” วารสารเศรษฐศาสตร์ 2538, (มีนาคม): 23-28
- สำนักงานนโยบายการออมและการลงทุน(2546) “สถิติการออมและการลงทุน” ค้นคืนวันที่ 26 ตุลาคม 2546 จาก <http://www.mof.go.th/>
- อัญชลี จันทร์ดี (2529) “การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการออมของประเทศไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Andrew A Samwick (2006). "Differences in household saving behavior: Evidence from industrial and developing countries" *The Developing Economics* : 138-153.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แสดงรูปแบบการออมของครัวเรือนในประเทศไทย

การออมของครัวเรือนในประเทศไทย

การออมเป็นพฤติกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญของมนุษย์ ประชาชนในทุกประเทศมีการออมส่วนหนึ่งของรายได้ไว้สำหรับใช้จ่ายในอนาคต แต่ลักษณะการออมก็แตกต่างกันตามเวลาและต่างกันไปในแต่ละประเทศ

พฤติกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศไทย

การออมของครัวเรือนสัมพันธ์โดยตรงกับรายได้ (Kosiyanon, 1974 : 32-35) เมื่อประชาชนมีรายได้มากขึ้นก็จะจัดสรรรายได้เพื่อเป็นการออมมากขึ้นตามไปด้วย และเมื่อเปรียบเทียบการออมของคนเมืองและชนบทแล้ว จะพบความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายของการออมในเมืองสูงกว่าในชนบท ซึ่งเป็นความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายของการออมของครัวเรือนที่ได้รายได้จากค่าจ้างน้อยกว่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายของการออมของครัวเรือนที่ได้รายได้จากอาชีพอื่น

ขณะเดียวกันถ้าหากว่าสมาชิกในครอบครัวมีสมาชิกเป็นจำนวนมากที่อยู่ในสภาพของผู้พึ่งพิง (คนที่ไม่มีรายได้ในครัวเรือน เช่น เด็ก คนชรา คนป่วยเรื้อรัง) การออมของครัวเรือนก็จะทำได้น้อย (โสภณ, 2538 : 28) ทั้งนี้เนื่องมาจากว่าเงินที่จะจัดสรรไว้สำหรับการออมนั้นจะต้องนำมาจุนเจือแก่ผู้พึ่งพิงทั้งหลายทำให้โอกาสที่จะทำการออมมีน้อยลง ดังนั้นจำนวนผู้พึ่งพิงจึงมีความสัมพันธ์กับการออมของครัวเรือนในทางลบ เช่นเดียวกับขนาดของครัวเรือนมีผลในทางลบต่อการออม (สุจิตรา 2526 : 45-48) เพราะว่าเมื่อสมาชิกในครอบครัวมีเป็นจำนวนมาก ค่าใช้จ่ายต่างๆ ก็จะมากตามไปด้วย ทำให้การออมลดน้อยลง

เมื่อคนมีอายุมากขึ้น อัตราส่วนการออมต่อรายได้จะมากขึ้นเนื่องจากว่าความสามารถในวัยทำงานมีมาทำให้ได้รายได้มากขึ้น ส่งผลให้มีการเก็บออมมากขึ้นความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออมจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนถึงอายุ ช่วง 30-39 ปี จากนั้นความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออมจะลดลง กล่าวคือ ในตอนแรกอายุมากขึ้นอัตราส่วนการออมต่อรายได้จะมากขึ้น จากนั้นความสามารถการออมก็ลดลง เพราะว่าเรี่ยวแรงในการทำงานน้อยลง รายได้ก็จะได้น้อยลง และมีภาระต้องใช้จ่ายมากขึ้นเมื่อครอบครัวมีขนาดใหญ่ขึ้นเช่น ลูกโตขึ้นต้องใช้จ่ายในการเรียนมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนไทย

สำนักงานสถิติแห่งชาติร่วมกับ ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ทำการสำรวจพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนไทยโดยใช้การสัมภาษณ์ในทุกภาค ทุกอาชีพในปี พ.ศ.2523 พ.ศ.2536 และครั้งสุดท้ายเมื่อปี พ.ศ.2541 โดยมีการเปรียบเทียบให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการออม

จากการสำรวจ พบว่า อัตราการออมของครัวเรือนลดลงโดยตลอด จากร้อยละ 30 ของรายได้ ในปี พ.ศ. 2523 เหลือร้อยละ 27.5 และ 17.3 ในปี พ.ศ. 2536 และ 2541 ตามลำดับตามตารางที่ 3 โดยเป็นผลมาจากรายได้เฉลี่ย ที่เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 15.1 ในปี พ.ศ.2536 – พ.ศ.2541 (ต่ำกว่าดัชนีผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 34.2 ในช่วงเดียวกัน) เมื่อคิดเป็นร้อยละของรายได้ พบว่ารายจ่ายเพื่อการบริโภคอุปโภคจะสูงถึงร้อยละ 71.4 ในปี พ.ศ.2541 เทียบกับร้อยละ 60.3 ของรายได้ในการสำรวจครั้งก่อน มีผลทำให้การออมของครัวเรือนลดลง เมื่อคิดเป็นร้อยละของรายได้ ครัวเรือนจะมีการออมเพียงร้อยละ 17.3 เทียบกับร้อยละ 27.5 จากผลการสำรวจครั้งก่อน การที่เศรษฐกิจเริ่มชะลอตัวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 จากวิกฤติการณ์เศรษฐกิจ สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของ ครัวเรือนในการพยายามรักษาระดับมาตรฐานการครองชีพ โดยลดการออมของตนเอง

ตารางที่ 1 รายได้ รายจ่ายและเงินออมของครัวเรือน

	(หน่วย: บาท)		
	2533	2536	2541
รายได้เฉลี่ย	3,494	11,509	12,731
		(216.5)	(15.1)
รายจ่ายเพื่อการบริโภคอุปโภค	2,445	6,778	9,092
		(172.2)	(34.1)
เงินออม	1,049	3,043	2,203
		(190.1)	(-27.6)
รายจ่าย/รายได้(%)	70.0	60.3	71.4
เงินออม/รายได้(%)	30.0	27.5	17.3

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ อัตราการเปลี่ยนแปลง

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

1. รูปแบบการออมกับสถาบันการเงิน แม้ว่าจะเกิดวิกฤติการณ์เศรษฐกิจ ในปี พ.ศ.2540 แต่รัฐบาล ได้มีนโยบายในการกำกับเงินฝาก จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่าครัวเรือนส่วนใหญ่ นิยมฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์ และธนาคารออมสินมากที่สุด จากผลการสำรวจพบว่า มีแนวโน้ม ที่เพิ่มขึ้นตลอดจากร้อยละ 52 ของยอดรวมในปี พ.ศ.2533 มาเป็นร้อยละ 71 และร้อยละ 86 ของ การออมกับสถาบันทั้งหมด ในปี พ.ศ.2536 และปี พ.ศ.2541 ตามลำดับ ในปี พ.ศ.2541 พบว่ายอด การออมเงินกับสหกรณ์ออมทรัพย์มีมากกว่า ปี พ.ศ.2536 ถึง 2 เท่า ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะสหกรณ์ ออมทรัพย์ ได้รับผลกระทบน้อยมาจากวิกฤติการณ์เศรษฐกิจ ส่วนกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมี บทบาทเพิ่มมากขึ้นในขณะที่บริษัทประกันมีบทบาทลดลง การทำประกันชีวิต เหลือเพียงร้อยละ 2.1 จากเดิม ร้อยละ 12.8 ใน ปี พ.ศ.2523 และสูงถึงร้อยละ 198.9 ใน ปี พ.ศ.2536

ตารางที่ 2 รูปแบบการออมภาคครัวเรือน

(หน่วย : ร้อยละ)

	2533	2536	2541
เงินฝากธนาคาร	52	71	86
เงินฝากสหกรณ์ออมทรัพย์	2	3.5	7.3
กรมธรรม์ประกันชีวิต	12.8	18.9	2.1
กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ	-	0.3	2.3
ซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์	0.1	1.3	0.3
อื่นๆ	34	4.7	1.7
รวม	100	100	100

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

2. ครัวเรือนที่ไม่มีการออมกับสถาบัน สาเหตุหลักคือรายได้ไม่เพียงพอ รองลงมา คือ ต้องการถือเป็นเงินสด การเล่นแชร์ และการซื้อทองคำ แต่จากการสำรวจพบว่า สัดส่วนของ ครัวเรือนที่ไม่มีการออมกับสถาบัน เพราะรายได้ไม่เพียงพอมีสูงขึ้นไปถึงร้อยละ 83 ในปี พ.ศ.2541 ตาม ตารางที่ 5 ในขณะที่ครัวเรือนที่ไม่ออมกับสถาบันเพราะต้องการถือเงินสด เล่นแชร์ และออม ใน รูปของทองคำมีสัดส่วนที่เล็กลงตลอด 3 ช่วง เวลาที่ทำการสำรวจ

3. ในด้านของวัตถุประสงค์ของการออมไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ส่วนใหญ่ ครั้วเรือนจะมีวัตถุประสงค์ในการออมคือ เก็บไว้ใช้ยามเจ็บป่วย และยามชรา ตามตารางที่ 6 เพราะในปัจจุบัน โครงสร้างประชากรได้มีการเปลี่ยนแปลงไป สัดส่วนของผู้สูงอายุมีเพิ่มมากขึ้น รองลงมาได้แก่ การออมเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาและการออมเพื่อสินทรัพย์ ซึ่งที่อยู่อาศัยและการออมเพื่อประกอบอาชีพ เป็นที่สังเกตว่าการออมเพื่อการศึกษามีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ แสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นประโยชน์ของการศึกษาเล่าเรียนมากขึ้นเรื่อยๆ และมีประชาชนเป็นส่วนน้อยที่วัตถุประสงค์ในการออมเป็นไปเพื่อหวังผลตอบแทน

ตารางที่ 3 เหตุผลที่ไม่ออมทรัพย์สินกับสถาบันการเงิน

(หน่วย : ร้อยละ)

	2533	2536	2541
รายได้ไม่เพียงพอ	77	58	83
ถือเป็นเงินสด	10	14	11
การเล่นแชร์และทองคำ	3	8	1
อื่นๆ	10	20	5
รวม	100	100	100

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4 วัตถุประสงค์ของการออม (หน่วย : ร้อยละ)

	2533	2536	2541
เพื่อใช้ยามเจ็บป่วยและชรา	20	29	25
เพื่อการศึกษา	21	21	22
เพื่อซื้อสินทรัพย์/ประกอบอาชีพ	19	18	21
เพื่อหวังผลตอบแทน	10	8	8
อื่นๆ	30	24	24
รวม	100	100	100

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในช่วง 15 ปีหลังสุด ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2534-พ.ศ.2548 พบว่าธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการออมที่มีเงินออมภาคครัวเรือนมากที่สุดตลอด 15 ปี ในช่วงที่เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ ระหว่าง ปี พ.ศ. 2539-พ.ศ.2541 เงินออมของครัวเรือนในธนาคารออมสิน และธนาคารอาคารสงเคราะห์ ซึ่งมีรัฐบาลเป็นประกันเพิ่มขึ้นอย่างมาก เนื่องจากครัวเรือนลดความเชื่อถือในการออมกับบริษัทเงินทุน และ ธนาคารพาณิชย์

ในด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทำการสำรวจโดยการสัมภาษณ์ในปี พ.ศ.2533-พ.ศ.2536 และ พ.ศ.2541 พบว่า อัตราการออมของครัวเรือนเมื่อเทียบกับรายได้ลดลงตลอด อันเนื่องมาจากรายจ่ายเพื่อการบริโภค เมื่อเทียบกับรายได้ที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของครัวเรือนที่พยายามรักษาระดับการบริโภคของตนเอง ในด้านรูปแบบการออม ครัวเรือนทำการออมกับธนาคารพาณิชย์มากที่สุด โดยมีสัดส่วนการออมสูงกว่าการออมในรูปแบบอื่นๆ อย่างมาก ส่วนครัวเรือนที่ไม่มีการออมกับธนาคารพาณิชย์ เหตุผลหลักก็คือ รายได้ไม่เพียงพอ ส่วนในด้านวัตถุประสงค์ของการออมของครัวเรือนพบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการออม เพื่อใช้ในยามเจ็บป่วยและชรา เพื่อเป็นทุนการศึกษาและเพื่อสินทรัพย์ และเป็นทุนในการประกอบอาชีพ มีครัวเรือนจำนวนไม่มากที่ทำการออมเพราะต้องการผลตอบแทน จากการที่วัตถุประสงค์ในการออมของครัวเรือนส่วนใหญ่

ไม่ใช่ผลตอบแทน แสดงว่าแรงจูงใจที่ทำให้ครัวเรือนมีการออมกับธนาคารพาณิชย์ในปริมาณที่สูงมากนั้น น่าจะเป็นผลมาจากความสะดวกและความมั่นคงปลอดภัย มากกว่าแรงจูงใจที่เกิดจากผลตอบแทนของ การออม

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ พบว่าการออมของภาคครัวเรือนมีแนวโน้มที่จะลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการออมต่อรายได้ จากผลการสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทย อัตราส่วนของเงินออมภาคครัวเรือนต่อรายได้มีอัตราที่ลดลงมาโดยตลอด อันเป็นผลมาจากการที่อัตราส่วนของรายจ่ายต่อรายได้สูงขึ้น

ในด้านพฤติกรรมการออมของภาคครัวเรือนนั้นครัวเรือนนิยมออมกับธนาคารพาณิชย์มากที่สุด ส่วนในด้านวัตถุประสงค์ของการออม ครัวเรือนส่วนใหญ่ออมเพื่อใช้จ่ายในยามเจ็บป่วยหรือชรา เพื่อการศึกษา เพื่อซื้อสินทรัพย์ หรือเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ แต่มีเพียงส่วนน้อยที่ต้องการออมเพื่อผลตอบแทนจากการออม

ตารางที่ 5 เงินรับฝากภาคครัวเรือนของสถาบันการเงิน

หน่วย : พันล้านบาท

ปี พ.ศ./ไตรมาส	2546/Q3	2546/Q4	2547/Q1	2547/Q2	2547/Q3	2547/Q4
1 เงินรับฝากของสถาบันการเงิน	5,120.71	5,221.30	5,221.30	2,279.45	5,291.99	5,369.28
2 ธนาคารพาณิชย์	3,854.13	3,894.44	3,928.25	3,956.99	3,947.57	3,989.94
3 ธนาคารออมสิน	519.36	523.14	522.86	528.73	530.29	523.66
4 ธนาคารอาคารสงเคราะห์	122.36	124.06	122.96	126.64	125.80	131.91
5 ธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร	158.83	160.33	172.91	168.80	171.55	179.47
6 บริษัทเงินทุนและ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์	154.63	150.84	115.45	124.10	129.21	136.00
7 บริษัทเครดิตฟองซิเอร์	1.56	1.53	1.46	1.35	1.29	1.21
8 บริษัทประกันชีวิต	314.85	333.69	357.41	372.84	386.27	407.10

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 6 เงินฝากของสถาบันการเงิน

หน่วย : พันล้านบาท

ปี พ.ศ./ไตรมาส	2542	2543	2544	2545	2546	2547
1 เงินรับฝากของสถาบันการเงิน	5,924.28	6,254.28	6,595.85	6,661.00	7,111.39	7,573.80
2 ธนาคารพาณิชย์	4,672.13	4,912.94	5,109.97	5,221.48	5,472.82	5,969.70
3 ธนาคารออมสิน	377.68	422.42	483.27	522.54	554.17	560.62
4 ธนาคารอาคารสงเคราะห์	186.94	213.84	193.42	192.97	239.37	309.97
5 ธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร	158.10	196.40	242.29	274.65	306.86	341.37
6 บริษัทเงินทุนและ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์	359.83	308.34	328.78	168.16	2.85	3.74
7 บริษัทเครดิตฟองซิเอร์	3.27	3.49	4.39	4.31	1.62	1.31
8 บริษัทประกันชีวิต	166.34	196.85	233.72	276.90	333.69	407.10

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

1. ธนาคารพาณิชย์ = เงินฝาก
2. ธนาคารออมสิน = เงินฝากเพื่อเรียก สลากออมสิน เงินฝากสงเคราะห์ชีวิต
3. ธนาคารอาคารสงเคราะห์ = เงินฝาก
4. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร = เงินฝาก
5. บริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ = ตั๋วสัญญาใช้เงิน
6. บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ = ตั๋วสัญญาใช้เงิน
7. บริษัทประกันชีวิต = เงินสำรองประกันภัย

ตารางที่ 7 ปริมาณการออมของครัวเรือนแยกตามสถาบันการออม พ.ศ. 2537 – พ.ศ.2546

	หน่วย : พันล้านบาท									
	2537	25385	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546
ธนาคารพาณิชย์	1,995.13	2,372.23	2,642.85	3,061.09	3,337.83	3,320.91	3,528.91	3,720.03	3,769.56	3,894.44
ธนาคารออมสิน	156.39	179.16	205.37	235.29	342.69	349.41	392.08	454.07	493.33	523.14
ธนาคารอาคารสงเคราะห์	35.97	46.77	59.37	109.96	133.87	128.48	152.47	141.99	122.10	124.06
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	31.17	44.91	57.24	65.35	86.26	93.30	112.35	128.16	152.62	160.33
การเกษตร										
บริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์	477.38	571.99	660.70	183.33	183.30	125.76	126.60	141.68	127.86	150.84
บริษัทเครดิตฟองซิเอร์	4.80	5.36	6.15	5.31	3.49	3.11	3.21	3.39	3.76	1.53
บริษัทประกันชีวิต	82.50	99.05	117.45	139.66	154.00	166.34	196.85	233.72	276.90	333.69
รวม	2,783.34	3,319.47	3,749.13	3,799.99	4,241.44	4,187.31	4,512.47	4,823.04	4,946.13	5,188.03

ที่มา ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาคผนวก ข
ข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณ

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์สมการถดถอย

หน่วย : บาทต่อครัวเรือน

ปี พ.ศ.	S	Y	W	R	INF	Ex _{t-1}	DF	X ₅
2534	255.40	35,664	1697.11	10.25	5.7	1219.10	0.4800	0
2535	267.20	36,583	2116.33	8.50	4.1	1430.00	0.5100	0
2536	270.40	37,485	2500.29	7.0	3.3	1654.30	0.4500	0
2537	256.00	38,733	2,829.40	9.25	5.6	1,380.40	0.4445	0
2538	318.10	43,987	3,310.60	10.75	5.8	1,489.10	0.4580	0
2539	278.00	47,357	3,726.70	8.75	5.9	1,598.00	0.4503	0
2540	297.00	49,101	4,339.30	11.50	5.6	1,691.10	0.4694	1
2541	470.30	49,729	4,408.80	6.0	8.1	1,671.90	0.4709	1
2542	409.30	49,453	4,854.70	3.75	0.3	1,478.80	0.4676	2
2543	347.40	50,285	5,032.70	3.50	1.6	1,542.80	0.4542	2
2544	252.90	51,495	5,243.60	2.75	1.6	1,618.00	0.4638	2
2545	214.50	54,519	5,463.40	2.50	0.7	1,852.00	0.4832	2
2546	282.20	59,316	5,846.60	1.00	1.8	1,947.20	0.4759	2
2547	324.20	60,848	5,533.18	1.00	2.8	1975.14	0.4875	2
2548	349.60	60,563	6180.75	3.0	4.5	1924.00	0.4915	2

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

S = ปริมาณการออมของภาคครัวเรือน (หน่วยเป็นพันล้านบาท)

Y = รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงต่อหัวต่อปี (หน่วยเป็นบาท)

W = สินทรัพย์สุทธิ (หน่วยเป็นพันล้านบาท)

R = อัตราดอกเบี้ย (หน่วยเป็นร้อยละ)

INF = อัตราเงินเฟ้อ (หน่วยเป็นร้อยละ)

Ex_{t-1} = ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในประเทศในปีที่ผ่านมา (หน่วยเป็นพันล้านบาท)

DF = อัตราการพึงพิง

X₅ = ตัวแปรหุ่น

2. ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์กรุงเทพฯและปริมณฑล

หน่วย : บาทต่อครัวเรือน

ปี พ.ศ.	S	Y	W	R	INF	Ex _{t-1}	DF	X ₅
2534	218.25	154,325	1,282.52	10.25	5.7	1,230.50	0.4200	0
2535	220.32	161,325	1,687.38	8.50	4.1	1,375.90	0.4811	0
2536	222.35	173,393	2,182.35	7.0	3.3	1,798.00	0.4510	0
2537	250.43	191,166	3,132.73	9.25	5.6	1,366.70	0.4210	0
2538	200.33	212,278	3,618.56	10.75	5.85	1,468.52	0.4518	0
2539	280.45	184,998	3,932.43	8.75	5.9	1,741.80	0.4600	0
2540	310.48	198,825	4,136.78	1.50	5.6	1,632.78	0.4732	1
2541	325.50	183,425	4,657.12	6.0	8.1	1,982.00	0.4520	1
2542	310.48	186,025	5,018.42	3.75	0.3	2,028.40	0.4630	2
2543	325.50	208,434	5,321.75	3.50	1.6	1,958.20	0.4200	2
2544	240.48	215,442	5,633.10	2.75	1.6	1,885.00	0.4531	2
2545	214.70	226,032	5,636.10	2.50	0.7	2,108.70	0.4711	2
2546	382.45	213,118	5,745.32	1.0	1.8	1,910.00	0.4811	2
2547	322.43	221,325	6,142.89	1.0	2.8	2,171.60	0.4300	2
2548	378.56	241,960	6,321.84	3.0	4.5	2,453.90	0.4800	2

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3. ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ภาคกลาง

หน่วย : บาทต่อครัวเรือน

ปี พ.ศ.	S	Y	W	R	INF	Ex _{t-1}	DF	X ₅
2534	162.78	46,314	1,151.70	10.25	5.7	1,230.50	0.4200	0
2535	165.32	48,310	1,220.11	8.50	4.1	1,375.90	0.4811	0
2536	182.76	47,859	1,470.78	7.0	3.3	1,798.00	0.4510	0
2537	165.32	56,360	1,621.50	9.25	5.6	1,366.70	0.4210	0
2538	185.78	64,896	2,158.32	1.75	5.85	1,468.52	0.4518	0
2539	132.25	88,489	2,511.11	8.72	5.9	1,741.80	0.4600	0
2540	188.32	86,699	2,612.32	11.50	5.6	1,632.78	0.4732	1
2541	210.51	70,158	2,567.11	6.0	8.1	1,982.00	0.4520	1
2542	289.35	70,884	2,827.32	3.75	0.3	2,028.40	0.4630	2
2543	365.32	76,770	3,811.72	3.50	1.6	1,958.20	0.4200	2
2544	228.32	82,379	3,621.32	2.75	1.6	1,885.00	0.4531	2
2545	252.71	126,114	3,518.31	2.50	0.7	2,108.70	0.4711	2
2546	282.76	140,322	3,615.32	1.0	1.8	1,910.00	0.4811	2
2547	296.32	162,721	4,122.81	1.0	2.8	2,171.60	0.4300	2
2548	312.75	150,239	4,518.11	3.0	4.5	2,453.90	0.4800	2

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4. ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ภาคเหนือ

หน่วย : บาทต่อครัวเรือน

ปี พ.ศ.	S	Y	W	R	INF	Ex _{t-1}	DF	X ₅
2534	162.78	46,314	1,151.70	10.25	5.7	1,230.50	0.4200	0
2535	165.32	48,310	1,220.11	8.50	4.1	1,375.90	0.4811	0
2536	182.76	47,859	1,470.78	7.0	3.3	1,798.00	0.4510	0
2537	165.32	56,360	1,621.50	9.25	5.6	1,366.70	0.4210	0
2538	185.78	64,896	2,158.32	1.75	5.85	1,468.52	0.4518	0
2539	132.25	88,489	2,511.11	8.72	5.9	1,741.80	0.4600	0
2540	188.32	86,699	2,612.32	11.50	5.6	1,632.78	0.4732	1
2541	210.51	70,158	2,567.11	6.0	8.1	1,982.00	0.4520	1
2542	289.35	70,884	2,827.32	3.75	0.3	2,028.40	0.4630	2
2543	365.32	76,770	3,811.72	3.50	1.6	1,958.20	0.4200	2
2544	228.32	82,379	3,621.32	2.75	1.6	1,885.00	0.4531	2
2545	252.71	126,114	3,518.31	2.50	0.7	2,108.70	0.4711	2
2546	282.76	140,322	3,615.32	1.0	1.8	1,910.00	0.4811	2
2547	296.32	162,721	4,122.81	1.0	2.8	2,171.60	0.4300	2
2548	312.75	150,239	4,518.11	3.0	4.5	2,453.90	0.4800	2

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

5. ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ภาคตะวันออกเหนือ

หน่วย : บาทต่อครัวเรือน

ปี พ.ศ.	S	Y	W	R	INF	Ex _{t-1}	DF	X ₅
2534	162.78	46,314	1,151.70	10.25	5.7	1,230.50	0.4200	0
2535	165.32	48,310	1,220.11	8.50	4.1	1,375.90	0.4811	0
2536	182.76	47,859	1,470.78	7.0	3.3	1,798.00	0.4510	0
2537	165.32	56,360	1,621.50	9.25	5.6	1,366.70	0.4210	0
2538	185.78	64,896	2,158.32	1.75	5.85	1,468.52	0.4518	0
2539	132.25	88,489	2,511.11	8.72	5.9	1,741.80	0.4600	0
2540	188.32	86,699	2,612.32	11.50	5.6	1,632.78	0.4732	1
2541	210.51	70,158	2,567.11	6.0	8.1	1,982.00	0.4520	1
2542	289.35	70,884	2,827.32	3.75	0.3	2,028.40	0.4630	2
2543	365.32	76,770	3,811.72	3.50	1.6	1,958.20	0.4200	2
2544	228.32	82,379	3,621.32	2.75	1.6	1,885.00	0.4531	2
2545	252.71	126,114	3,518.31	2.50	0.7	2,108.70	0.4711	2
2546	282.76	140,322	3,615.32	1.0	1.8	1,910.00	0.4811	2
2547	296.32	162,721	4,122.81	1.0	2.8	2,171.60	0.4300	2
2548	312.75	150,239	4,518.11	3.0	4.5	2,453.90	0.4800	2

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

6. ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ภาคใต้

หน่วย : บาทต่อครัวเรือน

ปี พ.ศ.	S	Y	W	R	INF	Ex _{t-1}	DF	X ₅
2534	162.78	46,314	1,151.70	10.25	5.7	1,230.50	0.4200	0
2535	165.32	48,310	1,220.11	8.50	4.1	1,375.90	0.4811	0
2536	182.76	47,859	1,470.78	7.0	3.3	1,798.00	0.4510	0
2537	165.32	56,360	1,621.50	9.25	5.6	1,366.70	0.4210	0
2538	185.78	64,896	2,158.32	1.75	5.85	1,468.52	0.4518	0
2539	132.25	88,489	2,511.11	8.72	5.9	1,741.80	0.4600	0
2540	188.32	86,699	2,612.32	11.50	5.6	1,632.78	0.4732	1
2541	210.51	70,158	2,567.11	6.0	8.1	1,982.00	0.4520	1
2542	289.35	70,884	2,827.32	3.75	0.3	2,028.40	0.4630	2
2543	365.32	76,770	3,811.72	3.50	1.6	1,958.20	0.4200	2
2544	228.32	82,379	3,621.32	2.75	1.6	1,885.00	0.4531	2
2545	252.71	126,114	3,518.31	2.50	0.7	2,108.70	0.4711	2
2546	282.76	140,322	3,615.32	1.0	1.8	1,910.00	0.4811	2
2547	296.32	162,721	4,122.81	1.0	2.8	2,171.60	0.4300	2
2548	312.75	150,239	4,518.11	3.0	4.5	2,453.90	0.4800	2

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวศศิธร ทิพย์ชำนานู
วัน เดือน ปีเกิด	30 ธันวาคม 2524
สถานที่เกิด	อำเภอห้วยสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
ประวัติการศึกษา	วท.บ. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 2547
สถานที่ทำงาน	ธนาคารออมสิน สาขาห้วยสัก อ.ห้วยสัก จ.เพชรบูรณ์ 67110
ตำแหน่ง	ลูกจ้างปฏิบัติการเฉพาะกิจ